



Ordspr.-B. 23: 26.

Jer. 2: 13.

Astrid Maria Bergman

född den 7 Augusti 1870 i *Uppsala*

har efter inhemtad nödig
kristendomskunskap offentligen blifvit förhörd
och konfirmerad i *Uppsala Trifaldighets-*
kyrka.

Herren gifve dig nåd att tillväxa i
Guds och vår Herres Jesu Kristi kunskap.

Detta är evinnerligt lif, att de känna
Dig, den allena sanne Gud och den Du
sändt hafver Jesus Kristus (Joh. 17: 3).

Och derpå veta vi, att vi känna Honom,
om vi hålla Hans bud (1 Joh. 2: 3).

Uppsala den 4 Juni 1885

W. Rindin
v. d. M.

Första Nattvardsgång i Upsala -
här kyrkan d. 6 Juni 1885.

W. Rudin
P. L.

Förel. Styrelsen för Låra brun.

Då det i dag är sista gången, det tillkommer mig att inför Låra brunns styrelse föredraga brunns angelägenheter, må det vara mig tillåtet, att icke blott, såsom vanligt vid vårfammanträdet, taga styrelsens uppmärksamhet i anspråk för hvad under det sist förflutna året utträttats och hvad det ny-ingångna året må kräva, utan äfven föra blicken ännu längre tillbaka och erinra om hvad vid brunns utförts under hela den tid, jag haft förmånen att i brunns tjänst med styrelsen samarbeta samt i sammanhang dermed vidröra en eller annan sak, som åtminstone för mig framstått såsom företädesvis värd att med afseende på brunns framtida utveckling städse hafva i sigte - denna må nu i öfrigt komma att ledas i hvad riktning som helst.

Intendenturen vid Låra brun har som bekant innehafits af mig de 7 åren: 1879 - 85. Antalet brunns gäster och afkastningen från de 3^{re} hufvudkällorna för brunns inkomster (Inskriftningsafgifter, Hyror, - Bad) hafva dessa år stått sig på sätt som följer:

År	Antal Brunns gäster	Inskriftningsaff.	Hyror	Bad	Summa	Afbetalningar å brunns skuld
1879.	833.	2862. 25	3790. 65	6067. 82	12.720. 72	1541. 73
1880.	937.	3198. 50	4932. 19	7793. 20	15.923. 89	1000. -
1881.	927.	2756. 26	4031. 47	7399. 62	14.187. 35	800. -
1882.	901.	2872. -	5211. 50	7670. 41	15.753. 91	4700. -
1883.	977.	2951. 75	5311. 75	8195. 10	16.458. 30	2500. - 10.541. 73
1884.	789.	2330. 25	4990. 55	6595. 75	13.916. 55	
1885.	886.	2306. 25	4227. 95	7014. -	13.548. 20	[2118. 27]

Såsom häraf synes, har frekvensen vid brunnen icke synnerligen varit under dessa år. Störst var brunnsgästernas antal år 1883 och lägst dit derpå följande. Då minskningen, såsom i berättelsen för 1884 framhölls, icke gälde ståndspersoner utan ensamt allmoge, är det att antaga det hon berodde på den ganska allvarsamma missväxt, som året förut öfvergått Västmanland och omgifvande landsdelar. Åren 1885 förtedde en ~~en~~ något svagare frekvens och en betydligt svagare afkastning, men denna gång gälde minskningen ståndspersonernas kless, uppenbarligen en följd deraf att Intendenten, som under Maj månad vistades utomlands, icke under den viktigaste delen af året var i tillfälle att samla folk ur sin prästik till brunnen.

Oaktadt brunnens inkomster, såsom ofvan synes, icke belöpa sig till synnerligen stora tal, har dock, sedan alla med brunnens drift förenade aflöningar och omkostnader afvensom reparationer frånräknats, årligen en ganska vacker netto-behållning uppstått, hvilken användes dels till nybyggnader och inköp af dörrar till eller fast egendom dels till afbetalning af brunnens från förra Intendentens tid kvarstående skuld. Omkostnaderna för ny och tillbyggnader hafva väl icke i sakenskaperna kunnat bestämdt skiljas från reparationskostnaderna hvarken i afseende af de inköpta materialierna (trävirke, jernvaror m. m.) eller af de på företagen nedlagda dagverken eller betingsarbeten, dock torde dock följande värdering af de sist förflutna 7 årens viktigaste med nettovinsten beträffande företag och påkostnader vara approximativt riktig:

För jordegendomen:

Ny ladugårdsbyggnad vid Fångsbacken Kr 2000. —
Ny-odlingsarbeten „ 1000. —

för brunnen:

En köksbyggnad vid Skogsbo „ 400. —
"Broarns" omändring till skottlokal m. m. 600. —
Transport Kr. 4000. —

	Transport	Kr. 4000. -	
Inköp af Høfbergs bygning		1000. -	
Ombygning af d ^{me}		<u>500. -</u>	1500. -
Åtskillige nye verandaer			1500. -
Nye bygningen 'Bergabo'			6.400. -
Nye Kirketak			1300. -
2 ^{de} nye rørbrunner			450. -
Ny-inköpte Möbler o. Sængklæder			<u>1850. -</u>
	Summa	Kr. 17000. -	

Å brunnens skuld, som vid mitt tillträde till Intendentsbefattningen belöpte sig till 23.541 Kr. 73 öre, har sammanlagt afbetalats

	10541. " 73 -
Till den resterande skulden	13000. -
är dock att lägga	<u>2118. 27</u> , utgörande

den vid 1885 års slut utgående balansen. Om således förestående nybyggnader och inköp icke gjorts; men icke dess mindre samma inkomster tillflutit brunnen, borde brunnens samtliga skulder nu vara betalda. För att emellertid framhålla de skäl, som bestämt styrelsen att med Konsistorie begifvande använda så stor del af nettovinsten till nya företag i stället för till liquidierande af skulden, må det tillåtas mig att här erinra om det tillstånd, hvori styrelsen år 1879 öfvertog brunnen.

Länge sedan och till allra största delen sedan under förra seklet uppfördes vid brunnen en mängd byggnader, afsedda dels till böningshus för brunnsgäster, dels till samningslokaler, ekonomihus och annat, som vid brunnen erfordras kunde. Jag erinrar särskildt om gamla kyrkan, salongen, matsalen, restauratörens lokaler, brunnshus, m. m. Så vidt jag kunnat finna, har under 1^a hälften af detta århundrade icke synnerligen mycket nytte tillkommit till hvad under brunnens tidigare period utförts. Tillträdde så Intendenturen af Professor Glas, som genom sitt (ständigt växande) lakeare -

rykte, samlede til Brunden større antal brunnsgæster end at-
minstone under nærmest foregående decennier der fore-
kommit. Det var klart at dette ikke skulle medføre for-
bedret økonomisk stilling, således möjliggøre større påkost-
nader ved Brunden, byggnadsforetag o. a. Af Glas med hans
stærkt konservative lægning, pietet for de faderne-afdøde
och medkænske for de lidende, derimod ringe hæj for de
ensame eller i første rummet pekuniært inbringende, var
jo at vente det hans foretag skulle gælde Brunnens
mer ideelle oppgifter. I en af de urkunder, man efter
testator ejer, er framførte framhælt den meningen med
donationen vere at hjælpe fattige, nødlidende kristendoms-
sysken. De fornæmste arbeidet, Glas ved Brunden udførte,
gælde ikke bostad for fattige, sjukhus, ny (och utmærkt
vacker) kyrke, hvortil ikke kom et badhus.

Efter Glas kom nu daværende Adjunkten i praktisk
Medicin Dr. Björnström, som under sin 11-årige In-
tendentstid til Brunnens bæste udførte flere myrket vig-
tige och kostsamme foretag. Bland dessa må her
hærskilde framhællas følgende:

- 1.) åtskillige udlæknings- och tørlægningsarbeidet (for en
oppgiven kostnad af omkring 4000 Kr.), hvorigennem
fuktigheten ved Sætra i ej ringe grad minskets och så-
ledes en ønskværd forbedring af kurostens klimaat mæste
erkænnas i viss mån vara vunden;
- 2.) nytt badhus for almøge samt (genom tillbyggnader til
gamle badhuset) nya badhusafdelninger for stænds-
personer, hvortil komma dels to nye rørbrunnar,
som til badhuset lemna en från 115 fots djup oaf-
brutet oppstigande strøm af godt jernvatten [om (enligt
gjord oppmætning) 57 kannor i minuten], dels en for-
træfflig cistern af granit och cement for opsamlende
for badhusets behof af det från Trefaldighetskællerne
bortrinnende vatn.

6
Då had förut endast i ganska inskränkt skala kunnat
serveras på grund af dels otillräckligt utrymme dels till-
räcklig väntetillgång, så ökades nu brunnens förmåga
att gifva god afkastning högre betydligt;

3^e) ny källare, loge o. statbyggnad vid Fångsbacken;

4^e) ny rymlig och välbelägen bostad för Intendenten, hvar-
igenom och den gamla intendentbostaden blef för
uthyrning ledig;

5^e) en ny stor bostadsbyggnad för allmoze (Skogsbo),
hvilket nybygge — om det än, såsom jag håller
före, efter annan plan anlagdt ~~båten~~ skulle mot-
svare sitt ändamål — dock fylde ett synnerligen
känbart behof vid brunnen. Om de föregående
arbetena hade till fullo befrut betalda med brunnens
vinstmedel, var emellertid så icke förhållandet
med den sistnämnda nybyggnaden. Denna had
nemf. helt och hållet uppförts med upplånta medel,
hvarigenom och den ovan omnämnda vid mitt till-
träde till Intendenturen befintliga skulden af 23.541 Kr. 73 p.
uppkommit.

11. Hvad som emellertid, så vitt jag kunnat finna, af
mina närmaste företrädare i mindre grad gjorts till föremål för
omtanke och påkostnad, var bostäderna för ståndspersoner.
Desse befunno sig i själva verket i ett efter min upp-
fattning synnerligen stillfredsställande skick. En hel del
af de enklaste fordringar på bekvämlighet i afseende på
inredning och möblering voro temligen allmänne förhållanden.
Och de dertil kom att ganska många lägenheter voro till
följd af sin placering och sitt byggnadsfett ganska fullt,
framträdde det för mig, med särskild hänsyn till den kon-
kurrens, som nu mera förefinnes med en mängd ny-upp-
komna bad- och brunnstugor och allmänhetens ökade fordringar
på komfort, såsom den viktigaste uppgiften, att — derest

man nu ejis ville verka i den riktning, att brunnens icke endast skulle blifva af almoge och paures-kontoux uppsökt, hvartill det i fjeltra verket syntes tendera - icke blott göras, hvad göras kunde, till förbättrande af de gamla bostäderna, utan äfven anskaffa nya, trefliga, bekväma, torra och soligt belägna städerna.

2) Nu framhållna skäde hafva de under min Intendents-tur med styrelsens bifall gjorda påkostnader i första rummet afseende del afhjälpandet i möjligast måtto af de mest ögonen följande bristerna hos de gamla bostäderna - påkostnader, hvilka till stor del blifvit år för år ^{tillsammans} med andra löpande utgifter afförda och därför icke här kunna till sitt belopp uppskrifvas - dessa anskaffande (genom nybyggnad, inköp, tillbyggnad) af nya, goda lägenheter, hvilkas approximativa värde öfvan angifits. Till dessa höra det från enkan Högberg inköpta, å brunnens mark belägna, efter reparation till 6 på 2^{de} våningar fördelade rum jemte 2 verendor inredda böningshus; så och mellanbyggningen i Brvarne, hvilken efter takets höjande och öfrig reparation nu utgör en af brunnens alla bästa lägenheter, äfven som det år 1884 uppförda, 11 rum innehållande böningshuset: Bergabo.

1) Alla ny-tillkomne lägenheter, liksom och en hel del af de gamla, hafva under min Intendentstid förses med verendor; något som förr endast fanns vid Intendentsbostället. En stor verenda har och uppförts vid brunnens medsal. För såväl de gamla som nya bestådelernas rakning har vidare en stor mängd möbler blifvit under dessa år inköpta.

3) Slutligen hafva och i och för brunnens landbruk icke obetydliga påkostnader under denna tid gjorts. Fjelfra jordbruket har derk varit till arundator bestlemnad.

24^c En för Patria ny och riktig inrättning, som redan
första året af min Intendentstid der anordnades, är
Gymnasiken. En ypperlig lokal derför erhöles man
i gamla kyrkan, i synnerhet sedan en större till-
byggnad till den samma (år 1884) blif gjord,

Hvad nu de i närvarande stund mest kånbara
behofven vid brunnen vidkommer, så kan naturligtvis
det upps omtalade behofvet af bättre bostäder blott
med hänfyn till den nuvarande frekvensen vid brunnen
anses vara i viss grad afhjelpet. I samma mån emeller-
tid brunnen blir mer af ständspersoner besökt, måste
naturligtvis också för deras inqvartering i sundt och
någorlunda bekväma bostäder söjas. Men det som efter
min uppfattning nu bör snarast komma till utförande
är utvidgning af ^{anstalten} badhusstaten och ombyggnad af vissa delar
af densamma. Några afdelningar deraf äro visserligen
i mycket godt skick. Framför allt gäller detta om allmoze-
badhuset, delvis också om de s. k. kallvattenkurerne. Hvad
som deremot (till följd af långt gånge husröta) befinner
sig i mycket dåligt skick är nedre våningen af det s. k. gamla
badhuset, hvori de enskilda rummen och gyljelbadafdel-
ningarne äro förlagda. Liten, trång och rentaf usel är
privatbadsafdelningen. En mycket stor brist ligger vidare
deri att inga särskilda varmluftsrum finnas. Slutligen
är duschernas beskaffenhet synnerligen otillfredsställande.
Då brunneens förmåga att gifva god afkastning ändan vid
den frekvens, som under min Intendentur förkommit, är
otvifvelaktig och det i fråga varande företaget blott
skulle tjena att ännu mer höja denna förmåga, så
torde ur affärssynpunkt någon risk vid att redan
inom de närmaste åren utföra denna badhusets om-
och tillbyggnad icke förefinnas, äfven om medlen dertill
till någon del må behöfva anskaffas genom uppläning,

I sammanhang med den här föreslagna ombyggnaden
borde också sådana åtgärder vidtagas att en fullständi-
gare kontroll, än nu varit möjlig, kunde utföras
öfver badpersonalen i syfte att förhindra det ej
underslup på ett eller annat håll med begär.

Sedan jag nu uppehållit mig vid hvad i afseende
å de materiella villkoren för brunnens verksamhet och
utveckling på senare tider utförts samt påpekat hvad
som syns mig riktigt att här näst vidtaga, återstår
mig att också nämna, huruvida med de nu varande an-
ordningarna vid brunnen dessa ideella uppgifter sådana
de af donator angifvits, varda tillbörligen uppfyllda
och tillgodosedda.

I den donationsurkund, som ännu finnes i
behåll, förklarar donator, Biskop Rakenius, sig med
brunnen afse icke vinning, utan såsom jag redan
ofvan haft tillfälle att delvis anföra:

- a) fattige, nödlidandes hjälp, samt
- b) det almännas gagn genom medicinstuderandes
befordran till underhåll och öfning.

Hvad nu den först nämnde uppgiften be-
träffas, så måste erkännas att den samma sedan
gammalt blifvit i stor skala förverkligad, hvarför
och brunnen, efter min mening, med fullt skäl är
att betrakta som en välgörenhets-anstalt efter ganska
stor måttstreck. Såsom sådant har den också af
ålder blifvit af ej blott omgifvande, utan äfven
ganska aflagsen lygd flitigt anlita. Under
alla de år, jag förstått brunnen, har jag också låtit
mig angeläget vara att, så vidt jag förstått det, sörja
för de medellose sjukes vård och behöriga behandling.

10
Hvari de åt här åfyllade brunnsgäster tilldelade förmåner
bestämt torde måhända böra med några ord beröras.
I följande må de först anmärkas att de personer,
som på grund af mer eller mindre fullständig medel-
löshet erhållit förmåner vid brunnen, hafva tillhört
dels ståndspersonernas klass, dels almoge- eller
tjenare-klassen eller erk varit fullständiga fattighjon.

Postad fritt eller till nedsett pris,

fri bad- och brunnstur,

fri läkarevård,

fri medicin,

elektricitet fritt,

gymnastik och massage fritt (för fattighjon framförlig)

eller till nedsett afgift (för paures-kontor)

hafva nu utgjort de förmåner, som i ^{den} mån, följande
omständigheter dertill föranlett, beviljats i fråga varande
personer. Dessutom har också Rest kunna tilldelas
en del brunnsgäster med stöd dels af väntan af donerade
medel, dels af de under sommaren genom kollektioner eller
konserter insamlade medel. För att emellertid i afseende
på denna förmån kunna göra nödvändig begränsning och
sätta rättvis fördelning har såsom regel iakttagits att
aldrig på förhand på grund af ansökningar eller
rekommendationer bevilja frikost, utan i stället re-
servera denna förmån åt sådana sjuklingar, som
under en med stöd af understöd från hemortin
genomgången kur af vanlig eller 4 veckors varaktighet
så väsentligt förbättrats, att det uppenbarligen vore
i hög grad beklagligt, om kuren på grund af
medellöshet skulle afbrytas. Åtskilliga sådana
fall plåge nämligen twarje sommar inträffa. På
detta sätt har det synt mig, att välgörenheten i detta flykt-
bäst begränsades till hvad tillgängarne kunde medgifva
~~och~~ förträdderis reserverades för de fall, hvari största
nyttan vore att påräkna.

I afseende af anordningen for de fattige synes mig
emellertid en forandring till de fattiges færmæn
erforderlig, hvarfor jeg har villet få pikette Sty-
relsens oppmæksomhed.

For at de fattiges behof må vel brunnen være
på bedste og ejen mest rationelle sätt tilgodesedd
borde des~~se~~ brunnsgæster der stå under særskild
huld og omvårdnad af någon person med der-
for erforderlige egenskaper og lægning, som
icke blott vore vællekæmpe med brunnens og
bygdens resurser og forholdene, utan ejen
kunde hinne bliffa der med dessa fattige sjælv,
vilcke vantigen återkomma ett eller flere år efter
hvarandra. Till en sådan fysslomansbefat-
ning for de fattige behöfde naturligtvis icke någon
ny embetsman antagas, emær dette åliggande ja
mycket väl kunde förenas med någon annan
redan förefintlig tjenstbefattning vid brunnen, för-
utsatt att innehafveran egde nyss antydda för en
dylik tjenst erforderliga kvalifikationer. På under-
läkaren, som under större delen af sommaren är
aldeles öfverhopad af medicinske göromål, hvars
åligganden derfor snarare borde minskas än ökas
och hvilken för öfrigt i de flesta fall är främmande
för brunnsförhållandene, lämpar sig icke att lägga
detta nya åliggande. Ordningen skulle då bliffa
den, att inskrifningen och den ekonomiske anord-
ningen för denna brunnsgården först skedd hos fattig-
sysselmanen, innan sjuklingarna införas sig
hos Underläkaren för erhållande af föreskrift,

Öfver medellösa ståndspersoner eller pauvres-
monteux beträffar, så förefinnes detta behof icke,
all den stund de väl allt fortfarande såsom hittills
komma stå inskrifvas hos Kammereren samt erhålla
sin läkarevård och derjemte annan omvårdnad af Inter-
niten sjelf.

’ Hvad nu slutligen den bunnens uppgift vil-
kommer, att genom medicine studerandes befordran
till underhåll och öfning gagna det allmänna,
så synes den, så vidt jag varit i tillfälle att
inhemta, under föregående tider endast i en yttre
inskränkt skala blifvit tillgodosedd. Med hänsyn
till den, öfver hufvud tagit, väl knappa tillgång på
material, som i Upsala kunnat stå till buds för
den praktisk-medicinska undervisningen, måste
det dock vara att räkena för en god vinning, om
den mångfaldiga rikedom derpå, som den till Up-
sala Universitets medicinska fakultet testamentärer
bunnen verkligen erbjuder, också kunde komma
den medicinska undervisningen och de medicine stu-
derande till godo. I betraktande häraf, så och
med hänsyn till den omständighet, att just detta
material på ett alldeles särskildt sätt lemna till-
fälle till öfning i den branche af medicinsk-thera-
peutisk verkfärdighet, hvarför hittills icke något
tillfälle till undervisning är inom fakulteten beredd,
men hvars stora betydelse nu mera är allmänt erkänd,
jag aflyftar gymnastik och massage, hvar till kunna
läggas hydrotherapi, elektrotherapi samt bunns och diet-
kurers tillämpning, hvar hvarje sommar under min
Intendents tid 7-8 medicine studerande erhållit an-
ställning vid bunnen och ett flitigt arbete fattes i
gång med sjukgymnastik, massage, elektricitet, mag-
sköljning m. m.; något hvar till för öfning sedan förre
Intendenten Björnström, hufvudsaken dock i och för
elektricitetsbehandlingen, gaf uppslag. Anordningen
derrid har varit sådan, att alltid någon äldre i
gymnastik öfver mediciner förestätt arbetet och hand-
ledt de yngre kamraterna, samt att intäkterna af

arbetet dels användts till betäckande af kostnaderna
för upprätthållande af denna inrättning, dels till-
förut de vid bunnens arbetande medicins studerandes
hjelpa -

Under lycklig lärars ledning borde emellan-
tid vida mer i mera mångsidig riktning och till
ett vida större antal medicins studerandes betnad
i detta af donator själv angifna syfte kunna
åstadkännas. Orsaka är det - det må vara
mig tillåtet att här uttala detta - icke minsta
känslan af min oförmåga att uppfylla detta kraf,
som föranledt min nu gjorda aflyselse.

Upsala den 20 Mars 1886.

F. A. Gustaf Bergman

I detta flycke synes mig emellertid en förändring till de fattiges förmån erforderlig, hvarpå jag därför vill få påkalla Styrelsens uppmärksamhet.

Efter nu varande sedan gammalt följda anordning inskrifvas de fattige hos Spikhus- och Fattiglåkeren och hafva icke från annat håll någon tillflykt och omvårdnad att påräkna. Nämnde läkare innehåller emellertid i allmänhet sin besättning endast ett år och är vanligen, då han ~~vid brunnen~~ ^{för sommaren} i början först har ett mottaga dessa sjuka lingar, alldeles obekant med Säter förhållanden, samt förblifver för öfrigt under större delen af sommaren i hög grad öfverhord af medicinska göromål. Men för att de fattiges behof jemväl utöfna de rent medicinske, må vid brunnen verka på bästa och ^{Fattige} ~~af~~ mest rättvisa sätt tillgodosedd, borde dessa sjuklingar der finnas kunnat och omvårdnad af någon person med derför erforderliga egenskaper och lagning, som icke blott var välbekant med brunnen ^{L. Byggnads} resurser och förhållanden utan afven kunde

KALLELSEBREF

till deltagande i

UPSALA STADS FÖRENING FÖR UPPMUNTRAN TILL SJELFHJELP.

Herr Docent F. A. Bergman.

I öfvertygelse att Ni hyser intresse för det syfte, som Upsala Stads förening för uppmuntran till sjelfhjelp sig föresatt, och som af bifogade stadgar synes, får föreningen härmed kalla eder till föreningens ledamot.

Upsala den 28 Februari 1872.

A Föreningens vägnar:

Mauritz

Ordförande.

Carl G. Westlund

Sekreterare.

1870
Monsieur J. Feller.

Zürich. Schwitz.

Cher Monsieur!

Mr. le pasteur Wülf, qui a été chez vous
l'année passée, je crois et qui maintenant
demeure ici, m'a parlé des choses merveilleuses
lesquelles par la main de Dieu se sont
faites dans votre institution. Et il m'a
aussi dit, que plusieurs fois des malades
demeurant bien loin de vous ont été
guéris par le don que vous est confié.
C'est pourquoi je me prend la liberté
de vous adresser quelques mots, pour
vous parler de mon petit fils, qui quoi-
qu'il n'ait plus que deux ans et demi a
déjà eu tant à souffrir. A l'âge de cinq
mois il fut atteint d'une maladie de

peau qui depuis ce temps là jusqu'à pré-
sent n'a cessé de lui causer beaucoup
de douleur bien que pas tout le temps
de la même ^{rigueur} ~~seigneur~~ Le petit en a une
démangeaison très pénible qui le fait
surtout souffrir les nuits en sorte qu'il
ne dort que bien peu. Cette affection
cutanée (on l'appelle eczéma) s'est répandue
sur la plus grande partie du corps,
par préférence dans la face et sur
les jambes, mais le mal n'est pas à
ce que disent les médecins fondé sur
quelque maladie constitutionnelle plus
grave. Le malade se porte du reste
fort bien et a de l'embonpoint.
Il m'a fait un vrai mal de cœur de voir
les souffrances du cher petit.

L'homme ne sait jamais si l'amour
de Dieu n'a caché une intention
très particulière quand à notre

éducation intérieure dans ce qui
nous arrive. Et peine de perdre un
don précieux que notre Père veut
nous accorder nous ne devons pas
donc nous plaindre. Mais il y a
aussi d'autres puissances qui jouent
son rôle dans ce qui se passe, et c'est
pourquoi je veux recommander mon
petit enfant à votre compassion
et prière.

Agissez, Monsieur,

mes salutations respectueuses

Karin Bergman
née Wetterdal

Uppsala, (Suède)
St. Johannis-gatan N° 15.

den andres side (Såsom ju uppenbart synes
vara fallit med dig) en kane ligger för,
der de pund, som blifvit gifna och sedan
genom godt förvärf ökade, vatt an-
vända, kunna blifva till ^{bruk} valsignelse
för fader och fader i många led
tillbaka, liksom för samtida och efter-
kommande, kort sagt, för din släkt-
stam och ditt fädersland, der anser
jag en; efter min mening, i janning
ytlig rättsuppfattning icke utgör till-
räcklig grund för hvad du nu har
i framt.

Vore du så, att du för egen del
vore mycket angelägen att snart få
tråda i åkta stånd, ja, då vore ju
derom intet att säga; men detta har
du ju bestämdt förnekat.

Vore du åter så, att din fastmo
saknade huld och skydd i världen

J. A. A. A.

Åhm d. 20 Jan. 1888.

Min Käre vän!

Åf din moder har jag hört att
hon i dagarna ämnar skriva till dig
och föreslå något uppehåll med ditt
giftmål; och som du sedan ett par
månader legat på mig att också
från min side bringa denna sak
på tal med dig, om tillfälle dertill
erbjöde sig, finner jag nu i systers
meddelande till mig anledning att
skriftligen säga dig hvad jag (som
jag tror af en visso gränslagenhet
att icke blanda mig i andras åt-
göranden) vid vårt sist personliga
sammankommande underlät att
säga dig i Tanke att mitt ord i alla
fall intet skulle hafva att betyda.

888 Nu sken du, min käraste Axel,
icke blifva orolig för att du är^{om} din
förlofning eller om din återanknytning
af förlofningen, jag i dag vil ta.
Endast om du, efter min mening, allt-
för obetänksamme plan att utan
fullgiltigt skäl brådstörtadt taga
på dig förpligtelsen och ingå i svärg-
heter, hvarför din personlighet ännu
allt icke vunnit den erfarenhet, ut-
veckling och mogenhet, som i före-
varande omständigheter alldeles
uppenbart erfordras, är du jag
nu vill få språka lite med dig.
Också är du blott till din, af mig
väl känd och högt värderade
känsla för hvad rätt och tillbörligt
är, som jag vådjar,

~ Tidigt äktenskap är jag alldeles
icke principiellt emot, anser sådant
snarare tvärtom i många fall lämpligt,
dock endast under vissa förutsätt-
ningar, som ovillkorligt måste finnas
tillstådes, emedan de ligga i för-
hållandets egen natur och beskaffen-
het. Dit höra å omse sidor: innerlig
sympathi, sinne för försäkeelse, för-
nöjsamhet, äfven om så vore att du
blefve att stanna vid låga, smala,
tränga vilkor i lifvet. Der detta
icke i eminent grad förefinnes,
utan, så vidt man kan se, tvärtom
just detta är hvad som förestår å
en sådan att måhända under ett
långt lif med dess många, många
pröfningar och delvis bittra erfaren-
heter lära och förvarfra, och å

och missförstånd kunna komma att be-
stämma öfver hvad du får taga dig för
eller icke och ~~välja~~ att din bana bli
helt och hållet bruten.

För min del delar jag din moders upp-
fattning att din fästmo (oafsedt den möj-
liga förmögenhet, som din präst kan ex-
bor af dig betraktas såsom en fattig
flicka, men såsom rikmans-dotter
uppfostrad, hvilket för din nu till-
tänkta plan utgör en förvärande
omständighet. Och då hon nu be-
finner sig i goda förhållanden
placerad, hvarföre då rycka henne
ifrån denna fördelaktiga placering
på ett för dig i alla öfynsamt stadium
af din bana?

eller eljes befunne sig i synnerligen
brydzaam ställning, vore ju åter intet
att säga om faken; men då nu intet-
dera är fallit, så hvarföre icke låta
saken anstå?

Din moder önskar ju alldeles icke
att du på detta vis påskyndar ditt
äktenskap; tvärtom gör du henne
derigenom djupt bekymrad och bedröf-
ad. Dina prästeräldrar önska det ju i verk-
ligheten icke på något beständare
sätt, ty det enda rätta uttryck du
från deras sida skulle få, vore väl
(i deras ställning nämligen) att de
erbjode dig 1^o) att bekosta bosättning
2^o) att gifva eder ett ungefär lika bidrag
till familjens årliga underhåll med det
din förmögenhet kan afkasta, till dess
du kommer i den ställning att kunna

med ditt eget arbete försörja familjen.
(Jag skynder dock att här tillägga
att, äron om W. till detta erbyndit sig,
jag dock på ofran antydelde skall icke
kan anse tiden för dig ännu inne att
nu börja).

Öfriga släktningars, vänner och be-
kanters tankar och tycken kan man
visserligen icke lägga till grund för
sitt beslut och sin handling i en dylikt
sådant sak som denna, der de icke
innibär eller äro uttryck för en
lefnadsvishet och lifserfarenhet, hvilka
man icke alltid får osträffadt gå
lösst förbi. Jag tror också att här
enftämning skulle förefinnas,
om man toge sig föse, att söka
uttröna den saken.

Hvad om den omftändighet beträffar,
att du redan har rum och möbler, så
är du naturligtvis enkl med mig deri,
att den ingalunda får motivera
giftermålet af andra skal omotive-
rade påskyndande. (Det är ju alldeles
icke med hänsyn till sina möbler, man
gifter sig).

Med din för öfrigt mycket älsklige
och mig tilltalande tågning att de
saker hoppfullt och ljusst glömmar du
att i och med ingående af äktenskap
komma bekymmer "i långa banor".
I alla bästa fall kan ju saken gå
ihop, men ega vi nu verkligen rätt
att gifvet räkna på allra bästa fall?
Läsa du synes dukar för dig, kunna
brödbekymmer snart stå för dörren;
barn, sjuklighet inom familjen, släktingar

Montney Canton de Vatais 16 Juni 1874

Min käre, lilla Sigrid

Då jag i går på nära tvänne månader saknat
directe meddelanden från eder, under hvilken tid
jag dock skrifvit flere brev till eder i en
sigtig sak och gjort berökan. Men jag, som
förestår du att jag blif glad att få se din
skrifvel på det brev till mig, som i går
kommit till mig i postluckan. Och hur öfver-
raskad blif jag af dess innehåll!
Hvad nu gärd sett till bekräfta, så är det ju tydligt
att, då du skrifver till mig i detta brev till dig och
G. P. som också i minia muntliga samtal med
dina senare yrkat på, att du skulle vilja få
änd någon författning för att Edigsten skulle
uppsättas på detta afstäl, som sege. Men Edigsten
is Edigsten och hättet måste utkomma på detta dag
Endast ~~du~~ direct skrifv till mig i detta brev till mig
till mig på fransyska, så att det blir i fransyska och
uttryck, som hättet och hättet, dina, Edigsten
att du skrifv till mig i fransyska. Det är att jag
sedu om att kunna i detta brev till mig i fransyska
att jag gör det om jag vill för sig själv och mig själv. Det
vill fransyska och hättet och hättet, Edigsten
Skrifv till mig om det som afsänd till mig i fransyska
hättet till England, så att du blifver i fransyska
du ser då sakur klara och slipper de för sig själv
minnare som hättet i Paris och hättet i fransyska
fransyska.
Att jag vill till mig i fransyska. Det är att jag vill till mig i fransyska
hättet till mig i fransyska. Det är att jag vill till mig i fransyska

Nog tror jag dock att det hade varit rättast att I
gjort, såsom jag genast uppmanade Eder, att I kommit ned
till oss i Italien. Sålunda hade vi då velat förkommit till
att med faken, ^{eftersom den} de jag riktigt fått höra huru den
uppkommit såsom ditt siste bref meddelar. Jag skulle
även nu vara emot att vidtagas det steg ifrågasatt
förel, som åtnärigen kunde vara förkastadt, om jag icke
af redogörelse för ~~tatt~~ ^{huru} grundarna för ditt gången
af faken och ^{huru} af din kärleks ^{uppkomst} gör mig öfvertygelse
om att saken i alla grunder icke är fast och djup och
att därför hela faken i alla fall förmodligen skulle
komma att falla och i sådant ^{hinderley?} fall är det bättre
att det sker snart på det ej den heddgilige mannen S. O.
upphållas vid ^{förhoppningar} ett ~~hopp~~, som ^{aldrig} skall ~~realiseras~~
realiseras.

[illegible]

Större städer, och såsom grundval för disciplinen
lägga "dens-commun" satsen: att luften för vasa
ren och dricksvatten goda re. Denna doktrinäre
och naturvetenskapligt oöfverliga satsatserna
här af blifva, om man icke etiologiskt strömer
hvad som kan medföra skada för helsen i luften
och dricksvatten re. (- ty icke är det vi kemien
som skall upplysa oss om hvad som menas med
godt dricksvatten, ren luften re, utan erfarenheten (bittert af kemien) uplyst ligga: hvad jag skrifvit. Propromännings utlåtande
d. v. här säga etiologien -), behöfver jag ju
blott antyda.

Häröfver vill jag klaga; men inför hvem i
vårt land skulle jag nedlägga min klagan
i denna sak om ej inför Den, som för alla
dem, som ålaga att genom forskning öfver
de på vårt folk tärande akuta eller
kroniska lidanden och deras orsaker tjena
fäderneslandet, brutit bana och visat
vägen?

Med djupa vördnad och tillgifvenhet

Ödmjuktigen
Gustaf Bergman

d. 29 Mars

I följande har jag äran befråga Edert mycket värdelunda
af d. 11 d. Men då efteråt den tanken uppstod hos
mig det minn ord möjligen kunde så föntas, att jag ansåge
någon orättvisa vara mig begärda och att jag önskad att
Hr. G.D. skulle på ett eller annat sätt intervensera till min förmån
beder jag att ytterligare få tillägga några ord för att säga
att en sådan tank är mig helt o. heller främmande.
Det skulle i främmande bedröfra mig mycket, om något lidande
där han jag visserligen funnit något beklagligt, det erkänner jag.
Och hvad de uttalar om den forskningsart, hvant jag egen
mig det har gjort mig nedstämd. Men igen befråda:
Stämmer det här på icke väntat och icke en önsket mig?

Hvad den Med. Fak. i Uppsala angår, så har jag
föri den sammantiden på den första tiden återgjort så
mycket välvilja och äfra uppmuntran genom stiftelsen
(särskildt av den Regnellska funder) att karlek och tack-
samhet alltid varit de känslor, jag kysst för den sammantiden.
Men hvad jag nu har befrågat af är en bestämmande verk-
samhet med motvarande ekonomiska förhållanden; och igen
spider den här sak. som jag har så många andra viktiga
behöfver i och för undervisningen, icke heller nu fått att skaffa
sinnig.

De studium jag nu tarit mig för, intresserar
mig mycket, och jag är glad öfver att omständigheterna
förelämnat mig att öppna till dem, då denna spe-
cialitet är af den beskaffenhet, att minn för-
arbeten nog framdeles derjemte skola kunna
upptagas och fullföljas. Och om de Eder dyr-
bar breffsamling kan få stå mig till buds,
bliver jag därför mycket tackfull.

Att jag nu, ehuru så föga ~~bekant~~ personligen
bekant med H. Lund. tillåter mig att på detta
sitt iöfverflödig och öfverflöd om minn enskilda
föreläsningar har jag nu endast att ödmärk-
ligen bebjuda en ursäkt.

5.
medgifva mig att återupptaga den författare-
verksamhet jag nu måste afbryta.

Jag har nu emot min önskan varit alldeles
för omständlig i min redogörelse och dock har
jag ännu icke vidrört det enda i denna sak,
som är af någon allmänna betydelse och som
verkligen gäta mig till sinnet. Jag menar den
enligt min mening skepa och ^{oriktiga} ~~isotomiska~~ upp-
fattning, som vill i Stockholm göra sig gällande
angående Allmän-Helsovårdslärens omfattning
och innehåll. Om den Allmänna Helsovården
har till uppgift att förekomma gängse sjuk-
domar och sjukligheter, så måste väl dess förut-
sättning vara kännedom af denna sjuklighet
(lika väl sandt som stad-befolkningens) och dess
vetenskapliga grundval blifva insigten i de
allmänna sjukdomarnes orsaker d. v. s. etio-
logien. I Stockholm äro syns man - och detta
framgår ju och af professormannens uttalanden
med Allm. Helsovård egentligen afse sundhets-
förhållandena och framför allt renhållningen i

sig om "graden af ådagalagd, vetenskaplig skicklighet". (Om min flit vore de deremot icke anmodade att yttra sig). Både anse de mig vara förtjent af erkännande på grund af den flit, jag ådagalagt; men hvad de för öfrigt säga är icke för mig uppmuntrande, såsom synes af deras yttranden, som jag tager mig friheten att i afskrift bifoga. Jag förklarar af profvornamen för inkompetent, och deri ger jag dem gerne rätt.

Med anledning af min ofvan antydda ekonomiska ställning, det omdöme, man uttalar om min verksamhet, och den ringa utsigt, jag har, att på tillfälligt följt bana finna utkomst, ämnar jag nu vända mig till praktisk-medicinsk verksamhet; men som jag ej längre torde duga till praktiker i allmänhet, har jag beslutit mig för att såsom specialitet upptaga hudsjukdomarne och för att studera dem är jag nu här. Någon skola omständigheterna framdeles

Bref till Magnus Huss.

Wien, Allgemein-Krankenhaus d. 23/3 78.

Wördade Herr General Direktör!

För det mig så dyrbara brefvet af d. 11 den ny afsläpper jag min ödmjuka och uppriktiga tacksägelse. Jag uppfordras deri att förklara ett uttryck, som jag i mitt förra brev att falla; och jag går nu att göra detta, ehuru med en viss tveksamhet, förorsakad deraf att jag härvid måste utförligare, än jag önskade och borde, tala om mina personliga förhållanden. Derfor får jag på förhand utbedja mig Herr General Direktör, beägne öfverseende.

De studier öfver vårt lands sjuklighetsförhållanden, hvarät jag, ehuru de tillfälligt framlagda produkterna varit så få, redan till hufvudsaklig del egna öfver 10 år, hafva

varit mig nära. Och jag har tro, att, om
än min förmåga icke varit rik, dock ämnets
vigt i och för sig och den samvetsgrannhet,
hvarmed jag vet mig gått till väga, gifve
produkterna något verkligt värde. På den
senare tiden hafva emellertid flera omständig-
heter inträffat, som tvingat mig att vara
betänke på annat arbete. Hvad jag åt-
minstone behöfde för att under förhanden
varand- förhållanden kunna med mod
och energi arbeta i hittills följd riktning
vore att de, som mera opartiskt än jag
kunde bedöma saken, ansåge mitt arbete
lönä modan. Men förutom några ytterst
få uppmuntrande ord samt ett ansett loford i tryck
af Prof. Hedenius har först på sista tiden något
direkt eller indirekt bedömande af min
författareverksamhet kommit mig till del,
men detta just från de tvänne myndigheter,
hvilka jag närmast ansette mig hafva arbetat
i handerna, nemligen Med. Faculteten i

i Uppsala och Sundhets Collegium. Och jag
måste ju äfven meddela på hvad sätt detta skett,
om det än fördrar någon utförlighet.

På länge inkomsten af min enskilde, ärfde
förmögenhet räckte till till mitt och min familjs
underhåll har jag ingenting sökt eller begärt
för mitt arbete; men sedan några år
medgifver min ekonomiska ställning mig
ej längre detta, och jag har gifvit Upps. Med.
facultets ledamöter sådant till känna. Då
de emellertid icke funnit skäligheten att söka
skaffa mig något varaktigt understöd, så
betyddes detta för mig att mitt arbete icke
ansågs sådant värde.

Hvad Sundhets Collegium åter anser, framgår af
de omdömen, dess Ordförande samt Med.
Råd för allmänna hälsovården i landet
fått om mitt författarskap med anledning
af min ansökning till professuren i Allmän
Hälsovårdslära vid Carolinska Institutet.

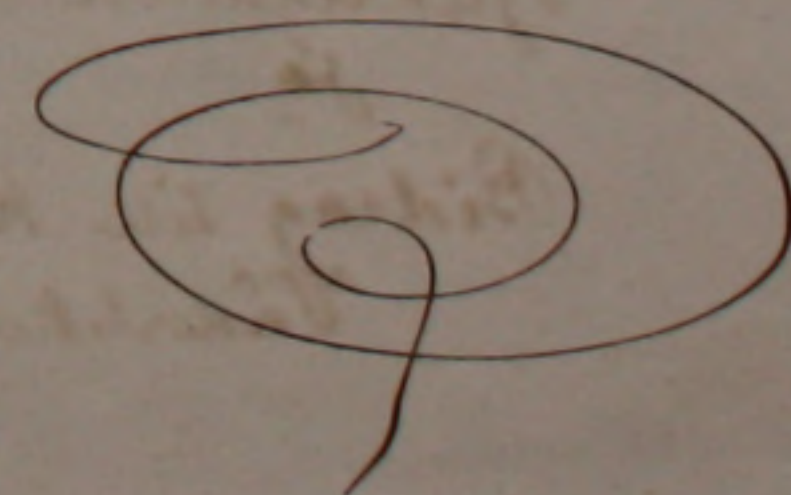
På följande provomän hade de dervid att yttra

x) Professor Edvard! Detta uttryck finner jag efteråt lite flamskt,
chum ej sådant var meningen. Vill dock erinra derom, att detta
vid nämnda tid dock noggrant utvalldes för flamskt
helt 6000 Kr o. professor begärde. Se förresten följande bevis.

Undertecknad, som är född i Stockholm d. 27 Dec. 1837
och genomgått Nya Elementarskolan derstädes, aflade student-
examen i Upsala d. 20 Maj 1856 (Betyg se bilaga N:o 1), medico-
filosofisk examen d. 5 Maj 1860 (bil. 2) och medicinskand.
d. 26 Sept 1863 (bil. 3), tjänstgjorde vid Carolinska Institutets
kliniker under läsåren 1863-64 och 1864-65 (bil. 4), af-
lade med. licentiat examen d. 25 Maj 1867 (bil. 5), disputerade
för medicinska graden (Om Rödseten i Sverige) d. 29 Maj
1869 (bil. 6), promoverades till Med. Doctor d. 1 Juni s. å.
samt aflade legit. ed. den 8 juli 1867.

Jag var Underläkare vid Säter brunn under
sommaren 1864 och Amanuens vid Akademiska Sjuk-
huset i Upsala från d. 1 Dec. 1865 till den 1 Okt. 1866 (bil. 7),
utnämndes till Docent i Epidemiologi och Allmän Hälsovård-
lära vid Universitetet i Upsala d. 21 Juni 1869, hvilket
befattning jag alltsedan dess innehaft (bil. 8).

Under hösten 1870 höll jag härstädes sex offentliga
föreläsningar öfver "Allmän Hälsovård med särskildt af-
seende på svenska förhållanden". Jag ^{har} varit Sekreterare
i Upsala Läkareförening från April 1868 till Sept. 1871,
samt har under flere år dels såsom ledamot, Ord-
förande eller v. Ordförande af Upsala Stads Hälso-
vård och Byggnadsnämnder dels och såsom Stadsfull-
mäktig och ledamot af tillfälliga kommittéer haft till-
fälle att praktiskt handlägga hvarjehanda, till all-
männa hälsovården hörande, inrem ett samhälle för-
kommande ärenden och frågor.



Följande utländska resor i vetenskapligt ändamål äro af
miz följande:

- 1) Maj 1858 - Juli 1859, hvarunder jag i Paris studerade anatomi under dåvarande professor Jaccoud (9), samt kirurgi under Professor Velpeau (tit. 9), afvensom i Edinburgh analytisk kemi under Dr. Stevenson Macadam (tit. 9);
- 2) Sept. 1873 - Aug. 1874 till Frankrike Schweiz och Italien, hvarunder en mängd af dessa länders klimatiska kua-orter af mig besöktes och studerades;
- 3) Sept. 1875 till München för att såsom medlem af "Deutscher Verein für öffentl. Gesundheitspflege" i dess förhandlingar deltaga, samt till Bruxelles för att deltaga i Congrès périod. international des sciences médicales;
- 4) Sept. 1876 till Bruxelles på uppdrag af kommittén för Sveriges deltagande i 1876 års internationella utställning och kongress derstädes för att taga kännedom af nämnda utställning;
- 5) Sept. 1877 till Genève på nädigt uppdrag af Kongl. Majt för att såsom ombud för Sverige deltaga i den inter-nationella medicinska kongressens femte sammanträde, samt derefter till München för att öfvervara tyska Naturforskare- och Läkaremötet derstädes, slutligen till Nürnberg, hvaräst Deutscher Verein f. öffentl. Ge-sundheitspflege hade sitt sammanträde.

I tryck äro följande arbeten af mig offentliggjorda:

Om Sveriges Focksjindomar, förste häfte. Rödsveten Upsala 1869(10)

Anden käftet Frossen Cas. I. II Ups. 1875 (11)

Fredj. hñte Grossans Etiologi 1877 (2)

Sjundaghets Statistik för Upsala stad åren 1869 Ups. 1870.

[illegible]

Bidrag till kännedomen af Lyckeligheten och
 Väderliken i mellerste Sverige åre 1872

Om miasmernas och contagiernas natur och verkningssätt 1868 (bil. 17)

Om Ajaccio såsom klimatisk kuren 1874. (18)

Om Jorsepideniernas uppkomst - och utbredningssätt 1873. (19)

Om Lunginflammationens och Luftvägskatarrernas Etiologi 1874. (20)

Nyare medicinsk - historiska arbeten 2lps. 1876. (21)

Om Farsoternas bekämpande 1877. (22)

Någon ord om allmänna hälsovårdsåtgärdernas förordningar på renhållning i staden med särskild hänsyn till gällande Hälsovårdsstadgar 1877. (23)

Opersist af gængse epidemier i nægne af Tserigs stæder
under år 1876. (24).

Samtliga dessa skrifter ^{äro} uppsatta ^{och} undantag
af arbetet om Sveriges Forskningsmän äro publicerade i Upsala
Läkarsällnings Förhandlingar.

Till Konungen.

Kanslers Embetet för Uppsala Universitet.

Sedan Docenten i Epidemiologi och Allmän Helsovårdslära vid Universitetet i Uppsala, Medicine Doktorn Frans Anton Gustaf Bergman hos Kanslersembetet anhållit om entledigande från sin docentur i nämnda ämnen, har Medicinska Fakulteten vid Uppsala Universitet i sitt med anledning af Docenten Bergmans berörda ansökning infordrade yttrande, som härjemte bifogas, hos Kanslersembetet hemställt, att underdånig framställning måtte af Kanslersembetet göras hos Eders Kongl. Maj:t om meddelande åt Docenten Bergman, samtidigt med hans afsked, af Professors namn, heder och värdighet; och då, såsom af Fakultetens ifrågavarande skrifvelse framgår, Docenten Bergman icke blott åtnjuter ett mycket stort anseende såsom vetenskaplig forskare och författare, utan äfven särskildt under hela den tid, han såsom Docent tillhört Medicinska Fakulteten, på flerfaldiga sätt visat henne och den ungdom, som vid henne åtnjutit undervisning, ett varmt intresse, får Kanslersembetet på grund häraf och under åberopande i öfrigt af de skäl, Medicinska Fakulteten anfört, i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kongl. Maj:t i nåder tilldela Docenten Bergman Professors namn, heder och värdighet.

Underdånigst

Pehr Ehrenheim.

/Carl Rogberg.

Stockholm den 23 Augusti 1893.

Rätt avskrivet intyga:

Emil Lundberg

E. Ericson

Uppsala Universitets Kansler,
ang. meddelande åt docenten
F.A.G. Bergman av Professors
namn, heder och värdighet.

lagt på insamlande af material till vetenskaplig skildring af öfriga
folksjukdomar i och utom vårt land, exempelvis kolera, härgen
blifvande Till upplämnad en frukt, som sedermera tyvärr besannades, då

Fakulteten Kanslers Embetet för Upsala Universitet. Riksdagen ledde till
Enskild påföljd och Fakulteten sjelf sedermera via härnäst följande
riksdagar ansåg sig böra "med hänseende till den tryckta ekonomiska

Vid Docenten Doktor F.A.G. Bergmans till Fakulteten remitterade
ansökan om afsked från den af honom sedan år 1869 innehafda docentu-
ren i epidemiologi och allmän helsovård har Fakulteten visserligen
intet att erinra utan får i ödmjukhet tillstyrka dess bifallande,
men vill Fakulteten med anledning deraf hos Eder göra en vördsam hem-
ställan, att underdånig framställning af Eder måtte göras hos Kongl.
Maj:t om meddelande åt Docenten Bergman samtidigt med hans afsked af
professors namn, heder och värdighet.

Såsom skäl för denna sin anhållan får Fakulteten anföra, att
hon redan 1878 bland sina så kallade petita till följande riksdag
upptog en framställning om beviljandet af ett anslag till en person-
lig professur för Docenten Bergman dels på grund af den förtjenst-
fulla vetenskapliga forskning i epidemiologi och företrädesvis an-
gående vårt lands folksjukdomar, åt hvilken han med begagnande af det
rika material, som medicinal-styrelsens arkiv i detta afseende inne-
håller, egnat sig och af hvilken såsom en frukt då föreläge hans
tvenne afhandlingar om Rödsoten och Frossan, genom hvilka afhand-
lingar Docenten Bergman, såsom Fakulteten då anförde, "visat sig ega
de egenskaper af outtröttlig ihärdighet, noggrannhet och omutlig
sanningskärlek samt den urskiljning i de till ämnet hörande frågor,
som äro nödvändiga för ett värderikt bearbetande af den epidemiolo-
giska statistiken", och hvilka afhandlingar äfven af utlandets mest
kompetente epidemiologer blifvit högt uppskattade samt af dem fram-
ställt såsom efterföljansvärda mönster, dels ock emedan Fakulteten
då hade anledning befara, att Docenten Bergman eljest af ekonomiska
skäl skulle för att söka praktisk verksamhet och dermed förenad in-
komst nödgas öfvergifva den forskningsart, åt hvilken han dittills
nästan utan något offentligt understöd offrat tid och krafter, och
det mödosamma arbete, som han enligt Fakultetens vetskap redan ned-

lagt på insamlande af material till vetenskaplig skildring af öfriga folksjukdomar i och utom vårt land, exempelvis koleraan, härigenom blifva förspildt; en fruktan, som sedermera tyvärr besannades, då Fakultetens hemställan ej vid den ifrågavarande riksdagen ledde till önskad påföljd och Fakulteten sjelf sedermera vid närmast följande riksdagar ansåg sig böra "med hänsyn till den tryckta ekonomiska ställningen inom landet inskränka sig till endast sådana petita, som voro för henne oundgängligt nödvändiga" och dock erfordrade relativt betydliga anslag.

Att Docenten Bergman oaktadt den verksamhet inom den praktiska medicinen, åt hvilken han med anledning häraf sedermera egnade sig, dock ej öfvergifvit den epidemiologiska forskningen, derom vittna ej blott talrika smärre uppsatser, som han tid efter annan författat i detta och dermed samhörande ämnen och infört i Upsala Läkareförenings förhandlingar, utan äfven de utländska resor, som han för studier i dessa ämnen vid flera tillfällen - förlidne vår t.ex. både till den s.k. kolerkongressen i Wiesbaden och derefter till den hygieniska i Würzburg - på egen bekostnad företagit, och Fakulteten eger äfven kännedom derom, att han sjelf ännu hyser önskan och förhoppning att kunna för fortsatt epidemiologiskt författarskap använda de värderika förarbeten, han i detta hänseende gjort.

Såsom bevis på det anseende, Docenten Bergman såsom vetenskaplig författare åtnjuter i utlandet, kan utom de förut omnämnda ödmöna om hans afhandlingar äfven anföras, att han kallats till ledamot av Société de Médecine publique et de hygiène professionnelle, Société française d'hygiène, Société royale de médecine publique de Belgique samt hedersledamot af Academia reale di medicina di Roma.

Det förtroende, hans insigter inom fäderneslandet åtnjuter, intygas åter deraf, att han enligt Medicinal Styrelsens förslag på uppdrag af Kongl. Maj:t år 1876 utsågs att i Bruxelles taga kännedom om den internationela hygieniska utställningen, år 1877 i Genève såsom ombud för Sverige deltog i den internationela medicinska kongressen samt år 1885 dels under Maj-Juni dels ock under November-December var medicinsk delegerad för Sverige vid internationela, sanitära konferensen i Rom.

Slutligen vill ock Fakulteten särskildt framhålla det varma intresse, som Docenten Bergman under hela den tid, han såsom docent tillhört henne, på flerfaldiga sätt visat henne och den ungdom, som vid henne åtnjutit undervisning.

Remitterade handlingen återgår härjemte. Upsala den 20 Juli 1893.

Å den Medicinska Fakultetens vägnar

Edw. Clason.

Fakultetens Prodekanus

/Th. Brandberg.

Rätt avskrivet intyga:

Emil Bergman *E. Clason*

Köpekontrakt

Emellan undertecknade är denna dag följande aftal träffadt:
Jag, F. A. Gustaf Bergman, försäljer till stiftelsen: "Gode Herdars Minne"
fastigheten N^o 5 i kvarteret Samund af norra Fjerdingsroten här i staden
mot en öfverenskommen summa af femtio fem tusen fem hundra /55.500/
Kronor och på de villkor i öfrigt, som här nedan angifvas.

- 1^o Tillträdet räknas från innevarande års ingång och öfverlätas fastig-
heten i det tillstånd, hvori den för närvarande befinner sig;
- 2^o I köpet ingår diverse inventarier nämligen de i andakts-salarna
och förstugorna befintliga kök- och torkmattorna ävensom bänkarne
och borden;
- 3^o Onera och utskylder för innevarande år samt alla med fastig-
hetens lagfärande förenade kontrakter betalas af köparen;
- 4^o Vid detta kontrakts undertecknande eller så fort sig eljes göra
låter öfverlemnas säljaren till köparen gravationsbevis, karta brand-
försäkringsbref och nödiga ätkomsthandlingar;
- 5^o Likviden erläggas på följande sätt:
För de fyra i fastigheten intecknade skuldbrefven, hvardera å tiotusen
/10.000/ Kronor eller tillsammans Kronor fyratio tusen /40.000/ jemte
ränta öfvertager köparen betalningsansvarigheten, säger säl. Kr. 40.000. —
Sedan säljaren vid undertecknandet af detta kontrakt å
detsamma qvitterat det af honom såsom gåfva till stiftelsen
utlöfvade beloppet Kronor fem tusen säger " 5000. —
utställer och öfverlemnar köparen till säljaren tvänne skuld-
förbindelser, den ena å Kronor fem tusen säger " 5000. —
den andra å Kronor fem tusen fem hundra " 5500. —
att jemte ränta efter fem procent för år från den 1 Januari 1904
infrias den förra den 1 December 1904 och den andra den 1 Dec. 1905.

Summa, således Kr 55.500. —

Derest stiftelsens tillgångar skulle komma att sålans medgifva
böra dock afbetalningar å de sistnämnda skuldförbindelserna redan
före de nämnda terminerna göras.

6^o För den händelse det för de senare liggande inteckningarnes
placeringar begynnes erforderligt, förbinder sig säljaren att fort-
farande under tre års tid stå i ansvaret för desamma.

7^o Sedan köpeskillingen /55.500/ på sätt här ovan bestämt
blifvit erlagd, utfärdar säljaren till köparen köpebrev å fastig-
heten

Uppsala den 28 Mars 1904.

F. A. Gustaf Bergman
Säljare

För Stiftelsen:
Goda Herdars Minne
F. A. Gustaf Bergman, Kåbänder Herman Lundström
O. Törner, Daniel Viotti
Köpare

Femtusen /5000/ Kronor af mig såsom gifva utlofvade gitterar
härmed såsom afbetalning å köpeskillingen

F. A. Gustaf Bergman

Egenhändiga namnteckningar
bevitna.

Alfvar B. Rind

Brandförsäkringsbrev och lagfärdshandlin-
gar äro af säljaren uplämnade

För Stiftelsen:

Goda Herdars Minne

O. Törner

Kasta uti gravationskassan bekväma.

Kvinnor

O. Törner

Utl.-N:r 353.

Infl.-N:r

fol. 29

Flyttningsbetyg (för äkta makar.)

Död 19/5 1910 - Y. Morrell

1. ~~Med. Prop. Frans Anton Gustaf Bergman~~
och hans hustru Maria Emilia Wettendahl

2. blefvo i äktenskap förenade genom vigsel den 13/6 1867.

Mannen

3. är född den 27/12 1837 (sju)

4. i Finska förs. församling

5. är — vaccinerad

6. är — döpt,

7. har inom svenska kyrkan konfirmerats och

eger god kristendomskunskap,

8. har inom svenska kyrkan begått H. Nattvard,

9. är till Nattvardens begående oförhindrad

10.

11. åtnjuter — medborgerligt förtroende

12.

15. Mannen är som värnpliktig —

16. Dessa makar flytta till Finska församling i Stockholm län;

17. betygar Uppsala Domkyrkoförsamling i Uppsala län

18. den 7 maj år 1907

24/8 Hustrun

är född den 28/8 1839 (nio)

i Norrbärke församling

i Kapparbärgs län,

är — vaccinerad

är — döpt,

har inom svenska kyrkan konfirmerats och

eger god kristendomskunskap,

har inom svenska kyrkan begått H. Nattvard,

är till Nattvardens begående oförhindrad

10.

11. åtnjuter — medborgerligt förtroende

12.

Ant. i Finska förs.
d. 14/6 1907 Pastorsämb.



2
C. Torner

W. pastor Komminister Adjunkt

F. 8. 24.
0931









Professor F. A. Gustaf Bergmans
stärkans

Arfskifte

År 1911 den 8 Maj förrättades arfskifte efter Professorn, Medicine Doktor Frans Anton Gustaf Bergman, hvilken aflidit den 19 Maj 1910 och efterlämnat följande stärbhusdelägare, nämligen:

1:o sin hustru Professorkan Maria Emilia Bergman, född Wetterdal; samt

2:o barnen:

1) Direktören Frans Abel Bergman,

2) Fröken Astrid Maria Bergman,

3) Pastor Ernst Hjalmar Johannes Lundströms hustru Gertus Teresia Lundström, född Bergman,

4) Civilingenjören Anton David Bergman, och

5) c.o. Höfrättenotarien Gustaf Emanuel Gustafsson Bergman.

Samtliga stärbhusdelägarna voro vid förrättningen närvarande.

Följande handlingar förklarades:

1) köppteckning efter den aflidne, förrättad den 25 Augusti 1910;

2) ed den 28 April 1911 efter Professor Bergman förrättadt arfskifte, omfattande allenast den i Lånna socken belägna fastigheten Addeborå; och antecknades ur nämnda handling, att samma fastighet tillskiftats Professorkan Bergman, att fastigheten därvid icke äsatts något värde och att sålunda öfriga stärbhusdelägare icke skulle erhålla något vederlag i anledning af berörda skifte;

3) af utredningsmannen, Höfrättenotarien Bergman, förda räkenskaper rörande kontredningen med tillhörande verifikationer.

Det öfverenskomas, att boet skulle skiftas sådant det befunns den 1 sistlidne Mars.

Bland de i köppteckningen upptagna tillgångarna

hade följande öfverlämnats till och debiterats Professorkan Bergman, nämligen:

1) de kontanta medlen ————— kr. 376:55
2) hos Stockholms Enskilda Bank inestående — " 2.961:26
3) hos Bankaktiebolaget Norra Sverige " — " 1.500:—
hwaremot följande afgående poster bestrids af och krediterats Professorkan Bergman nämligen

1) begrafningskostnad m.m. ————— kr. 2.419:—
2) sorgkläder åt betjäning ————— " 164:—
3) hyra för våningen 1/10 1910 - 1/10 1911 (3600 - 2700) " 900:—

Däremot hade

4) kronoutskylderna bestrids af och krediterats Högrens-
notarien Bergman ————— kr. 566:80

5) samt liksom Högrens Notariats fördrän i ————— " 432:97
Stårhusets utgifter och inkomster till den 1 Mars
1911 voro antecknade i särskilda konti i räkenskaperna;
och utvisade dessa, att Stårhuset den 1 Mars 1911, ofsedt
reverserna, hade följande:

Fordringar

af Professorkan Bergman ————— kr. 9.541:07
" barnen gemensamt (för stämpelaffgift) " 8.992:98
" Fröken Astrid Bergman " 512:90
" Ingeniör David Bergman " 8.295:53

Skulder

lån hos Aktiebolaget Stockholms Handelsbank (förutom ränta) kr. 20.000:—
kreditiv hos Skaraborgs Enskilda Bank " " " 28.841:02
Maja Anderssons inestående medel " 444:17
Helena Norströms " " " 628:26
Elin Högbergs " " " 219:—

Beträffande ofvanstående fordringar och skulder
beslöts

att barnens gemensamma skuld kronor 8.992:98
skulle, så långt den räckte, gå i kvittning mot Pro-
fessorkan Bergmans skuld, kronor 9.541:07, hwarefter af
denne sistnämnda återstod kronor 548:09

att Ingeniör Bergmans skuld kronor 8.295:53 och

Professorskan Bergmans återstående skuld om kronor 548:09 skulle ingå i skiftet, men

och fordringen på Fröken Astrid Bergman samt stärbhusets skulder tills vidare skulle förbli oskiftade.

Vidare beslöts, att följande tillgångar skulle tills vidare förbli oskiftade

1: Stärbhusets aktier i Aktiebolaget Åkersberga Frälshuset, nämligen 28 Stam- och 122 preferensaktier, lydande på 500 kronor. Förslag hade varit före att utbyta dessa aktier mot 5 inteckningar i Råknäs N:1 och 2 och 5 inteckningar i nell kvarteret Knoppen om tillhopa 80.000 kronor, förutom ränta; och hade denna sistnämnda valuta i stället för aktierna antecknats i bouppteckningen, men var denna fråga ännu ofgjord.

2: 26 aktier i Lannäs Aktiebolag, lydande på 500 kronor

3: 21 " : Aktiebolaget Visby Cementfabrik, lydande på 200 kronor.

Härefter företogs skifte af boets samtliga tillgångar, som icke, enligt hvad ovan sagts, skulle tills vidare förbli oskiftade; och blevo dessa därvid fördelade på sätt följande tre §§ utvisa:

§1.

Professorskan Bergman, som enligt arfskiftet den 28 April 1911 erhållit

1) Prästelägenheten Addeboda i Länna socken, utan värde —
tilldelades nu

2) Lösöreboet på Addeboda, enligt bouppteckningen kronor 5.576:-, utan beräknadt värde —

3) Lösöreboet i Stockholm, enligt bouppteckningen kronor 5.705:-, ärendedes utan beräknadt värde —

Vidare skulle Professorskan Bergman öfvertaga följande tillgångar till bouppteckningsvärde:

4) 4 aktier i Aktiebolaget Nymans Verkstäder, ^{ä kr. 400:-} lydande på 500 kronor kr. 1.600:-

Transport kr. 1.600:-

Transport kr. 1.600: -

56 aktier i Bankaktiebolaget Norra Sverige, lydande å 250 kronor, å kr. 270	1.640: -
95 aktier i Aktiebolaget Hemtrefnad, lydan- de å 100 kronor, å kr. 50:-	250: -
1 teaterpremieobligation af år 1889, nominellt kr. 20:-	17: -
1 en revers af Fru Tilly Bergman	2.000: -
1 en " " Pastor Gustaf Litzell	1.000: -
10 tre reverser af Herr Fred Bergman å tillhöra	1.685: -
Summa	kr. 8.192: -

§ 2.

Härefter fördelades följande aktier:

1.690 aktier i Stockholm Vesterås Bergslagens Nya Järnvägsaktiebolag, här nedan be- nämnda SVB, å kr. 90:50	kr. 152,945: -
975 aktier i Stockholm Rimbo Järnvägsaktie- bolag, här nedan betecknade med R, å kr. 76:50	" 74.587: 50
750 aktier i Aktiebolaget Visby Cementfabrik, här nedan betecknade med V, å kr. 325: -	" 243.750: -
Summa	kr. 471,282: 50

Fördelningen skedde sålunda:

Professorn Bergman: 840 SVB, 475 R och 375 V	kr. 234.232: 50
Herr Abel Bergman: 170 " 100 " 75 " = kr. 47.410: -	
Fröken Astrid Bergman: 170 " 100 " 75 " " 47.410: -	
Fru Gertrud Lundström: 170 " 100 " 75 " " 47.410: -	
Herr David Bergman: 170 " 100 " 75 " " 47.410: -	
Herr Emanuel Bergman: 170 " 100 " 75 " " 47.410: -	" 237.050: -
Summa 1.690 SVB, 975 R och 750 V.	kr. 471.282: 50

På grund af fördelningen i denna § hade Profes-
sorn Bergman erhållit följande antal aktier min-
dre än med hänsyn till barnens lotter bort tillfalla
hvar en nämligen:

10 SVB	å kr. 90:50	kr. 905: -
25 R	å " 76:50	" 1.912: 50
Summa		kr. 2.817: 50

Återstående tillgångar, som nu skulle fördelas ero följande:

Reverser, utställda af Hrn Abel Bergman:

a) en revers n: 1, uppsägbar 1/1 1917, kapitalbelopp	kr. 10.000: -
b) " " n: 2 " " " "	" 10.000: -
c) " " " 1/4 1913 " "	" 7.500: -
d) " " " 1/4 1911 " "	" 7.000: -

Reverser, utställda af Hrn David Bergman

e) en revers, uppsägbar 1/4 1917, kapitalbelopp	" 15.000: -
f) " " " 1/4 1913 " "	" 7.500: -
g) " " " 1/4 1911 " "	" 7.000: -

Ränta å dessa reverser, upplupen den 1 Mars

1911. De särskilda räntebeloppen utgjorde re-

spektive 2/62:50 1/62:50 3/343:75 2/320:83 1/687:50

1/343:75, 2/320:83. Dessa räntebelopp hade in-

betalts och utgjorde tillhopa " 2.141:66

Icke reverserad fordran af Hrn David Bergman " 8.295:53

" " " Professorskan Bergman " 548:09

Summa kr. 74.985:28

Vid skifte af dessa tillgångar måste hänsyn tagas till den fördelning, som redan skett i §§ 1 och 2. Enligt § 1 hade alla de därstädes omnämnda värderna, kr. 8.192:-- tilldelats Professorskan Bergman. Enligt § 2 hade alla barnen sinsemellan erhållit lika kottar, men Profes- sorskan Bergman erhållit kr. 2.817:50 mindre än bar- nen sammanlagt. Med hänsyn härtill skulle Pro- fessorskan Bergman i den nu återstående delningen erhålla kr. 5.374:50 (= 8.192 - 2.817.50) mindre än barnen sammanlagt.

Då de nu ifrågavarande tillgångarna hade ett värde af _____ kr. 74.985:28

blevo barnens andelar tillhopa kr. 40.179:89

och Professorskan Bergmans andel " 34.805:39 " 74.985:28

Skillnad kr. 5.374:50

Delningen skedde härefter, som följer:

Professorskan Bergman:

- 1) En fordran om 4.000 kronor af Herr Abel Bergman enligt reverserna n:1 och 2, nämligen 2.000 kronor af hvardera reversens kapitalbelopp. Dessa reverser blefvo sålunda nedsatta från 10.000 kronor till 8.000 kronor hvardera; och utställdes nytt skuldebref af Herr Abel Bergman å kr. 4.000: -
- 2) En revers, utställd af Herr Abel Bergman och lydande å 7.500 kronor, af hvilket belopp emellertid 1.000 kronor skulle påföras hans arfslott och därför afskrefs, hvarefter återstod " 6.500: -
- 3) En revers af Herr David Bergman, lydande å " 7.500: -
- 4) " " " " " " " 7.000: -
- 5) En del af upplupna räntan å reverserna, näml. " 1.997: 75
- 6) " " " icke reverseras fordran å Herr David Bergman, nämligen 259: 55
- 7) Stårhusets fordran af Professorskan Bergman 548: 09
- 8) En fordran om 7.000 kronor af Herr David Bergman enligt reversen å 15.000 kronor. Denna revers nedsattes därför till 8.000 kronor och ny revers utställdes af Herr David Bergman å " 7.000: -
- Summa kr. 34.805: 39

Herr Abel Bergman:

- En af honom gjälf utställd revers å kr. 7.000: -
- Därjämte afskrefs, såsom ofvan nämnts, kronor 1.000:- å en af honom utställd revers å 7.500 kr. " 1.000: -
- Vidare; en del af upplupen ränta å reverser " 35: 98
- Summa kr. 8.035: 98

Fruen Arvid Bergman:

En revers nr 1 ^{ursprungligen} af 10.000 kronor, utställd af Herr
Abel Bergman, å hvilken revers, såsom ofvan nämnts
2.000 kr. blifvit afskrifna _____ kr. 8.000: -
En del af upplupen ränta _____ " 35: 98
Summa kr. 8.035: 98

Fru Gertrud Lundström:

En revers nr 2, utställd af Herr Abel Bergman,
lydande, efter ofvannämnda nedräkning af beloppet
med 2.000 kronor, å _____ kr. 8.000: -
En del af upplupen ränta _____ " 35: 98
Summa kr. 8.035: 98

Herr David Bergman:

Stårhusets icke reverserade fordran å honom,
sedan det belopp, som redan tilldelats Professor.
skan Bergman kr. 259: 55, främräknats _____ Kr. 8.035: 98

Herr Emanuel Bergman:

En af Herr David Bergman utställd revers,
lydande, sedan såsom ofvan nämnts däri
afskrifvits kr. 7.000: -, å _____ kr. 8.000: -
En del af upplupen ränta (återstoden) _____ " 35: 97
Summa kr. 8.035: 97

Sammandrag.

Räkning

har skett emellan stårhusets for-
dringar af

å ena sidan Professorskan Bergman kr. 8.992: 98
och å andra sidan barnen gemensamt _____ " 8.992: 98 kr. 17.985: 96
Transport kr. 17.985: 96

Oskiftade förblifva tillgångar.Tillgångar:

1) 28 stam- och 122 preferensaktier i Aktiebolaget Åkersberga Trälhufvet, enligt bouppteckningen	80.000:-
2) 26 aktier i Samnäs Aktiebolag	5.200:-
3) 21 " i Aktiebolaget Vistby Cementfabrik	6.825:-
4) Fordran af Fröken Astrid Bergman	512:90
	kr. 92.537:90

Skulder:

1) Lån hos Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, ofredt ränta	kr. 20.000:-
2) Kreditörskuld hos Skaraborgs Enskilda Bank, ofredt ränta	" 28.841:02
3) Maja Anderssons tillgodshafande	" 444:17
4) Helena Norströms	" 628:26
5) Elin Högbergs	" 219:-
	kr. 50.132:45

Skillnaden mellan oskiftade tillgångar och skulder utgör _____ kr 42.405:45

Professorskan Bergman har erhållit:

enligt § 1	kr. 8.192:-
" § 2	" 234.232:50
" § 3	" 34.805:39
	277.229:89

Herr Abel Bergman har erhållit:

enligt § 2	kr. 47.410:-
" § 3	" 8.035:98
	55.445:98

Fröken Astrid Bergman:

enligt § 2	kr. 47.410:-
" § 3	" 8.035:98
	55.445:98
	Transport kr. 448.513:26

Fru Gertrud Lundström:enligt § 2
" § 3

kr. 47.410: -

" 8.035:98

" 55.445:98

Herr David Bergmanenligt § 2
" § 3

kr. 47.410: -

" 8.035:98

" 55.445:98

Herr Emanuel Bergman:enligt § 2
" § 3

kr. 47.410: -

" 8.035:97

" 55.445:97

Summa kronor 614.851:19

Nyssnämnda summa understiger med kr. 25.431:93
 boets i bouppteckningen angifna behållning, kr. 640.283:12,
 hvilket förklaras dels däraf att vissa tillgångar, näm-
 ligen fast och lös egendom i Addeborås samt boet i
 Stockholm, som i bouppteckningen utförts med ett
 värde af tillhopa kr. 22.281 i arfskiftet icke upp-
 tagits till något värde och dels däraf, att boets
 utgifter under tiden för bouppteckningen öfver-
 stigit inkomsterna.

Fälunda öfverenskommet och skiftadt.

Day som ofvan.

Maria Bergman
 född Wetterdal,

Ernst Lundström

för min hustru Gertrud Lundström
 f. Bergman

Julius Bergman

Herr Bergman
 Astrid Bergman
 David Bergman

Egenhändiga namnteckningarna bevitna:

A. Danckwardt-Lillieström

W. Haglund

JOHN MELANDER

GRIFTETAL

vid

Professorskan MARIA BERGMANS

jordfästning

i Solna kyrka

Onsdagen den 4 Maj 1927



I Jesu namn.

Aposteln Paulus skrifver i sitt andra bref till korintierna: »Mina bröder. Vi fälla icke modet; om ock vår utvärtes människa förgås, så förnyas likväl vår invärtes människa dag efter dag. Ty vår bedröfvelse, som varar ett ögonblick och väger föga, bereder åt oss, i översvinneligen rikt mått, en härlighet, som väger översvinneligen tungt och varar i evighet — åt oss, som icke hafva till ögonmärke de ting, som synas, utan dem som icke synas; ty de ting som synas, de vara allenast en tid, men de som icke synas, de vara i evighet» (2 Kor. 4: 16—18).

Då den utvärtes människan förgås: kraften och fägringen försvinna, kroppen blir mull — hvad ha vi då kvar? Intet — måste nog många bland oss svara. Då är det slut med glädjen och sorgen, med segrar och nederlag, slut med intressen och arbete, slut med allt; ty då är det slut med lifvet. Men så svarar ej Paulus. Han bevittnar sin utvärtes människas förgängelse med en segrares triumfsång. Ty han äger en invärtes människa, som icke förgås. Tvärtom. Den växer i kraft och skönhet för hvar dag. Den utvärtes människan var i Pauli lif blott en byggnadsställning. Innanför denna restes ett evigt tempelbygge. En gång skulle det vara fullbordadt, och byggnadsställningen skulle rifvas ner. Detta innebar döden för Paulus. Innebär den detsamma äfven för oss? Ha äfven vi en invärtes människa, som dagligen förnyas under det vår utvärtes varelse blir gammal och skröplig?

Så var det med den vördade kära, vid hvars bår vi nu stå. Ingen,

som kände henne, hade förnimmelsen af att hon förgicks, när hennes lekam, gammal, tård och sliten, fick ro. Hon var en så förunderligt lefvande människa — och hon är det allt fort.

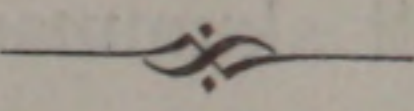
Icke hvilken invärtes människa som helst förnyas under det den utvärtes förgår. Paulus ställer sig och sina andliga fränder i en särskild klass: »oss, som icke ha till ögonmärke de ting som synas, utan dem som icke synas». Det är icke många eviga ting Paulus har till ögonmärke. Det är blott ett eller rättare: **Den Ene**. Han har talat därom i oförlikneliga ord: »Vi alla, som med afhöljdt ansikte återspegla Herrens härlighet, vi förvandlas till hans afbilder, i det vi stiga från den ena härligheten till den andra, såsom när den Herre verkar, som själf är ande» (2 Kor. 3:18). Liksom solrosen stadigt vänder sig mot solen och därför fångar in något af dess gyllene prakt i sitt blomster, så är Pauli invärtes människa fast inriktad mot Herren Jesus, andarnas sol, och därför omskapar Jesus honom till allt större likhet med sig själv. Och aposteln bär inom sig vissheten att en gång få skåda Gud ansikte mot ansikte och då vara sin Herre lik, såsom en annan Kristi apostel har siat (1 Joh. 3:2). Att få skåda Gud ansikte mot ansikte har varit och skall vara alla fromma själars djupaste längtan. Det är ju blott ett annat uttryck för den fulla gemenskapen med den lefvande Guden. Och denna är det som uppbygger den invärtes människa, som aldrig förgås. Att lefva i gemenskap med Gud, det är att öfver hufvud lefva. Det är **värdet**, som ger allt annat dess värde. Har jag Gud, har jag allt, hur mycket än må tagas ifrån mig. Har jag icke Gud, har jag intet, hur mycket jag eljest må äga. »Herre när jag hafver dig frågar jag efter intet på jorden. Om än min kropp och själ försmäkta, är dock Gud mitt hjärtas klippa och min del evinnerligen». »Hvem har jag i himmelen utom dig» (Ps. 73: 25—26.) Vore himlen än den ljufligaste platsen i tillvaron

och finge jag där ock möta alla mina kära, den vore ingen himmel, om ej Gud vore där. Till rikedomen i detta lif i Gud hör ej minst, att det inom sig bär en växande visshet: jag går genom döden som genom en tunnel in i det verkliga, stora och underbara lifvet. Denna visshet kan ej ges mig utifrån genom någon lära. Den måste välla upp inom mig ur en invärtes källa, om den skall kunna styrka och bära mig, då dödsmärket börjar falla öfver mig. »Jag **vet**, att min förlossare lefver och att han skall stå fram öfver stoftet, och sedan denna min sargade hud är borta, skall jag fri från mitt kött få skåda Gud» (Job. 19: 25—26).

Det faller en strimma af evighetens ljus öfver hvarje människas väg, som lefver detta inre lif i Gud. Hon själf och hennes lefnad är som ett fönster, genom vilket vi andra kunna skåda in i den värld, där synd och förgängelse icke finnas. Det springer upp källor, där hon går fram. Hon är som en genombrottspunkt för det eviga lifvets flöden in i torkans och dödens värld. Hon uppenbarar, att det finnes ett större, djupare och rikare lif, än det vi måhända känna som det enda verkliga. Hon lefver in något af Gud i världen. Och detta är den största insats en människa kan göra, ja, den enda verkliga, som förblifver, då all annan förgår.

Det är för en sådan insats vi i dag ha att tacka. Gud och hans eviga värld blefvo verkligare genom henne. Själen lyste så förunderligt klar under det ögonen blefvo allt skummare, ofta så klar att den, bättre än hvad vi förmådde, spred ljus öfver den väg som skulle vandras ej blott af henne utan ock af andra. Och själen växte sig allt starkare under det lekamen blef allt mindre och svagare, så att den orkade med ej blott hennes utan ock andras bördor. Och själen blef allt varmare under det lemmarna kallnade, och den värmen förnams äfven fjärran ifrån. Detta är evighetens uppenbarelse i timligheten.

Intet väcker eller borde väcka en sådan tacksamhet som en sådan gåfva. Tacksamhet icke mot en människa utan mot Gud, som kan göra något sådant af en fattig, syndig varelse. »Och låten edert ljus lysa inför människorna att de se edra goda gärningar och prisa — icke eder utan — eder Fader som är i himmelen» (Matt. 5: 16). Det är tecknet på det verkligt stora människolifvet, att det lyfter våra tankar och vår tacksamhet upp öfver människan, som lefde det, till honom, som verkade det och däri uppenbarade sin härlighet. Och hvori skulle den tacksamheten bestå om icke däri, att vi låta oss af ljuset, som kom från hennes invärtes människa, lysas in och framåt på hennes väg, att vi låta vår själ dricka ur den källa, som var kraften i hennes lif, att vi låta det hon djupast älskade och lefde för, bli till en insats i vårt lif. Då skall man en gång, när vi myllas ner, kunna tacka äfven för att vi lefvat och för det lif vi lefvat, därför att det hulpit någon eller några att se Gud. Och då skall i de heliga ord, som skola uttalas äfven öfver vårt stoft, påskens budskap ljuda starkare än förgängelsens, såsom det sker vid denna bår: **»Döden är uppslukad och seger vunnen. Du död, hvar är din seger? Du död, hvar är din udd? Gud vare tack, som gifver oss segern genom vår Herre Jesus Kristus.» Amen.**



Med. Doktor F. A. G. Bergman

Professor
Uppsala

Med varm och erkän-
samt tack för intresse
och välsignelsebringande
arbete.

Wiley Cementfabrik

Med tack för långvarig
gunnande verksamhet

L. W. B. Skye Järnväg
A.B.

Med. Doktor F. A. G. Bergman

Professor
Uppsala

Gärd af tacksamhet
från minnigärligi intresserade
arbete.

Sten. Rimbo
Järnågs H. B.

Skottlands nation i Uppsala
med tacksamhet och
vördnad

Från Uppsala Läkareförening
Gärd af vördnad och
tacksamhet

Med vördnad
från Stiftelsen
hvida Hårdars minne

Med. Doktor F. A. G. Bergman

Professor
Uppsala

För den uppskattande
faderlige Vännerns en
sista innerliga, ängsliga
Tack. - Henrik
Per Margin, Inven

Ludvig Westerdal
Kvinn Westerdal

Hilda Bergman
med barn

Henrika & Ester Alm

Med. Doktor F. A. G. Bergman

Professor

Uppsala

Anna och Kils Ahlin

Anna och Carl Ahlin

Hilda Montelius
f. Bergman

Doktor & Fru John
Nordlund - hustru Bergman

Doktor och Fru
Klas Bergman

Amalia Bergman
Olssons
Renters

Med. Doktor F. A. G. Bergman

Professor
Uppsala

Herman Behm

Edward, Clara
Anna Clason

Fredrik Larss
Carl Schardt

Biskop Ekblunds

Tack för gämnad
vänstern
fr. vännerna på Adhärens

Kontorsprosten
Hjelms

Med. Doktor F. A. G. Bergman

Professor
Uppsala

Lotten Berberg

Krika Wendling
f. Berberg

Rubin Grönbeck

Biskop Ullman

Lyckshärde Axel
Lager

Herrn, Herdis
Carl, Lisen
Kristina
Lundström

Med. Doktor F. A. G. Bergman

Professor
Uppsala

Hälsningar
och önskan

L. Edward Hazelrigg

här i sin tur
Herber, Augustin W. M. M.

Från E. W. Lundberg

Landssekreteraren
Matthias Falk

Bevarad i tacksmän
minne af Alon och
Anna de Jonge

Med. Doktor F. A. G. Bergman

Professor

Uppsala

Georg Bergström

Anna Johansson

f. Westerberg

medic. Läkare

Fra Anna Hvidenhielm

Styrelsen för Stiftelsen Goda Herdars Minne:

F. A. G. Bergman
Professor, ordf.

J. Källander
Domk. v. pastor.

Herman Lundström
Professor, v. ordf.

Daniel Viotti
Rektor.

Cl. Törner
Pastor, sekr.
kassaförvaltare.

Suppleanter:

Axel Boman
Sem. adjunkt.

Fredrik Clason
Med. D:r

Bernhard Edlund
Banktjänsteman.

Lennart Kjellberg
Fil. D:r, Doцент.

O. Wallin
Bankkassör.



Herren har omsorg om oss.

Ur den första predikan i Vindhem
af *Cl. T.*

Han har omsorg om eder. 1 Petr. 5: 7.

Aposteln kunde af egen erfarenhet säga detta. Han hade fått vara med Jesus, under det »han gick omkring, gjorde väl och hjälpte alla».

Låtom oss minnas ett par exempel på Jesu omsorg. Det var en mörk natt, då lärjungarna kämpade mot storm och vågor på Genesarets sjö. De voro »hårt ansatta» och sväfvade i lifsfara. Jesus hade stannat kvar på stranden för att få vara allena i bön. Men icke glömde han sina nödställda lärjungar. Fram på natten kom han till dem, gjorde slut på förskräckelsen med sitt: »Varen vid godt mod, det är jag».

Eller vi minnas det tillfället, när tusentals människor samlades kring honom i öknen och de icke hade något att äta. Herren bjuder folket att sätta sig ned och mättar en skara på 5,000 förutom kvinnor och barn. Ingen behöfver förgås i Jesu närhet.

Herrens omsorg räcker än i dag. Det kan du kanske själf och tusenden med dig intyga. Hvar morgon har den varit ny.

Ofta möta vi människor som säga: »jag vet mig ingen råd». Fattigdom, sjukdom, bekymmer för husrum o. a. ha drabbat mig. Jag vet mig ingen råd.

Eller det är inte så långt mellan hvar gång vi få se en far med sina små stå vid mors bår, eller en annan gång en fattig, sjuk mor med de sina vid handen följa far till hans sista hvilorum. Framtiden är bara mörker; de se ingen ljusning. Och vi, som gingo med, kunde endast säga några svaga ord till tröst.

Men ständigt ha vi fått erfara: det blef råd. Ofta på ett sätt, som vi aldrig anade.

Jesus kunde hjälpa, då alla andra stodo rädlösa. Hvem utom Mästaren kunde komma de mot vågorna kämpande lärjungarne till undsättning?

Och där i öknen sågo lärjungarne ingen annan möjlighet än att skilja folket ifrån sig — lämna dem hungrande i öknen. Herren visste råd. De fingo sätta sig ned och blefvo alla rikligt mättade. *När ingen annan vet råd, så vet Jesus!*

»Vår nya kyrka» här står ock såsom ett slående vittnesbörd på den sanningen. Vi hade försökt alla de medel vi visste att få en. Det syntes omöjligt. Tanken höll på att få fara, ty den var utförbar f. n. Herren visste råd, och innan vi anade, stod den färdig såsom vi nu se den. Och Gud vare tack för hans gåfva!

Hittills har jag talat så godt som uteslutande om Jesu omsorg ifråga om det timliga. Det timliga: kläder, föda, hus och hem är allt godt, men det är inte det bästa.

K. v., *vi ha en själ!* Och Herren Jesus, som stillade stormen, mättade den hungrige, han glömde inte *själen*. Han satte natten till för att hjälpa en Nikodemus, han kunde gå långa vägar för att få frälsa en själ från synden. Midt i eget lidande hade han hjärta för Petrus och hans själslidande till följd af förnekelsen.

Och Herren Jesus, som nu sitter vid Fadrens högra sida i himmelen, delar än i dag ut till »alla tyngda och behöfvande själar på jorden det de behöfva för att

lefva det eviga lifvet». — Hvilken omsorg, »hvilken kärlek underbar, sann!»

Till hvar och en ger han just det, som behöfs.

Här ser han en, som för arbetets skull icke har tid att vårda sin själ. Den tar han undan en tid sägande: »kom afsides och hvil dig något litet».

Här ser han en, som framgången håller på att göra högmodig. Herren rör vid honom genom sjukdom, genom motgång, att han icke för ett timligt väl skall slösa bort sin dyra själ.

En annan är tyngd af sorg och nöd. Det får icke alltid vara så. »Åkalla mig i nöden, skall jag hjälpa dig, och du skall prisa mig», har han sagt. Och det har blifvit hjälp.

Och hans omsorg sträcker sig öfver hela lifvet — ja, in i evigheten. »Han vill att alla skola varda frälsta».

Hvad äro vi då Herren skyldige för all hans omsorg? Jo, »att tacka, lofva, lyda och tjäna honom».

Den tanken leder mig till ett annat ord: »*Kommen och tillbedjen Herren i helig skrud!*»

Kommen, k. v. ofta och talrikt till denna helgedom och tillbedjen Herren i helig skrud! Kanske är det för mycket begärdt: *tillbedjen!* Däri ligger mer än i maningen: *bedjen*. Men målet måste vara tillbedjan.

Endast Herren i himmelen tillkommer tillbedjan, endast han är värd tillbedjan. Hvem annan i himmel eller på jord är värd att falla ned inför i helig vördnad och i ett heligt öfverlämnande? Ingen utom han, som öppnat väg för oss hem till fadershuset och gör det möjligt för oss att nå fram dit.

Och skruden, som nämnes, det är hjärtats renhet och hjärtats djupa längtan efter Gud.

Kommen då och visen Herren Jesus tacksamhet för all hans omsorg genom att tillbedja i helig skrud!

* * *

Ur Vindhems historia.

Tanken på ett Församlingshus för Luthagsdistriktet är gammal. Man hade planerat på många sätt för att få frågan löst. Den som i all synnerhet förberedde och dref fram frågan var dåvarande v. komm. Alfr. Berglund. Men hindret blef alltid — pängarna.

År 1902 fick saken en alldeles ny vändning. Stilla och oförmärkt började grunden grävas till ett församlingshus på en mycket välbelägen tomt i hörnet af Geijers- och Vindhemsgatan ungefär midt i det vidsträckta Luthagsdistriktet. Den som nu tagit initiativet var *Professor F. A. G. Bergman*. Arbetet skred raskt framåt under Byggmästare L. J. Hultmans ledning. Hösten 1903 stod byggnaden färdig.

Den inrymmer på n. b. kyrksalar med ungefär 300 sittplatser samt lokal för Arbetsstuga. I andra våningen finns en sal för ungdomsmöten, konfirmationsläsning m. m., rum för Barnkrubba och två diakonissor; på vind ha vi tre studentrum.

Invigningen.

Fredagen d. 23 okt. 1903 var en betydelsefull högtidsdag för Uppsala församling och i all synnerhet för Luthagsdistriktet. Då invigdes nämligen Församlingshuset Vindhem, som vi så många år väntat efter och med innerlig glädje sett växa upp.

Invigningen förrättades af *H. H. Ärkebiskop Ekman*, som därvid talade varmt och gripande öfver Ps. 84: »Huru ljufliga äro dina boningar, Herre Zebaot» etc.

Denna boning vore, yttrade Ärkebiskopen, intet tempel i egentlig mening, men i mycket passade den benämningen in på densamma. Den skulle bli en Guds boning, ty Gud bor, där hans ord förkunnas. Jesus Kristus träder fram för själen, då han i ordet målas. De, som träda här in, bör därför tänka, att de här möta Gud.

Öfver en hälsobrunn plägar man uppföra en byggnad. De som komma till den byggnaden, komma för hälsobrunnens skull. Må så ock bli fallet här, Jesus Kristus är här hälsobrunnen.

Må många samlas här i ödmjukhet och i Jesu namn, ty då skall han vara midt ibland dem. Han skall då visa sig såsom han i psalmen tecknas. Må alltså detta rum bli en tillflykt, där det bringas tröst i lifvets sorger, mod i striden och kraft att bära bördorna.

Må många här få syn på det rätta målet, Gud, att de må komma honom nära till salig gemenskap.

Syftet med denna byggnad vore att i denna folkrika stad skapa ännu rikare tillfällen att höra Herréns ord. Den skulle stå bl. a. såsom en påminnelse om Gud, om våra plikter mot Honom och en välsignelse af gudaktighet. Att syftet må vinnas, att släkte efter släkte här må få syn på lifvets mål, att många i lydnad och kärlek må få kraft mot det onda, därom skola vi bedja Gud, att vårt hopp må gå i uppfyllelse.

Ärkebiskopen slöt så med att leda i bön, hvarpå ps. 315: 4, 5 sjöngs. — Prof. Bergman lämnade därefter en historik öfver byggnadens tillkomst.

Första gudstjänsten.

Följande söndag, 20 sönd. e. Trefaldighet, hölls den första offentliga gudstjänsten öfver ämnet: »*Han har omsorg om oss*». (Se sid. 3.) Knappast hälften af dem som kommit kunde beredas plats.

*

Hvarför namnet »församlingshus» och icke kyrka? I samma mån som församlingslifvet utvecklas, måste nya verksamhetsgrenar och arbetsmetoder tas upp. En församling som lefver kan icke nöja sig med att endast mottaga, den vill ock gifva. Främst står alltid att vid ordets och sakramentens lefvande och lifgifvande källa uppbygga den andliga människan. Men detta

väcker en ny längtan att få bära frukt åt Gud i tjänande kärlek. Då kommer ock behovet att få känna gemenskap med dem, som hafva samma tro och samme Gud. Våra stora kyrkor lämpa sig icke för mindre sammankomster, afsedda att under enklare former väcka, sammanhålla och stärka församlingslivet.

Församlingssalen blir alltid de gamles och fattiges kyrka. Hit kunna de »våga sig» i sin enkla vardagsdräkt, här är lättare att höra, kortare enklare gudstjänst och inte så kallt som i en större kyrka.

Ungdomsarbetet.

Ett glädjande tecken inom den svenska kyrkan är, att man börjar mera tänka på den konfirmerade ungdomens kristliga fostran. Den får icke och kan icke anses avslutad i och med konfirmationen. De mest kritiska åren komma sedan. Då framför allt behöfver den unge stöd. De offentliga gudstjänsterna räcka icke till. Den unge behöfver ett mera personligt stöd. — Hvad som förut väsentligt hämmat det kristliga ungdomsarbetet i församlingen har varit brist på lokal.

Har Vindhem motsvarat sitt ändamål?

I hvad mån har Vindhem motsvarat sitt ändamål? Ännu torde det vara för tidigt att säga något bestämdt härom. Allting är ju nytt och står i sin början.

Minst hvarannan söndag — sommarmånaderna undantagna — har gudstjänst hållits, under fastlags-tiden dessutom passionsbön en gång i veckan. Alltid har »vår kyrka» varit fylld af uppmärksamt lyssnande åhörare — både gamla och unga, män och kvinnor.

Församlingsaftnar — talrikt besökta — ha anordnats vanligen en gång i månaden. Härvid har samtalats om sådana ämnen som: den enskilda uppbyggelsen; de olika gåfvorna i församlingens tjänst; den sv. lutherska psalmsången.

Ungdomsarbetet har fortgått i form af söndagsskola och möten för den konfirmerade ungdomen. Vid ungdomsmötena ha förekommit föredrag öfver allmänna och religiösa ämnen — ofta med scioptikonbilder* — musik, sång, läsning, samtal o. s. v. De unga själfva ha merendels skött underhållningen. Härigenom har intresset ökats och dolda anlag lockats fram. Just i höst har *Vindhems ungdomsförbund* organiserats.

Bibliotek.

Hvad vi längta efter är ett ungdomsbibliotek! Men huru få det?

*

I Vindhem bor diakonissan för distriktet. Där har hon modernmöten, symöten för flickor o. s. v. Arbetsstuga, Barnkrubba och Mjölkdroppe äro såsom hyresgäster inrymda i Vindhem.

Ekonomiska ställningen.

Den 2 april 1903 bildades stiftelsen: »*Goda Herdars Minne*»,** som enl. § 1 i stiftelseurkunden har till uppgift, att, »närmast inom Luthagsområdet af Uppsala Domkyrkoförs., underlätta och befordra själavårds-diakoni och annan verksamhet, afseende religiös uppbyggelse, betrycktas lyftning och det uppväxande släktets väl». Stiftarne voro: Prof. F. A. G. Bergman, Domk. v. Pastor J. Källander, Prof. Herman Lundström, Pastor Cl. Törner och Rektor Daniel Viotti, hvilka ock skulle utgöra den första styrelsen.

Den 19 april 1904 köpte denna styrelse af Prof. Bergman Församlingshuset Vindhem till ett pris af

*) En ungdomens vän inom förs. har nämligen skänkt prästerna ett pråktigt scioptikon för ungdomsarbetet.

**) I fråga om namnet se Ebr. 13:7.

55,500 kr. En gåfva på 5,000 kr. öfverlämnades samtidigt till stiftelsen af Prof. Bergman. Stiftelsen har sålunda en skuld på 50,500 kr. En stor skuld! Räntorna betalas dels genom hyror, som f. n. uppgå till omkring 2,000 kr., dels har Lindauerska Fonden beviljat ett årligt anslag för 3 år på 500 kr.

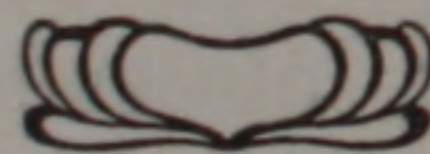
Denna lilla öfversikt visar, att Vindhems behöfver ekonomiskt stödjäs. Du som vill och kan stödja det kristliga arbetet inom vår församling och vår kyrka tänk någon gång på Vindhem!

Ett varmt och värdsamt tack ville vi säga till *alla*, som med intresse och offer följt Vindhem. Härvid tänka vi särskildt på Kyrkorådet, som redan första året gifvit anslag till hyra och uppvärmning af kyrksalarna, på Lindauerska Fondens Styrelse för dess gåfva samt i all synnerhet på Prof. Bergman, som från början och alltfört uppburit så godt som hela företaget.

Men först och sist vare Herren ära för allt. Ty af Honom och genom Honom äro allting! Honom vare ära i evighet!

Uppsala i okt. 1904.

Cl. Törner.



Minneslista för Vindhem.

Gudstjänst hvarannan söndag kl. 5 e. m.

Söndagsskola alla söndagar kl. 9 f. m.

Vindhems ungdomsförbund samlas:

Den manliga afdelningen hvarannan söndag kl. 4 e. m.

Den kvinnliga afdelningen hvarannan måndag kl. 4,30 e. m.

Modermöten: torsdagar kl. 2 e. m.

Symöten för flickor torsdagar kl. 4,15 e. m.

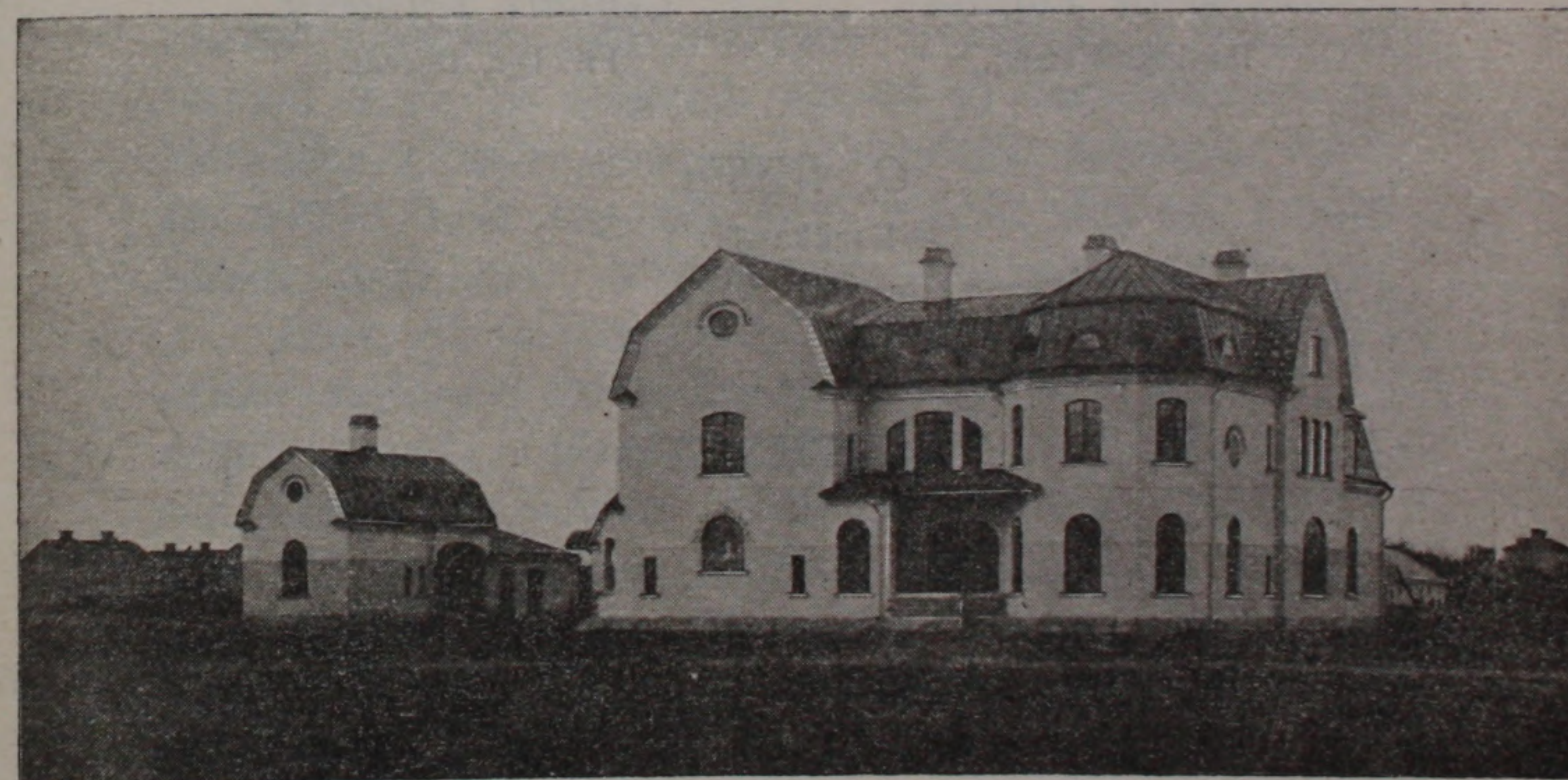
Diakonissan, Jenny Törnberg, träffas kl. 9—10 f. m.

Dop och vigslar förrättas vid gudstjänsterna, då anmälan förut gjorts hos pastorn.

— Hälsning —

från

Vindhem



Församlingshuset Vindhem, Uppsala.

PRINSESSAN EUGENIES


SISTA AFSKEDSHELSNING

VID SIN DÖD.



STOCKHOLM
TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET
1889.

*Denna afskedshelsning, som intagits i Prinsessan
EUGENIES testamente af år 1885, meddelas på detta
sätt enligt Hennes derom uttryckta vilja.*

iden ilar!! det lider hvarje dag emot **målet**,
dit själen, ifrån striden emot kött och verld,
längtar till evig frid och harmoni. Ja,
hvarje solnedgångs sista strålar tala till
oss hvar och en, att det lider emot den
stora aftonen med hvarje dag! Hvad dagen än inne-
burit af oro, glädje, försakelse eller sorg, så är ju
hvar dag dock en afskedsdag ifrån detta jordelif, der
själen nog fått erfara, att Gud talat sanning med
heliga läppar, ja, talar så dagligen ännu i sitt heliga
ord, då Han säger oss: att **»vi ej hafva här någon
varaktig stad eller här vårt rätta hemland»!!** utan
manar Herren oss, med Frälsare-kärlek, att låta oss
dragas uppåt, allt mera, och låta oss renas och helgas
i Hans Blod, så att döden ej må öfverraska oss.

Har själen redan här i tiden gjort upp sin salig-
hetssak med sin Förlossare och lärt känna sitt eget
hjerta, så blir det ljuft i jordelifvets dagar att veta
sig hafva Segerns Furste med sig och i dödens stund
kunna med frid, tillförsigt och hänryckning säga:
**»Jesus min Förlossare lefver! Du död, hvar är din
udd? du helvete, hvar är din seger?» »Kristus är
mitt lif och döden är min vinning!»** Så rör det
sig inom mig, då jag sitter här i min tysta vrå i det

åldriga, stora Slottet, der jag är född, der jag vårdats, utvecklats under mångahanda pröfningar, förluster och sjukdomsdagar, men också under mången glädje- och vederqvickelsestrimma, som tillfallit mig både under mörker och ljus från den Frälsarehand, som med trofasthet uppfostrat min med Hans eget oskyldiga, dyra Blod dyrköpta själ. Jag har dervid fått djupt erfara att: **Fröjd i Herranom är vår starkhet!!** »Ja, lofva Herren min själ och förgät icke hvad godt Han dig gjort hafver!» Frid och välsignelse följ alla de kära, som äro af min familj; frid och hugsvalelse åt alla vänner, som jag lemnar här på jorden, alla de små barnen i mina barnhem vid Fridtorp (å Gotland), de kära sjuka vid Gotlands sjukhem; alla åldriga och blinda och fattiga, som Gud fört i min väg. Herrans starkhets hand lede dem alla i tron till de saligas hem!! Uti **kärlek** och af **tacksamhet** till **Eder alla**, medlemmar af min familj, och alla vänner och bekanta från fastlandet i Sverige och Norge samt på Gotland, min trogna omgifning och mitt tjenstefolk och de kära vänner, med hvilka jag arbetat och bedit, för all kärlek, tillgifvenhet, allt öfverseende och tålamod jag, ofullkomliga, svaga varelse, i så rikt mått fått emottaga, skall mitt hjertas pulsar slå i sista andetaget. Gud löne Eder!!



B
ORD

VID

CARL HAMMARBERGS
GRAF

UPSALA DEN 5 NOVEMBER 1893

AF

W. RUDIN

(PÅ ANHÖRIGAS BEGÄRAN UTGIFNA)

UPSALA
W. SCHULTZ

*»Gud, lär mig dock besinna,
Hur snart mitt lif förgår!
Liksom en dröm förrinna
Dess dagar och dess år.
Om flere eller färre
Åt mig Du mätte ut,
De likna dock, o, Herre!
En flyktad dröm, till slut».*

För två månader sedan var denna stad klädd i högtids-
skrud. Vi firade då en stor minnesfest, en jubelfest för hela
vårt land, De dagarna voro ock en personlig högtid för den
unge man, hvilkens minne i dag församlat oss här; han mot-
tog då under högtidlig salut och festliga toner äretecknet på
den akademiska värdighet, som var lönen för mångåriga mö-
dor och förhoppningar. Ett långt lif tycktes nu ligga fram-
för honom. Han hade alla förutsättningar, att det skulle blifva
både gagneligt, lyckligt och ärorikt. Skulle det väl blifva så,
som han och många väntade? Denna stund är svaret derpå.
Vi äro nu på höstdagen åter samlade till en högtid. Denna
gång är det blott *hans* högtid. Han är, om vi så få säga,
»dagens hjelte». Ack, men en fallen hjelte! Vi äro samlade
för att, sedan vi än en gång likasom koncentrerat oss på att
ära hans minne, föra honom bort, gömma honom i jordens
kalla famn, der han, såsom snart vi alla, skall varda till stoft
och inom kort förgätas, såsom hade han icke varit till.

Ja, detta är lifvets bistra verklighet, afklädd allt poetiskt skimmer. Och hvad säger oss nu allt detta, och särskildt hvad säger det eder, unge vänner, här församlade, hvilka jag så gerna särskildt tilltalar vid ett tillfälle sådant som detta? Det är allt ett högt och inträngande rop om *lifvets opålitlighet*. I dag ega, i morgon mista; i dag leende i lifvets vår, i morgon gömd under dödens vintertäcke. Men betänka vi nu detta, så att hvad som kommer icke kommer oss för hastigt uppå? Och betänkte han det, han, vilkens bana så hastigt afbrutits? Dock vi hafva ju i sanning skäl att vända en sådan fråga först emot oss sjelfva.

En annan lärdom, som vi väl må hemta af denna stund, är påminnelsen om *vårt beroende*, vårt absoluta beroende af en annan makt än vår egen eller andra människors. Huru gerna hade vi icke behållit denne begåfvade unge man kvar ibland oss. Och kanske hade han sjelf gerna så önskat. Men nej. Han blir kallad, dock icke af ett blindt öde — hvem vill väl vara så blind, att han menar, att det är en blind makt, som regerar denna in i de finaste detaljer så förunderligt inrättade verldsorganism? — nej, han får befallning från högsta ort att lemna sin plats och komma — hvart? Se just detta gör saken först rätt allvarsam: han blir kallad till redogörelse för den, låt vara korta tjänst, som varit honom anförtrödd. Denna tjänst var alltså allenast en *proftid*. Nu skall det blifva uppenbart, om en högre, varaktigare ställning skall kunna anförtröas honom i en ljusare verld. Och måttstocken för denna pröfning skall icke vara kortsynta människors, utan den Allseendes, som frågar efter hjertats tankar och uppsåt och framför allt efter troheten mot *Honom* och mot evighetssynpunkterna för vår tillvaro.

Hvilket omätligt allvar, upprepa vi, m. å., hvilat alltså icke öfver vårt lif, då det som vi här i några drag hafva berört är *allas* vår ställning; hvilket allvar öfver lifvet, det må vara kort eller långt, hvilket allvar öfver det ögonblick,

som vi nämna »i dag»! Och icke minst hvilket allvar öfver vår ungdomstid, som ju är lifvets såningstid, så djupt grundläggande i alla afseenden för hela framtiden! Men betänka vi nu detta? Ja, hvem af oss betänker det, såsom sig bör? Men därför behöfva vi påminnas och påminna hvarandra därom åter och åter. Och därför behöfva vi åter och åter just dessa gripande, öfverraskande former af påminnelser som dylika så ömmande, så oväntade, så närgående dödsfall. Så hör då, du främling i denna verld, det mäktiga rop, som utgår från denna bår, denna öppnade graf: »gör dig redo, icke blott för att lefva, nej, för att dö»! Den bland oss, som nyss börjat sin bana, så väl som den, hvilken står nära dess slut, men ännu har hopp om några dagar, han göre sig redo till uppbrott, vore det ock redan i morgon.

Härvid kommer mig ett ord i sinnet, som låter sig användas i många förhållanden, ett af de många välsignade ord vi hafva från vår uppståndne Frälsare; och jag vill här göra en tillämpning af detsamma. Det lyder så: *Den som har, honom skall vara gifvet; men den som icke har, af honom skall ock vara taget det han har.*

Gåtlika ord vid första påseende, men ett ord, som — likt vår Frälsares utsagor i allmänhet — just genom sin enigmatiska korthet är så väl egnadt att fastna i sinnet och uppväcka vår andliga slöhet till eftertanke.

Hvad menar väl vår Frälsare här med att »hafva» och »icke hafva»? Vi förstå det, om vi påminna oss, hvilken skilnad det är i lifvet mellan *begåfning* och *sjelfförvärfvad* egendom, mellan »det ärfda» och »det förvärfda». Först det senare, eller åtminstone endast det arf, som jag så att säga *gjort* till mitt eget, är i egentlig mening en människas egendom, som hon duger att sköta och förvalta. Och härvid må vi icke tänka blott på dem vi kalla »begåfvade»; vi hafva ju *alla* undfått gåfvor af vår skapare; ja, hvad har du, o människa, som du icke har undfått? Och dessa gåfvor äro vis-

serligen grundvalen för allt egande. Men att hafva fått gåfvor är ännu icke att »hafva» eller verkligen *ega*. Vi känna ju detta icke minst från kunskapens område. Med den rikaste begåfning måste dock en hvar mödosamt arbeta vid kunskapers förvärfvande. Och vi känna desslikes af en sorglig erfarenhet, icke minst i denna ungdomsstad, huru gåfvor, både kroppens och själens och de yttre förmånernas, kunna bortslösas, ja, på det skändligaste missbrukas.

Så är det på lägre områden. Skulle det väl kunna vara annorlunda på det högsta? Skulle icke äfven där vara en skilnad mellan det undfådda och det förvärfvade? Äfven der hafva vi visserligen alla undfått gåfvor. Jag nämner exempelvis endast *söndagens* gåfva, denna hvilodag midt i lifvets släp och arbete, denna alltid återkommande evighetsstund i ögonblickslifvet. Och hvad ligger icke bakom denna gåfva; den innehåller i sig gåfvan af en Frälsare, för oss död och uppstånden, och, af en hel nådesinrättning och nådetid, erbjuden genom honom. Men skulle väl nu på detta område något kunna blifva *vårt eget* utan genom förvärfvande, visserligen ett förvärfvande på begåfningens grund? Och hvad är väl detta *egna* på det högsta området annat än — i första hand — ett högre *evighetslif* i vår egen varelse, med allt hvad därmed sammanhänger såsom förberedelse och frukt. Så är det då framför allt detta vår Frälsare åsyftar, då han talar om att hafva och icke hafva och att få mera eller mista hvad man har, d. v. s. mista den blotta begåfningen.

Vi stå här i dag framför ett afslutadt jordelif. Här var mycken begåfning. Här var äfven mycket förvärfvadt, efter mänsklig måttstock: kunskaper, duglighet, menniskovänlighet, pålitlighet och mera sådant. Bland annat hade den bortgångne — såsom mig blifvit sagdt — fått gåfvan af ett barndomshem, der evighetssynpunkterna för lifvet voro förhärskande; i sanning en af lifvets ovärderligaste gåfvor. Och han hade — så säges det om honom — också bevarat stor pietet mot

detta hem och sin barndoms traditioner. Men »hade» han nu, i den djupa mening, i hvilken vår Frälsare begagnar detta ord? *Han* allena vet det, och inför honom blifver det nu uppenbart. Jag skall allra minst döma därom, som knappt känt mer än den bortgångnes namn, intill dess jag i dag blifvit ställd här för att föra ordet vid hans jordefärd. Men därför vänder jag i stället frågan mot mig sjelf och mot oss alla: »*Hafva vi* några verkliga inre egodelar, dem döden icke kan taga ifrån oss»? Sannerligen, utan detta blir döden för oss endast såsom en förskräcklig »röfvare». Han tager ifrån oss allt: lif, ställning, egodelar, vänner, njutningar, utmärkelsetecken, allt. Så sjunger ju en af våra stormän:

»Snart, från allt hvad lifvet eger,
Går jag bort, att kall och stum,
Sofva på mitt trånga läger,
I mitt låga hvilorum;
Öfver mig den gamla lagen
Ljuder snart vid mullens fall:
Mensk'a! du af jord är tagen
Och till jord du varda skall».

Och en annan skald säger:

»Mig följer ej det mynt, som går,
Den skatt, som vinns i verlden».

Ja, hafva vi icke mera än blott begåfning, då mista vi i döden allt, förutom sjelfva den nakna tillvaron. Och evigheten skall icke snart lägga några nya gåfvor eller egodelar i dens händer, som visat sig endast missbruka hvad han haft, eller bruka det endast i sjelfviskt syfte. Därtill är den för vis och för rättvis. Se vi icke t, o. m. redan här, huru ofta skickelsen till en dom beröfvar den begåfvade, som missbrukat sina gåfvor, nästan allt. Blott det som genom förvärfvande likasom »grott in» i min varelse — vare sig godt eller ondt — följer mig på den andra sidan.

Men där möter då ock för den som »har» det saliga, det nådefulla löftet: »honom skall varda gifvet», ja, »han skall ock hafva nog». Där skall det då beskäras begåfning, på det förvärfvades grund, begåfning, icke med några nya ovissa läneegodelar utan med hvad skriften kallar det »sannskyldiga», »det eviga». Där skall då den fattigaste, den minst begåfvade, blifva rik, långt framom allt hvad lysande heter på jorden — nämligen den som i det lilla varit trogen. Hvilken uppmuntran, m. ä., till trohet — mot Gud, mot vår Frälsare.

Vi hafva med det sagda sökt att tolka något af den lärdom, som denna stund med sitt teckenspråk vill gifva oss. Men det är ock något annat, som på en stund sådan som denna har rätt att komma till tals; och det är — *sorgen*. Det är ju en sorgfest vi här fira. Och äfven åt denna känsla har vår Jesus gifvit rätt, gifvit luft, då han sjelf stått vid grafven, gråtit vid grafven och tröstat de sörjande med evighetens tröst. Ja, så har han gjort, han Menniskosonen, den »menschligaste» bland alla människor. Och det synes mig, som blefve vi just vid denna graf särskildt erinrade om den märkliga berättelsen i Johannes' evangelium, som begynner så: »En man vid namn Lazarus från Bethanien, Marias och hennes syster Martas by, låg sjuk. Och Jesus älskade Maria och hennes syster och Lazarus». Här står ju i dag bland andra en sörjande syster vid en broders graf. Och i alla händelser vågar jag säga till de sörjande: »Jesus älskade den bortgångne och älskar eder, älskar hvarje människa, så långt hon låter sig älskas».

Hvad skola vi nu säga eder, den bortgångnes älskade anförvandter, till ära åt sorgen, åt eder sorg? Vi vilja säga: »Sorgen är en *gåfva*, en Guds gåfva likasom glädjen». Huru stort, huru ljust, huru trösteligt att äfven här få tillämpa det ordet: »All god gåfva och all fullkomlig gåfva kommer ofvan efter från ljusens fader»! I, den bortgångnes närmaste, skolen förvisso vara de sista att jäfva detta ord. Så var då döds-

budet, så är denna dag icke blott budskap om något som tagits ifrån eder, utan de äro äfven en gåfva, ett nådestillbud.

Men äfven här gäller det ordet: »Den som har, honom skall varda gifvet, och den som icke har, af honom skall ock varda taget det han har». Äfven gent emot sorgens gåfva är det icke blott fråga om begåfning, utan ock om förvärfvande. Man kan träffas af sorg och olycka på det sätt, att man icke alls tager vara därpå utan allenast glömmar, blir knorrande, hård och till sist slö mot sin bittra erfarenhet. Men man kan ock taga sorgen med gudsfruktan, med djup besinning, med undergifvenhet och till sist med tacksamhet. Då »har» man, då blir man egare, herre, öfver sorgen. Och då »får» man också »mera», man får sorgens frukt. Ur sorgen födes något nytt i den invärtes människan, där sker en frigörelse från det utvärtes och ett rotande i det eviga. Vi minnas ju det sköna apostoliska ordet: »Vår bedröfvelse, som är timlig och lätt, föder i oss på ett öfversvinneligt sätt, i ett öfversvinneligt mått en evig fullvigt af herrlighet». Ja, mina älskade, som här stå sörjande, då går det med eder såsom med Lazari systrar: I fån igen eder broder på ett högre sätt, och framför allt skolen I vinna ett fastare tag i Honom, som vid Lazari graf, och därmed vid alla grafvar, har sagt sitt segerord: »Jag är uppståndelsen och lifvet; hvilken som tror på mig, han skall lefva, om han än blefve död». Kan jag väl säga eder något mera eiler något bättre till ära åt eder sorg?

På detta sätt vill också denna högtid vara en gåfva åt oss alla, åt det lärosäte, den ungdom, den fakultet, den nation, som den döde tillhört. Vi sade icke nog, då vi i början nämnde, att detta var allenast en den bortgångnes högtid. Det är ju i dag ock *söndag*, lifvets, den uppståndnes högtid. Hvad hafva vi icke i detta! En begrafning på en söndag är ju en profetisk glädjehögtid. Men nu gäller det för oss att »förvärfva» denna gåfva; och det skall visa sig, om vi vilja detta eller icke, när detta tal tystnat, när de toner man plä-

gar sjunga vid en bortgångens graf förklingat, när vi skingrats hvar till sitt, om vi då sätta oss ned i vår ensamhet och tänka för egen räkning, eller än bättre, om vi då böja knä inför den Evige och säga: »Herre, hjälp mig att lefva och att dö, hjälp mig att göra mig redo, om det vore redan till i morgon». Ja,

»Gud lär mig dock besinna,
Hur snart min tid förgår».

Vårt allvar skall visa sig däri, om vi fatta något nytt uppsåt att lefva rätt, eller åtminstone fatta ett *första* uppsåt därtill, därest vi hittills hört till de tanklösa; det skall visa sig om vi vilja begynna att på allvar »förvärfva» något sannskyldigt godt för den invärtes människan.

O, görom detta! Vår Frälsare beder oss därom, försoringens embete beder oss därom, och inom oss sjelfva ropar vår egen, kanske undertryckta evighetsvarelse på detta. Görom det då för vår egen skull, för vår själs skull, för att »förvärfva» vår själ.

Sedan vi så sökt ställa denna vår sorgfest under de rätta evighetssynpunkterna, så kunna vi nu, icke blott med sorgen i hjertat, icke blott med bäfvan för dödens allvar, utan med det eviga lifvets hopp, tröst och frimodighet inviga vår väns stoft till den sista hvilan.

(Skriftspråk upplästa efter jordfästningen: 1 Petr. 1: 3—5; Es. 55: 5; 57: 2; Joh. 14: 2; 17: 24; Sv. Ps. 499: 5—6).

Af samme författare finnes att tillgå i bokhandeln:

Minnesord

vid

Jacob Axel Josephsons likbegängelse

i Upsala Domkyrka den 3 April 1880.

Pris: 15 öre.

Ord vid Pontus Wikners graf,

Upsala den 25 Maj 1888.

Pris: 50 öre.

Pris: 25 öre.

ORD

VID

VIKTOR RYDBERGS GRAF

STOCKHOLM, S:t CLARA DEN 26 SEPT. 1895

AF

W. RUDIN



AKADEMISKA BOKHANDELN, UPSALA
I DISTRIBUTION

O Gud, om allt mig säger,
Att jag ej dröjer här,
Hjälp att jag öfverväger,
Hur dyrbar tiden är,
Och frukter samlar in
Utaf den stund jag äger;
Den nästa är ej min.

Så gif då, evige Gud, oss nåd att kunna begagna äfven denna högtidliga stund till en evighetsstund, den Du värdes välsigna. Amen.

Vi förstå endels — säger en apostel — och profetera endels. Men då det kommer, som är fullkomligt, så skall det försvinna, som är endels.

Vi igenkänna dessa ord ur det välbekanta kapitlet »Kärlekens pris», 1 Kor. 13.

Då för några dagar sedan lästes i våra tidningar eller sades mun från mun: »Viktor Rydberg är död», gick det nog likasom en djup suck genom vårt folks hjärta, så långt hans namn var känt; och det var känt vida. Hvaraf kom sig denna allmänna bekantskap med honom, och hvarför denna känsla af saknad efter honom? Var det icke därför, att han var en af de betydelsefulla röster, som tid efter an-

nan af Försynen uppväckas till att tala ur djupet af en samtids hjärta, att säga ut något af det bästa som den innerst känner, men ej själf förmår kläda i ord, eller tänka ut de tankar, som såsom mera dunkla aningar häfva sig i tusendes bröst. Huru mycket han nu än hade att härvid förebrå sin tid — och han har i sanning sagt den allvarsamma sanningsord — har han dock utfört sin mission — vi skulle vilja kalla den en viss »siare-mission» (ty snillet har alltid någon siaregåfva) — på ett sådant sätt, med sådan skonsamhet och med en sådan formfulländningens makt, och kanske så pass på afstånd från verkligheten, att tiden icke haft anledning nog att »förargas på honom» — något som blott alltför ofta är fallet med dem som hafva den svåra kallelsen att vara sin tids i djupaste mening »gudasända» profeter. Han var alltså älskad af sin samtid såsom en både mäktig och vänlig tolkare af mycket ädelt och stort, som rörde sig inom den på tankens och hjärtats område. Han hade i mycket mött dess djupare kraf. Det var ju han, som vid ett af de senaste årtiondenas högtidligaste ögonblick uttalade till tusenden, och bland dem till många nationers församlade representanter, dessa välbekanta ord:

”Gå fram du mänsklighet, var glad, haf tröst,
ty du bär evigheten i ditt bröst.”

Så var det då ju ej underligt, om budskapet om hans bortgång blef ett nationellt sorgebudskap.

Den bortgångne har i sig förenat många stora egenskaper. Han var tänkare, historieforskare, skald och därtill en allvarlig religiös sededomare. Sådana

personer hafva i sin tid en stor uppgift, stort inflytande, men ock ett stort ansvar. Deras röst höres såsom en predikants af mången, som försmår en vanlig folkpredikan i våra kyrkor. De kunna sägas utöfva ett slags andligt förmyndarskap för mängden, men ock ett frivilligt diakonat, och det icke så mycket för de ringa och fattiga, som icke mer för de bildade och lyckligare lottade. Och sannerligen, äfven bland dessa behöfves ett diakonat. Ty det går lätt nog att förlora fästet och sjunka djupt såväl på höjderna som i dalarna. Och den vanliga enkla predikan af sanningens ord når icke alltid fram till höjderna. — Särskildt hade vår bortgångne vän en mission bland den bildningssökande ungdomen, bland annat emedan denna — såsom vi tro — ansåg sig i honom hafva en kraftig målsman för en af dess lifligast kända rättigheter: tankens och forskningens frihet. Och vi våga säga — och den här närvarande talrika ungdomsskaran bär vittnesbörd därom — att denna ungdom också, så vidt den känner och aktar sitt sanna själf, sörjer en uppriktig sorg vid Viktor Rydbergs graf, på samma sätt som vid hans själsfrändes, den af honom starkt påverkade oförgätlige tänkaren Pontus Wikners graf.

Emellertid »vi förstå endels och profetera endels», sade apostelen, och han uteslöt från denna dom säkert icke sig själf. Skulle då detta icke gälla äfven om vår ädle tänkare-skald, omkring hvilkens fallna stofthydda vi i dag äro församlade? Det hör till vår mänskliga inskränkthet, att vi sällan förmå fatta något riktigt helt och fullständigt. Så t. ex. om det är

någon, som blir djupt gripen af *det gudomligas auktoritet* och nu vill göra denna kraftigt gällande i en syndig och upprorisk värld, så förledes han lätt att förbise *den mänskliga frihetens* och utvecklingens rätt. Har någon åter erhållit en klar blick, en kärlekens och medlidandets blick, på *det mänskligas rätt*, så glömmar han blott alltför lätt, att den trotsiga människan, just för att kunna blifva och vara verkligt fri, behöfver känna trycket af *det evigas auktoritet* öfver sig. Ja, vår jordiska tillvaro är, kan man säga, en ständig kamp mellan det gudomliga och det mänskliga. Och ännu har den dagen icke randats, då mänskligheten — efter att först hafva blifvit riktigt medveten om det stora i dess frihetsrätt på tankens och viljans område — dock villigt och ödmjukt böjer sig ned inför den allsmäktiga kärlekens fötter och säger: »Du allena förstår allt, Din lag allena är utan vank, Dig allena vill jag därför tro, lyda och tjäna evinnerligen». Men först när detta har skett, är mänskligheten hvad den bör vara, har den — för att tala med tankarna — »förverkligat sin idé», blifvit ett »Guds rike».

Vår bortgångne vän har stigit både högt och djupt med sin tanke. Han har försökt blicka in i Guds väsen och se ned ända i Hades' djup och Gehennas afgrunder. Han har därvid icke dolt, att han stundom trodde sig nödgad till strid mot en och annan i den kristna kyrkan allmänt gällande lära, och detta t. o. m. af de viktigaste. Här är icke stället att därom disputeras med honom. Vi upprepa blott om honom: »Vi förstå endels och profetera endels».

Har nu någon verkligen »profeterat», så kan det icke blifva om intet. Har åter någon i något hänseende »förstått» oriktigt — och än mer, har han tillika ledt andra att förstå oriktigt — så skall han nog en gång med förödmjukelse nödgas erkänna detta. Dock må vi härvid icke glömma, att den högsta kärlek, som talat i denna värld, bland annat har sagt: »Hvilken som säger ett ord emot Människosonen, honom skall det varda förlåtet». Blott den som »försmädar den helige Ande har ingen förlåtelse». Och nog har vår bortgångne vän velat tjäna den gode Anden. Nog älskade han Jesus Kristus. Nog har han velat skilja mellan mörker och ljus och ställa sig på ljusets sida. Nog har han kämpat för »det ideala», det eviga, och det med stigande allvar. Han hade ju låtit skrifva på fönstret i sitt rum: »*Desidera ardua, desidera Deum*», som vi kunna så öfversätta: »Sök det ideala, sök det i Gud». Och dessa ord stå nu ock på hans kista. — Nog trodde han också på en allvarlig dom öfver mörkrets väsen och gärningar, t. ex. öfver den hejdlösa mammonstjänsten, trodde icke blott på en »Grottekvarn» — den såg han för resten inför sina ögon — utan på den gudomliga domskvarnen, som — för att begagna ett gammalt ordspråk — »mal långsamt, men fruktansvärdt fint». Dock ville han, i en ädel optimism, i det yttersta tro på det godas slutliga seger. Och hvem vill icke detta — om han eljes vill det godt är — blott att den ene måste tänka sig denna seger på olika sätt än den andre och kanske har skarpare blick för djupet och intensiteten af det onda än

den andre. Måne icke äfven vår apostel tror på det godas slutliga seger, då han talar om att »det fullkomliga skall komma, och att då det skall försvinna, som är endels», eller då han på ett annat ställe säger, att en gång »allt måste blifva Sonen underlagdt»?

Var det därför någon stund, då de förstörande makterna i samtiden — dessa, som tro blott så långt som vårt öga kan se, låt vara vårt af synglaset skärpta öga, och som lita blott på den starkares rätt i kampen för tillvaron — trodde sig äga Viktor Rydberg på sin sida, så bedrogo de sig och hafva nog ock i sin tid insett det.

Dock, vi måste hasta med vårt afskedsord, och vi få ej glömma, att vi stå, icke i en föreläsningssal, utan i en kyrka vid en bår. Och därför ännu blott ett evighetsord. — Nu är ju han, som nyss gick och talade och skref ibland oss såsom en tankens och ordets heros, nu är han med alla sina tankar, sina ord, sitt jag och hela sitt lif i evigheten och inför evighetens domstol. Döden — »förskräckelsens konung» som han kallas — har åter på en af jordens ädlingar visat sitt konungamajestät. Så må då vi, som stå vid hans bår, på samma gång vi ära hans minne, också gifva ära åt evigheten. Det är dock den, som i sista hand dömer om hvad som är verkligt stort eller litet. Och därför skola vi, kortsynta människor, hålla inne med domen, till dess vi själfva en gång genomgått

den och så pröfvat hvad evighetens dom vill säga. Då skola vi nog komma på skam med mången vår dom och nödgas förundra oss öfver Guds dom. Då skola vi bland annat få se sanningen af det ordet: »Den, åt hvilken mycket har blifvit gifvet, af honom skall mycket varda utkrafdt». Och därför kan det hända, att många, som här vore »de främsta», där blifva »de yttersta». Men då skola vi å andra sidan få se, huru ingen dömes blott efter hvad han *hunnit* blifva i denna värld, där så ofta ogynnsamma förhållanden leda vilse eller förkväfvat ett godt verk i dess första utveckling, utan framför allt *efter hvad han innerst velat*. Här komma oss den bortgångnes egna ord till hjälp:

”Hvad rätt du tänkt, hvad du i kärlek vill,
hvad skönt du drömt, kan ej af tiden härjas,
det är en skörd, som undan honom bärgas,
ty den hör evighetens rike till.”

Med ett ord, det afgörande skall vara, om vår sträfvande gått uppåt eller nedåt eller häftat vid jorden. Därför skola vi ock få se, huru många, som här voro de yttersta, skola blifva de främsta; men ock huru mången, som väl ville och sade det goda, men ej förmådde genomföra det i sitt lif, försummade det rätta öfvandet däraf, eller hvad skriften kallar »byggandet med oförgängligt material», ännu i en annan värld skall behöfva i mycket upplysas, fostras, renas, ja, tuktas och kanske börja nästan från början, innan han lär att lägga af det som var endels och kan mottaga det

fullkomliga. Detta är för öfrigt en sanning, som vår bortgångne vän skulle varit den siste att förneka.

Så läggom då handen på vår mun inför evighetens majestät. Framför allt vare fjärran ifrån oss all människoförgudning. Men *sörja* må vi göra och känna saknaden djupt — både de som stå nära och fjärran. Ja, må Svea sörja sin ädle son och gömma hans minne. Och *tacka* må vi desslikes, tacka ödmjukt den Allrahögste för hvad Han genom den bortgångne gaf oss af ljus, sanning, renhet, idealitet, stora och ädla tankar. Vår vän är själf därvid vår försångare, han som ju slutar en af sina djupaste sånger med orden: »*Han* (Gud) *är — och Honom äran*». Och må vi gömma hvad vår bortgångne vän sade oss och repetera det så ofta och så länge, tills orden — idéerna — blifva i oss förkroppsligade, omsatta i kött och blod.

På vår hufvudstads väldiga kyrkogård finnes en graf, välbekant för alla — den bildar ju midten af denna »de dödas stad» — på hvilken stå ristade de kända orden:

”*Jordens Oro Wiker*
För den frid som varar.
Grafven allt förliker,
Himlen allt förklarar”.

Vi skulle storligen misstaga oss, om vi utan vidare toge dessa ord såsom en allmän sanning, gäl-

lande om alla och allt. Och så menade nog icke heller den allvarlige man, som skref dem. Han skref ju dessa ord till sin egen grafskrift och därför om sig själf. Detta »allt», som skulle af grafven försonas och af himlen förklaras, gällde alltså närmast honom själf. Han uttalade därmed sitt ödmjuka hopp och sin bön, att genom en god död få *ro* från den *oro*, i hvilken hans höga, ansvarsfulla ställning försatte honom — denna höghet, om hvilken man sagt, att han ej »njöt» den, men »bar» den såsom en börda. Så uttalade han ock därmed sitt hopp, att hvad som af honom var brutet mot någon här på jorden måtte, om ej förr, vid grafven glömmas af ett försonligt hjärta; och äntligen låg i hans grafskrift hans hopp, att hvad som här i honom blifvit i ofullkomlighet begynt, och som han sett och gjort i dunkel, skulle blifva upptaget med nåd och fulländadt af himmelen, som han dock velat tjäna, och han själf där blifva mottagen i barmhärtighet.

Så förstådda, äro ju dessa ord sköna och i många fall tillämpliga. Och så tydda ville vi nu ock skrifva dem på vår bortgångne väns graf. Också han har, såsom den nyssnämnde stormannen, burit en harpa eller varit »en harpa i Norden», — ja, en harpa, som ljudit så högt, att den framkallat djupa återljud i många små eolsharpor, som, sittande hvar i sitt fönster, ej förmått gifva något ljud ifrån sig, förrän vinden kom med toner från en riktig harpa. Själf känslig, såsom ädla andar äro det, för hvarje beröring, har han nog vid sin sång känt mycket med af jordens oro. Huru djupt han kände världssmärtan, antyder

han i en annan sång, äfven den af hans djupaste, där han låter en anakoret ropa in i världen, att det är en »lodlöst djup» synd »att glädjas, då syskon lida, att jubla in i koren af millioners jämmer». Nu har han fått ro, åtminstone från *jordens* oro. I dag äro väl alla eolsharporna stämda i moll, emedan hans harpa brustit. Men må dock slutaccordet från dem gärna bytas i dur. Ty öfver grafven ljuder ju försöningens och förklaringens ord. Vi skola i nästa ögonblick höra det, då vi öfver den fallna stofthyddan uttala icke blott de entoniga dödsorden: »af jord är du kommen, jord skall du åter varda», utan ock lifsordet: »Jesus Kristus, vår Frälsare, skall uppväcka dig på den yttersta dagen.» Se, detta är den kristna trons och hoppets segerord. Det är källan till allt hvad förhoppning heter i ett människohjärta, vid grafven, — och »kärleken får ju hoppas allt», säger vår apostel. Ja, detta lifsord är — huru vi nu månne *förstå* det — ett löfte, att Jesus Kristus, lifvets Herre och Konung — huru mycket eller litet vi än här må hafva förmått fatta af Hans underbara person — dock till sist skall segra öfver allt och i allt, som hör lifvet till.

Vid ljudet af detta ord måste ju själfva döden, »förskräckelsens konung», stiga ned från sin tron och blifva allenast en tjänare åt Lifvet. Och därvid må då sorgen och saknaden lyfta sig öfver sig själfva på trons och hoppets vingar. Och där något hjärta icke förmår detta i dag, emedan sorgen ännu står det för nära, där våga vi dock tillhviska det ett tröstens ord. Och därvid begagna vi oss af en vers, som vår psalm-

bok lär oss att säga till hulda föräldrahjärtan, hvilka stå sörjande vid ett barns graf. Ja, blifve vårt slutord den lilla enkla barnaversen:

Hugsvalens dock, I ömma bröst, som blöden
Och tänken nu med stilla tröst på döden.
Han ej förstörer,
Han endast förer
Från jorden hvad som jorden ej tillhör.

Och så bedja vi till sist:

O Jesu, gif, att barnslig tro och lydnad
För oss må blifva själens ro och prydnad,
Som barn allena,
Med hjärtan rena,
Du vill oss i din Faders hus förena.

Amen.

Efter jordfästningen lästes: Joh. 11: 25 och 5: 28, 29, Ps. 39: 5, 6, Joh. 14: 2, 3, 1 Kor. 15: 50, 53—58, samt följande psalm nr 500 i nya psalmboksförlaget:

Jag längtar af allt hjärta
Att saligt skiljas hän
Från all min nöd och smärta
Och bli hos Gud, min vän,
Jag önskar hädanfara
Från sorger, flärd och brist
Och evigt, evigt vara
Hos dig, o Jesu Krist!

Du hafver med din pina,
Ditt kors, din bittra död,
Försonat synder mina,
Mig frälst från evig nöd;
Och därför skall det hända,
Att jag i himlens höjd
Hos dig förutan ända
Skall få en evig fröjd.

Visst tycks det ljufligt vara
Att länge lefva här;
Men dö och hädan fara
En skräck för mången är.
Min glädje dock skall blifva
Att vänta, Jesu, dig,
Som bättre lif kan gifva:
Ej döden skadar mig.

Om världen bjöd det bästa
Af allt hvad godt hon har,
Att mig vid jorden fästa
Och här mig hålla kvar,
Allt detta jag föraktar
Och snart det ock förgår;
Jag himlen eftertraktar
Och snart jag himlen når.

Gud signe eder alle,
Som blifven här en tid;
En gång han er ock kalle
Till sig i evig frid;

Hans ängel följe eder
I denna sorgedal
Uppå den väg, som leder
Till himlens fröjdesal!

O, tviflen ingalunda
På Herrens milda nåd:
Er tro I skolen grunda
Uppå hans fasta råd.
O, följn under färden
Hans ord, så går allt väl.
Förkastar eder världen,
Gud frälsar eder själ.

Nu all min håg sig vänder,
O Jesu Krist till dig:
I dina milda händer
Jag anbefaller mig.
Nu får jag hädanfara
Från sorger, flärd och brist
Och evigt, evigt vara
Hos dig, o Jesu Krist!

På Akademiska bokhandeln i Upsala finnes
att tillgå:

Ord vid Pontus Wikners graf 1888, af W. R.
(Säljes till förmån för den bortgångnes familj),
pris 50 öre.

Ord vid J. A. Josephsons likbegängelse 1880,
af densamme, pris 15 öre.

Ord vid docenten doktor Carl Hammarbergs
graf 1894, af densamme, pris 25 öre.

Pris 25 öre.

ORD

VID

TYPOGRAFEN

E. D. ZETTERBORGS M. Fl:s

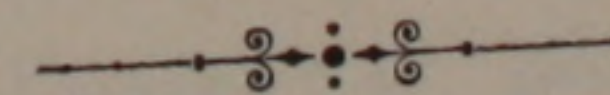
BÅR

UPSALA DEN 15 MAJ 1892

AF

W. R.

(Säljes till förmån för den aflidnes familj.)

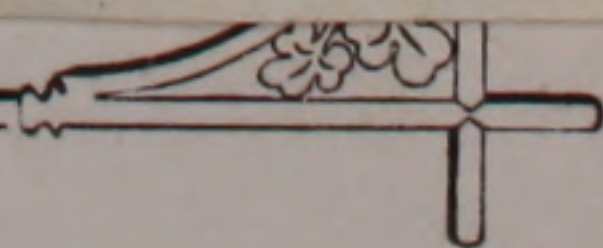


Pris 15 öre.



Vi stå i dag inför en lång rad af bårar. En hel historia ligger bakom dem, känd närmast af dem som stått de bortgångna nära. Men det är En, som känner allt och alla, och som har ett fadersöga till alla och därför ock skall veta att gifva hvar och en sin plats i en annan värld.

Bland dessa många är det särskildt en, öfver hvilkens historia hvilar ett synnerligt vemod, den minsta bland dem alla, ett barn, öfvergifvet af både fader och moder, hittadt ute på marken och nu icke gömdt ens i en vanlig kista. Vi veta ju i någon mån hvad som ligger bakom allt detta. Huru se vi icke här ett prof på människans omänsklighet, på en grymhet, större än vilddjurets; ty detta behandlar ju dock icke så sin egen unge. Men låtom oss väl komma ihåg, att vi här stå icke blott inför *en* människas skuld,



utan åtminstone inför tvännes. Och denna skuld är uppenbar inför dens ögon, som känner alla, äfven om de båda i denna tiden skulle lyckas undgå allt mänskligt straff. Men huru skall det väl blifva dem på den dag, då de båda måste fram inför domarens ansikte, då detta barn skall uppträda såsom ett vittne mot dem och de båda måste vittna mot hvarandra och så få sin dom efter detta vittnesbörd!

Vi hafva icke kunnat annat än säga dessa ord, som liksom tvungit sig fram helt ofrivilligt och opåräknadt i detta ögonblick. Må de träffa dem de kunna och behöfva träffa.

Vi öfvergå nu till en annan af de bortgångna omkring hvilkens stoft de flesta af oss i dag hafva samlat sig, en man, som ligger här bruten midt i sin ålders kraft, borttryckt från maka och barn. Vi vilja inleda hvad vi hafva att säga om honom med dessa vår Frälsares ord: »*Allt det min Fader gifver mig det kommer till mig; och den som kommer till mig skall jag sannerligen icke kasta ut*» (Joh. 6: 37).

Det är ett utsägligt nådefullt ord, detta ord af vår Frälsare. Det är stort, att vi hafva det från hans mun, stort att få förkunna det bland människorna, särskildt för sådana, på hvilka det har en verklig tillämpning. Och det är stort att äfven i

döden kunna tillämpa det på någon bortgången, såsom vi här våga göra.

Den man, på hvilken vi nu syfta, hade egentligen önskat att gömmas i jorden så obemärkt som möjligt. Han sade uttryckligen till mig i sin hustrus närvaro, att intet skulle sägas vid hans graf, ingen ringning skulle förekomma, inga människor samlas. Hvarför manne detta? Det var ett uttryck af den djupa *ovärdighetskänsla*, som fattat honom, och hvilken var så stor, att man väl sällan möter en sådan, så djup och verklig. Sedermera blef han dock villig att foga sig i de vanliga förhållandena och däri, att hans vänner skulle få åtfölja honom till grafven. Om vi nu inför dem säga något om honom, så är det naturligen icke för hans skull, utan för vår egen uppbyggelse.

Många af de närvarande, som dagligen stodo vid hans sida i arbetet, känna om honom mera än den, som nu talar vid hans graf, t. ex. om hans arbetsamhet, duglighet och begåfning. Kanske känna de ock mer om hans svaga sidor, hans fel, såsom hvarje människa har sina. Men säkert känna de icke det djupaste, som under allt detta rörde sig inom honom och slutligen kom till ett genombrott. Det är därom vi nu vilja tala några ord, till det mesta

hämtade från hans egna yttranden under hans sista dagar. Och det är af vikt, att vi därvid ihågkomma, att de yttrats under de sista *månaderna*, icke blott de sista dagarna eller ögonblicken, och således icke kunna betraktas såsom frukter af en inför döden uppjagad fantasi, utan såsom verkliga ord från hans innersta människa.

Redan i sitt barndomshem mottog han andliga intryck, som säkert sedan legat på djupet af hans själ. Men han mottog därvid ock sådana intryck, som snarare stötte honom bort från det andliga, såsom tyvärr ofta är fallet i hem, där någon andlighet råder: där är en stor sammanblandning af godt och ondt. Han erkände för öfrigt vid blicken på sin ungdom, att han haft många fel; särskildt var det bland de andra ett, som han djupt sörjde öfver. Han sade sig redan från ungdomen hafva varit lidande, dock mest lidande af ett oroadt samvete.

»Alltid har jag», sade han, »trott på och vördat en allmakt. Och när om våren marken kläddes i grönt och blommor, rördes jag djupt och kände en aning om Guds faderskärlek». Men dock utbrast han med sorg — det var nästan det första ord af honom, som mötte mig: »Jag har varit, väl icke en Gudsförnekare, men en Kristusförnekare». Då jag

därvid frågade honom, om han hade något särskildt att omtala för mig, sade han: »O, jag har varit svart, svart allt igenom. Det är intet bud, mot hvilket jag icke syndat». Mera behöfde jag icke fråga honom.

Huru hade han nu kommit till denna djupa själfkänedom? Utan tvifvel hade hans svåra sjukdom gjort sitt till därvid. Men framför allt kom det ifrån hans eget hjärtas förödmjukelse eller från Guds Andes verk i honom. Redan några månader före hans död, då han ännu låg i sitt hem och några hjälpare där uppsökte honom, fann man hans frälsningsbehof vaknadt och honom själf på god väg till Fadren i himmelen. Det är från denna sista tid, man har af honom dessa yttranden, som äro vittnesbörd om hans inre ställning. Han sade därvid med blicken på hvad han genomgått: »O, jag har lidit mycket, lidit af värk, sömnlöshet, fattigdom, omsorg om de mina, men mest af allt har jag lidit af ett anklagande samvete». Särskildt sörjde han öfver att länge hafva föraktat allvarliga varningar och påminnelser från andra. Bland dessa andra var en kamrat, som äfven plägade sjunga någon andlig sång för honom. Vi veta måhända, att den bortgångne var en synnerligen stor vän af musik. Dessa sånger gjorde nu ett djupt intryck på honom. »När jag hörde dem»,

sade han, »kände jag dem såsom väckelserop, som jag icke kunde motstå».

Nu på sitt sista åstundade han emellertid att blifva en verklig kristen och ville icke taga ett enda steg, som icke var fullt ärligt menadt. Dock fick han därvid icke genast smaka den inre frid, som han sökte, och detta kanske just därför, att han sökte den så ärligt. Ännu någon månad före sin död utbrast han: »O, när skall jag komma därtill, att jag får frid med Gud!» En tid hoppades han ännu och längtade efter att blifva frisk, mest för att få en ny nådetid och kunna börja ett nytt lif, ett »lif i Gud». Och därvid längtade han särskildt efter ett *rent* hjärta, ja, hade därefter en verklig hunger och törst, så att man i honom kunde igenkänna en motsvarighet till vår Frälsares ord: »Saliga äro de som hungra och törsta efter rättfärdigheten».

Omkring en månad före hans död blef det dock ljusare för honom. Efter att hafva haft en svår genomgång i sin sjukdom blef han stilla och nöjd att få sluta sitt lif. Och då man nu frågade honom, om han ännu hade fått något hopp, sade han: »Ja, nu hoppas jag för Guds kärleks skull. Men det är icke mycket för Herren att nu få mig, eländige. Ack att jag hade offrat åt honom mitt lif i min krafts dagar!»

Men så mycket mer dyrbar blef honom nu den Frälsare, han en gång förnekat såsom Frälsare, och hans blod, som renar från alla synder. Han hade icke på lång tid begått den heliga nattvarden. En gång för länge sedan, då han det gjort, hade han därvid icke förnummit de ljufva känslor, som han hade påräknat. Därför hade han trott sig vara förkastad af Gud och sedan afhållit sig från nattvarden. Nu var han tacksam att få mottaga denna nåd och begick den omkring en vecka före sin död.

Särskildt tacksam var han ock för den kärlek han fick mottaga från människor. »Jag hade förr», sade han, »misstrott barmhärtighetens människor. Nu känner jag mig djupt förödmjukad öfver att få mottaga deras hjälp». Han hade ock en synnerligt öm omsorg om de sina, att de måtte lära känna Gud. Och särskildt tänkte han därvid på sina små efterlevande barn, önskande af hjärtat, att de måtte vaktas för de syndens vägar, på hvilka han själf kommit in.

Sista aftonen före sin död var han ännu fullt redig, ehuru svag och lidande. Han hälsade då genom en besökande väninna till alla, som gjort honom godt, och tackade dem varmt. Gärna lyssnade han nu såsom förut till det Guds ord, som lästes för

honom. Särskildt tilltalades han af en bön för en döende i Roos' lilla bönbok, däri denne anbefaller sina anhöriga åt Gud; han bad att få höra denna ännu en gång. Då man visade honom en narciss, grät han och suckade med ett »ack», hvarvid man ovillkorligt kände, att han i denna sköna skapelse förnam en försmak af en högre världs härlighet. Hans sista ord vid detta tillfälle voro dessa: »Ja, Herre Jesus Kristus, jag kommer såsom jag är, jag hoppas, jag tror». Och detta sista ord uttalade han med ett särskildt eftertryck.

Sedan veta vi intet vidare af honom, men detta är oss nog för att ännu en gång upprepa och på honom tillämpa dessa Jesu ord: »*Den som kommer till mig skall jag sannerligen icke kasta ut*».

Huru mycket mer skulle icke den bortgångne i detta ögonblick vilja säga oss, om han kunde tala till oss. Men redan denna korta skildring talar ett mäktigt språk. Ja, genom den talar han ännu till oss, ändock han är död. Hvad vi särskildt därvid ville erinra, är detta. Måne det är möjligt, att ett sådant lif som detta skulle vara slut med döden? Är det icke snarare så, att just nu har det rätt börjat? Men må detta hans slut beveka om möjligt någon bland oss att »börja» tidigare än han. Och

må det uppmuntra dem som redan börjat. Och må det så en gång kunna sägas om oss, då vi ligga på bår, icke blott: »han har lefvat, arbetat och lidit», utan ock, »han har kommit till Jesus och dött i frid».

(Vid jordfästningen lästes Ps. 46: 3—8 i psalmboken och Joh. 5: 24—29).





46.

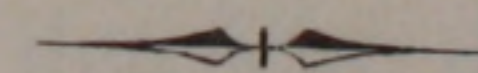


LOUISE ELISABETH RUDIN,

FÖDD KÖNIG.

* DEN 12 FEBRUARI 1800.

† DEN 6 DECEMBER 1880.



Ord

vid en älskad Moders graf.

Jag är fattig och elände, men Herren sörjer för mig. Du är min hjälpare och förlossare; min Gud, fördröj icke!

Ps. 40: 18.

Stor är den nåd, som har vederfarits en människa, då hon helt, fullt och rent kan instämma i denna och dylika erfarenheter af den gamla fromheten. Då hvilat ock ett gudomligt välbehag öfver henne. Ty Gud är en Gud, som älskar att bo när dem, som en förkrossad och ödmjuk ande hafva.

Men är denna nåd stor, så är den icke mindre dyrköpt. Det vill med andra ord säga, att det steg är långt, den väg mödosam, som ligger emellan den inre ställning, der man i sanning vill och kan uttala en sådan erfarenhet af sitt inre armod, och den ställning, som tillhör människan af naturen, d. v. s. efter den fallna naturen. Ty denna natur bär i sig högmodets och egenhetens rot, känner sig därför stark och rik i sig sjelf, vill åtminstone så känna sig, och därför känner den icke det djupa armod, som i botten, äfven under den mest skimrande yta, vidlåder hvarje fallen varelse; eller om den har någon känsla deraf, vill den åtminstone icke ärligt och oförbehållsamt, stilla och ödmjukt vidgå det.

Det fullständigaste uttrycket för denna naturens blindhet, sådan den visar sig, då den hunnit rota sig fast, äfven på det andeliga området, och i mot-

sats till nådens upplysande och öfverbevisande verkan, är det ord, som af Herren sjelf lägges i munnen på en af de första kristna församlingarna med uttryck, hvori den Allvetande uttalar den innersta tanken och meningen i dess hjerta: »Du säger (d. v. s. du tänker): jag är rik, hafver nog och behöfver intet; och vet icke, att du är eländig och fattig, jemmerlig, blind och naken.»

Men en sådan ställning är så långt ifrån Herrens sinne, att Han framför den säger sig föredraga en öppen brytning med sanningen, en dödens iskyla. Den är en lögnaktig mellanställning mellan lif och död, som Han liknar vid »ljumhet», ett ljumt vatten, hvilket Han vill utspy ur sin mun.

Är det nu så, är därför en *frivillig* inre ställning af armod så nödvändig för att ega Guds välbehag, så är det icke att undra öfver, om den gudomliga kärlek, som icke vill något hellre än hafva sin lust med människors barn och meddela dem sitt eviga goda, gör sitt yttersta för att bringa en människa derhän, att ett sådant meddelande må blifva Honom möjligt, d. v. s. låter hela lifvet vara en förnedringens och förödmjukelsens skola, der människan skall lära sig af med naturens vanart och mottaga lärdom i det himmelska armodets heliga barnakonst. Redan barndomen och ungdomen förelägga oss det första abcd i denna kunskap. Och hela lifvet är sedan en stor bok af inre och yttre ord, af händelser, erfarenheter och lärdomar, på hvilka vi skola öfva oss att läsa rent en sådan bekännelse som denna: »Jag är fattig och eländig.» Icke minst höra dit de sista erfarenheterna af ålderdom och bräcklighet, sjukdom och plåga, dödskamp och död.

Men denna frivilliga armodsställning, om hvilken vi hafva talat, som är så skön, så täckelig inför Gud, är oskiljaktig från en annan, som är den sanna kraftens och höghetens ställning. Frivilligt öfvergifver nemligen ingen människa sin fasta hållpunkt i sig sjelf utan att ega en annan. Denna nya hållpunkt är *trons*, hvilken är uttryckt i dessa ord af vårt anförda språk: »Men Herren sörjer för mig; Du är min hjälpare och förlossare.»

Förblir en människa utan denna nya hållpunkt och ändock nödgas af skickelsen att erkänna sin egen vanmagt, då blir detta ett förtviflans tvungna, oroliga erkännande, hvarvid *kärleken till det egna* förblir obruten, en kärlek, som i stället att söka sin ro i den eviga kärlekskällans urgrund, fridlös flyr från denna grund och på samma gång, alltid gäckad, återvänder till sig sjelf, sökande hvila utan att finna.

Derför gå också Guds kärleksvägar med människors barn ut på att i och genom *förnedringen* föra dem till *tron*. Och därför är det så mycken huldhet och vänlighet blandad med Hans stränghet. Derför tager och gifver Han skiftevis, förnedrar och upphöjer, risar och lisar, dödar och gör lefvande. Och då allt detta vanligen icke kan ske hastigt och på en gång, emedan derigenom det menskliga kärilet skulle söndersprängas, likt ett glas vid plötslig hetta, så delas det ut i små portioner öfver ett långt lif, som så blir en vexling af ljuft och ledt, af mulna och klara dagar, af vår, sommar, höst och vinter, intill dess att frukten är mogen.

Mången gång under sådana erfarenheter känner väl en människa, såsom om det nu vore nog, såsom vore hon arm nog och såsom trodde hon nog. Hon

uttalar, så tycker hon, i sitt hjerta fullt och rent denna bekännelse: »Jag är fattig och elände, men Herren sörjer för mig; Du är min hjälpare och förlossare.» Men det öra, som icke vill hafva andra toner ur ett människohjerta, än sådana som passa för himmelska instrumenter och ett himmelskt sam ljud, känner, att här är ännu mycket att göra; och så kastas på nytt den under kärlekens fostran varande själen i lidandets och förödmjukelsens smältedegel.

Det är af sådana vexlande erfarenheter, som den 40:de af Davids psalmer, ur hvilken slutvers våra textord äro hemtade, är en afspeglung. Den begynner med en tacksägelse öfver den myckna nåd och hjälp, som själen hittills vederfarits. Men derpå begynner den på nytt att klaga öfver ny nöd, och slutar så med de förhoppningsfulla förödmjukelsesorden: »Jag är fattig och elände, men Herren sörjer för mig; Du är min hjälpare och förlossare.» Och till dem anknyter sig ändtligen denna bönesuck: »Min Gud, fördröj icke!» Detta sista: »fördröj icke!» uttrycker själens längtan att helt finna sig uttagen ur det smärtsamma förnedringslifvet och helt införsatt i det gudomliga kärleks- och kraftlifvet. Allt mera rigtas därför denna bön icke blott på den eller den enskilda hjälpen, utan på den sista fulla förlossningen. Men huru berättigadt än detta är, så dröjer det äfven i detta stycke ganska länge, innan *en ren ton* framkommer ur det egen-sinniga människohjertat. Det är nemligen ingen ren ton att blott önska sig döden, att vara fri från allt lidande. Först det är en ren ton att önska sig helt af med sin egenhet, d. v. s. att hafva i begäret helt uppgifvit denna egenhet, att hafva fattat den rena

ödmjukhetens och kärlekens barnasinne och att nu önska att vara sådan, att man *kan* i detta sinne helt få hvila i Herren, sin Frälsare.

Denna på en gång så bittra och dock så ljufva, så allvarliga och dock så nådefulla väg har för visso äfven denna dyra bortgångna blifvit förd, hvilken jordiska kvarlevor vi i dag vilja inviga åt den sista hvilan, sedan henne förunnats ett lif så långt, som det, då det är som längst, brukar förunnas åt människors barn. Redan Moses har skrivit lagen äfven för en sådan lång lefnadsväg, då han i sin högstämde dödspsalm säger: »Vårt lif varar sjutio år, högst åttatio, och då det som bäst varit hafver, hafver det möda och arbete varit.»

Mången af de närvarande eller den bortgångna närstående torde hafva någon aning om innehållet och betydelsen af denna hennes väg, då de t. ex. betänka, huru hon, från ungdomen vand vid ett lefnadssätt efter den förfinade verldens art, tidigt hem-söktes af de djupaste sorger och förödmjukelser, eller huru hon, begåfvad med den lifligaste uppfattning och begär efter vetande och meddelelse, var under hälften af sitt långa lif nästan utestängd från en af vägarne till dylik meddelelse med andra, nemligen hörseln. Ofta frambröt också hos henne i djup klagan känslan af denna förlust och af att derigenom vara delvis stäld utanför umgänge med andra, äfven de mest älskade, hvarvid hon väl kunde begagna dessa och dylika ord ur Psaltaren: »Jag är ensam och elände» (Ps. 25: 16). Ännu en annan sida af denna väg ligger öppen för allas blick i hennes tilltagande svaghet och hjälplöshet i den höga ålderdomen, hvilket ofta frampressade ur henne dy-

lika suckar som denna: »Min Gud, fördröj icke!» Det är just hågkomsten af dylika hennes suckar, som kommit oss att välja dessa psalmens ord till en utgångspunkt för våra betraktelser vid hennes bår — vi som stått henne närmare än någon annan och bättre fått blicka in i de underbara vägar, på hvilka Gud fört henne. Dock, Han sjelf allena känner rätt det outgrundliga djupet, visheten och barmhertigheten af dessa vägar.

Att de emellertid icke saknat äfven sin ljusa och ljufva sida, det torde icke heller vara så svårt att inse. Dit hörde bland annat, att Gud huldrikt drog henne fram under fattigdomens dagar, om än genom mödosamt sträfvande, att Han i ensamheten lärde henne värdet af umgåendet med Sig och sitt ord, och nu bland annat till sist, att Han förunnade henne att tillbringa sitt sista år icke blott såsom förut *nära*, utan i det hem, till hvilket hennes ömma modershjerta drogs mer än till någon annan plats på jorden. Detta var henne länge förvägradt af förhållanden, som lågo i skickelsens anordningar. Men till sist blef det henne dock gifvet.

Och att dessa godhetens vägar icke varit förgäfves, att hon genom dem blifvit hulpen till *trons* fasta hållpunkt, derom sakna vi icke vittnesbörd. Derom vittna, förutom hennes mångåriga förtrolighet med sin Bibel, på hvilkens titelblad hon för länge sedan skrivit de orden: »den bästa skatt på jorden», och hennes ständiga bönerop till Herren sin Gud, äfven det stilla tålamod, som alltmera intog hennes väsende och i den sista sjukdomen tedde sig såsom den mest barnsliga öfverlåtenhet; derom vittnade framför allt den bekännelse, hvari hon under de sista

timmar, då hon ännu redigt kunde meddela sig, lika som samlade sin själs erfarenhet, i det hon på ett ömt tilltal med hög röst och starkt eftertryck uppläste den sköna versen:

»Nu all sorg jag kastar,
Som min själ belastar,
Jesu, uppå Dig.
Du för mig väl sörjer,
När som dagen börjar,
När den slutar sig» —
samt med särskild tonvigt de sista stroferna:
»Med ditt blod
Du, mild och god,
Mig från syndens smitta tvager
Och mig till Dig tager.»

När det allseende fadersögat såg, att det i henne kommit till denna bekännelse, då fördröjde fadershanden sig icke längre. Då kom slutet hastigare, och den sista kampen blef kortare och lättare, än hon sjelf eller någon annan väntat. Då blef henne dödens förlossning säkert såsom en ljuf öfverraskning af den gudomliga kärleken.

Om så var, hvilken nåd har då icke henne vederfarits! Huru talar icke då hennes ande till oss: »Prisen med mig Herren och låtom oss med hvarandra upphöja Hans namn! Då jag sökte Herren, svarade Han mig och frälste mig utur all min fruktan. De som uppå honom se, de varda upplysta, och deras ansigte varder icke till skam. Då denne elände ropade, hörde honom Herren och halp honom utur *all hans nöd*» (Ps. 34: 4—7).

Det är såsom en sammanträngd tolkning af hennes lifs väg vi till vår uppbyggelse i dag valt detta

ord, hvilket, dels till sin bokstaf dels ock till dess innehåll, vi, såsom sagdt är, mer än en gång hört både såsom en klagan och en trosförhoppning ur hennes mun. Mera vilja vi icke säga af det myckna, som kunde sägas. Evigheten skall skrifva äfven hennes historia till att med förundran och lof läsas af henne och andra, som salige varda. Det är oss nog att här i detta ord hafva nedlagt hufvuddragen af hennes lefnadsväg, att med detsamma hafva sökt gifva den himmelska moderskärleken ett loffer och att till hugsvalan för oss sjelfva och andra hafva uttalat det ljufvaste hopp.

Välsignelse och tack för hennes kärlek; frid öfver hennes ande!

Barmhertige Gud! Vi tacke Dig för hvarje själ, som Du i din förunderliga vishet och kärlek förer genom denna jemmerdal till Dig. Vi tacke Dig för all den godhet och trohet Du emot denna din tje-
narinna gjort hafver i lif och död. Vi tacke Dig för hvad Du genom henne såsom en länk i din stora lekamen åt andra gifvit. Vi bedje Dig förlåta oss, hennes medvandrare, hvad vi mot henne brutit och förskyllat. Gör nu ock hennes bortgång för oss till en välsignelse. Lär oss att i vaksamhet förbida dödens stund och din härlighets uppenbarelse. Före-
na oss med deras andar, som äro gångna till Dig. Tag oss till Dig i en salig stund. Jesu, Jesu, vår Fräl-
sare, bered oss till, upptag oss i din härlighet.

Amen.

✕



Vid

**Maria Elisabeth Hellstrands
graf**

den 15 Sept. 1892.

Dyrt aktad i Herrens ögon är hans frommas död.
Detta ljufliga textord, som ofta i Herrens församling blifvit begagnadt vid de trognas öppnade grafvar, återfinnes i v. 15 af Ps. 116, hvilken psalm i sin öfverskrift angifves såsom »den frälstes loffer» och i dess helhet plägade afsjungas af de första kristne vid deras älskades jordafärd. Och då vi med ett ord af så helgadt bruk inleda denna vår andakt, så må det ordet då allra först vara oss såsom en i broderlig gemenskap afgifven betygelse af den hugnad vår hädangångna trossysters minne oss skänker genom förvissningen derom, att hon intagit sin plats såsom en länk i kedjan af de saliga själar, som lefva hos Gud.

Dyrt aktad i Herrens ögon är hans frommas död.
Det är en väsentlig åtskillnad mellan människors sätt och Guds sätt att se och uppskatta hvad som är stort och värdefullt i världen. Men endast i den mån man värderar en sak, rigtar man sin uppmärksamhet på den, lägger den på hjertat, tager sig af den, och därför blifver då äfven i detta sistnämnda hänseende olikheten stor mellan Gud och världen. Hvad världen gör mycken affär af, det beröres Gud af endast såsom på afstånd,

och tvärtom hvad som går Guds hjerta och himmelen nära, det är för verlden af liten eller ingen betydelse, såsom det i Psalmen (138: 6) heter: *Herren är hög, men han ser till det låga, och han känner den högmodige fjerran ifrån.* Ty hvad är väl i motsats mot »den högmodige» detta »låga» annat än just Herrens fromme, de hjerteföringade, och den sak, som de hafva att bära i verlden. Och har han följt dem på deras väg med sitt öfvervakande öga, ja ända derhän, att ock deras hufvudhår varit räknade, huru skulle icke hans deltagande med samlad styrka följa dem vid dess afgörelse, vid målet, i döden, ehvad de då hafva att utgifva sitt lif för hans namns bekännelses skull eller att i tro till hans ord med tålmod och hopp gifva det under den dom, som han för syndens skull fällt öfver hela vårt släkte? Hans hjertelag, hans trofasthet sviker icke, och, utseendet inför menniskor må vara hurudant som helst, det förblifver dock visst: *Dyrt aktad i Herrens ögon är hans frommas död.*

Men likasom den, som med håg och sinne tjänar verlden, helt naturligt tillegnar sig det åskådningssätt, som gäller i verlden och hvarmed man kan vara verlden till behag och komma fram i verlden, så tillkommer det mycket mer den, som vill tjena den store Guden, himmelens och jordens Herre, och vinna en plats i hans rike, att göra sig förtrogen med hvad det är som han med synnerligt välbehag ser ned till på jorden, hvad det är som han der följer med sin högsta kärleks deltagande, göra sig dermed förtrogen så, att man sjelf allt mer växer in i Guds lif och Guds tankar, till att se såsom Gud ser och känna med Guds känslor och frivilligt, trosvilligt verka Guds verk efter den kallelse och gäfvu han gifver och för den lön af välsignelse, som icke skall uteblifva ens för en i hans namn gifven bågare kallt vatten.

Men vi få icke dölja för oss sjelfva, att det att akta högt hvad Gud aktar högt, och deremot ringa det, som för Gud är ringa, och att af en sådan öfvertygelse låta sig i lifvet bestämmas, det innebär en stor omhvälf-

ning i en människas hjerta och sinne. I grunden är det icke möjligt utan såsom lärjunge till den från Guds eget sköte utgångne Menniskoson, som redan härnere bar i sig sjelf hela fullheten af den allsmäktige Fadrens välbehag, och detta i allra högsta mått då, när han lik en missgerningsman hängde på verldsförsoningens kors, der han just var föremål för den djupaste bortkastelse från verldens sida. Men när verldens Frälsare så blifver förklarad såsom Guds Lam i en själ, som känner sin synd och omvänder sig till tro på hans namn, då grundlägges i själen, i lärjungasjälen, obemärkligt såsom af sig sjelf den stora omhvälfningen och tillströmmar alltjemt ny makt att genomföra densamma, trots den motström af verld, som både inifrån och utifrån möter.

Denna nya makt af en inneboende, verldsöfvervinande hänförelse, den är intet annat än *Kristi kärlek*, om hvilken redan kärlekens sångare i det gamla förbundet har sjungit: *Kärleken är stark såsom döden och dess glöd är brinnande, en Herrens låga, så att ock stora vatten icke förmå utsläcka kärleken eller strömmar fördränka honom* (Höga V. 8: 57). Det var den kärleken, som kom apostelen att, vid tanken på de vedermödor, bedröfvelser, lidanden utan tal, som öfverhopade hans lif, dock af en frimodig ande utbrista: *I allt detta öfvervinna vi rikligen genom honom, som har älskat oss.* Och denna samma kärlek är det, som, heligt både i ord och tonfall, har på vårt språk blifvit sjungen i en sång, i hvilken vår hädangångna vän funnit ett kärt uttryck för sin innersta erfarenhet och med hvilken hon därför älskade att nära sin andakt. Den lyder så:

»De heliga blickar, som Jesus mig ger,
De sära mitt hjerta,
De göra mig smärta,
Jag brinner af kärlek, jag gråter, jag ler.
Allt eget min själ
Har budit farväl;
Jag är icke mer,
Blott honom jag ser».

Det är trosföreningen med Herren, som här i sin innerlighet, styrka och sanning uttalar sig — denna underbara trosförening, som, hvarje gång den å nyo framträder förverkligad i ett människohjerta genom Herrens Ande, är en ny uppfyllelse af Jesu ord till sina lärjungar: *Jag är vinträdet, I ären grenarne*, och af detta: *Jag i dem och de i mig*; ett nytt vittnesbörd om Herrens lefvande närvaro i sin församling intill dagarnes ände. Och sen, käre kristne, hvarje sådan uppfyllelse, hvarje sådant vittnesbörd är någonting stort och dyrbart i Guds ögon, ty hvad Kristus i oändlig Guds kraft är inför Gud i sin egen person, det är han afbildligt och efter hvars och ens trosmått i sina lemmars, sina bröders och systrars på jorden. Hvilken onämnbart frid och lycka, nåd och ära alltså för ett fattigt människobarn, en arm och eländig syndare, att, rättfärdiggjord genom tron och renad i det dyrbara blod, som allena renar från synden, få stå i trons förening med sin Herre och Frälsare, vandra och verka, lida och dö uti honom! *Ingen af oss*, säger derom den store apostelen i sitt och sina medbenådades namn, *ingen af oss lefver för sig sjelf och ingen dör för sig sjelf*, d. v. s. för sin egen räkning. *Ty lefva vi, så lefva vi för Herren; och dö vi, så dö vi för Herren. Ehvad vi nu lefva eller dö, så höra vi Herren till.*

Men eger nu den trogna själen sin inre lycka och sitt stora lifshopp endast i sin förening med Herren och såsom för hans räkning, då är det henne ock godt att endast i Herrens stund och gemenskap men icke såsom af sig sjelf tala och vittna derom. Vår vän har i Andens lydnad troget följt denna ofta i Guds hus förbisedda regel och därför ock fått af Herren sin stund, då det ordet skulle på henne besannas: *Jag tror, därför talar jag* — talar med »läppar, vidrörda af det glödande kolet från altaret». Och när hon i sådana stunder bekant sin sannfärdiga ställning i nåden och den outsägliga lycka hon vunnit, så har hennes bekännelse varit märkt med tvenne högkristliga sanningsmärken, hvilka

innerligen höra tillhoppa och ömsesidigt ifylla hvarandra och af hvilka vi hafva mycket att hemta både till bestraffning och uppmuntran, om vi fatta dem rätt.

Det ena var en klar och fast medvetenhet om det lif i och af Kristus, som faktiskt hade kommit till stånd, en medvetenhet, som öfverhufvud, när den uttalar sig i öppen bekännelse, ovilkorligen har ljusets uppdagande, samvetspröfvande natur uti sig för dem, som den höra. Ja hvar helst en sådan lifsrealitet uppenbarar sig, der uppdrager den genom sitt blotta öppna framträdande en gränsskillnad af ingående och allvarlig art mellan människa och människa, mellan den lyckliggjorde, som står inne deruti, och den som, vare sig såsom en ännu svag eller såsom en i sitt innersta främmande, står utanför den samma. Det är den obevekliga gränsskillnaden mellan helighetens lif i Kristus och verldslifvet i dess inre svaghet, tomhet, synd och fåfänglighet.

Det andra af de tvenne sanningsmärken vi omtala är uttryckt i det tillägg, vår i Herren afsomnade gjort till ett uttalande om sin vunna lycka, i de orden: »I fån alla detsamma, när I åstunden det». Det ligger i denna försäkran till efterlemnade vänner en hög förvisning om värdet af det undfångna goda och en tröst vid den känsla af skilsmessa, som besittningen af ett sådant godt innebär, men tillika och i all synnerhet en kärlekens inbjudning till delaktighet af detta samma goda, ett himmelens löfte om dess ernående, visserligen under en förutsättning, ett vilkor, som till fullo häfdar helighetens karakter — »när I åstunden det», hette det — men som dock möter i en så mild och älsklig gestalt, att det icke behöfver skrämman ifrån sig ens det svagaste begär af någon uppriktighet, utan snarare drager det till sig såsom med vidöppna armar. Sådant är trosmoderlig ömhet, sådant är konstverk af Anden. Hvad vår vän dermed velat säga, det var ungefär detta: Tänken icke, att det beror på någon förmån, hvarmed jag framför andra vore gynnad, att jag undfått denna glädje och frid, som jag i Herranom för eder uttalar; tron, att

jag dermed endast har utfått min del i det gemensamma goda, som Kristus förvärfvat åt oss; tron att grunden dertill, att jag utfått den delen, icke varit någon min dygd eller värdighet, utan blott och bart det, att jag varit behöfvande, att Herren fått göra mig behöfvande, på de vägar han fört mig i tiden; och varen förvissade att mycket mer då den samma lyckan i denna ordning skall vederfaras eder, då den så vederfarits mig i min svaghet.

»I fån alle detsamma, när I åstunden det». Det ligger verkligen hela salighetsordningen, hela himmelskonsten i detta enkla, men ur Jesu gemenskap uttalade ordet. Och vår älskliga trossyster har sjelf bekänt denna salighetsväg som sin, då hon vid ett tillfälle sade till några närstående yngre vänner: »Jag är så liten, så liten, att I icke kunnen tänka eder det; och likväl önskar jag eder, att I voren så lyckliga som jag». Saksammanhanget mellan det nyss anförda, hälsningen till vännerna, och detta senare, sjelfbekännelsen, är följande: Ingen åstundar hvad Gud har att gifva i Kristus annat än den behöfvande; men att blifva i anden behöfvande, det är att blifva liten, blifva såsom barn, till himmelriket; och detta är visserligen en förringelsens, förödmjukelsens väg. Men den nåd man på denna väg undfår, barnaskapets, trosföreningens nåd, den fyller hjertat med en lycka, som är obeskriflig, en lycka, som är det bästa, ja det enda verkligt dyrbara, omistliga goda, man kan tillönska hvarandra. Och att, när Herren det gifver, fritt bekänna en sådan undfången nåd och lycka inför människor, det är då att bekänna Guds ära, det är att hafva sin berömmelse i Herren, i Herren allena, och är så långt ifrån att innebära någon skymt af förhäfvelse, att det tvärtom är ödmjukhetens och barnasinnetts besegling.

Men det är tid för vår röst att tystna.

Lofvad vare Herren för den nåd och fostran, hvarmed han bevärdigat denna vår af så långvarigt sjukdomslidande pröfvade men nu så härligt förlossade och i hans

frid inbergade kristendomssyster. Lofvad vare Herren för de rikliga vedermälen af hans Andes nåd och närvaro, med hvilka han, henne till glädje och oss till lärdom, maning, tröst och uppmuntran, välsignade det sista skedet af hennes väg i tiden, och sålunda, i sin tidehvarfven igenom fortlefvande trofasthet, inför våra ögon stadfäste det urgamla, vid så många hans bekännares och heligas grafvar uttalade ordet: *Dyrt aktad i Herrens ögon är hans frommas död.* #

Upp. B. 14: 13. *Salige äro de döde, som dö i Herren härefter. Ja, säger Anden, de skola hvila sig från sina mödor, ty deras gerningar följa med dem.*

*Af jord du ~~Äro~~ Remmen är
Jord skau du äro blifva.
Så Guds din Skapare befaut
Och skau skapet en gång Rant,
Skau endast han, som mäktas all
Den flydda Anden. (Ty klappar jag med händer.
Gamla Ps. B. 131: 10. Åtugifva.)
(Dyrtu jorästningur)*

Väl den, i Herrens frid
Sin jemmers boning lemnat!
Bland tusende Guds barn har han sin sälla lott.
Han slutat har sin strid,
Hans öden Gud har hämnat:
Af Ärans Konung sjelf sin nådalön han fått.
Han evigt hvilar
Der inga pilar
Hans själ och vunna fristad kunna nå.
Med ingen tanke mer
Till tidens nöd han ser:
Tacksägelse och lof till Gud, det är hans kall,
Hans dag, hans natt, hans lust, hans lek, hans möda all.

Ack, ack! en gång, en gång
Skall något saligt hända,
När stunden inne är, Gud! för min hädanfärd.
Då tager verldens tvång

En god, en evig ända,
Och jag blir aldrig mer i Babels bojar snärd.
Den sköna våren
Ingår för fåren,
Guds paradis och Kristi rike, der
Ej mera jordens nöd,
Ej mera tårars bröd,
Men helig rikedom och saligt öfverflöd
Och ingen ovän mer och ingen synd och död.

(Sädu vov.)

Deas ord återades vid grafven
Gud vare tack, som gifver oss segern genom vår
Herre Jesus Kristus (1 Kor. 15: 5).

Jemte N^o 20 ur Dinners Rängbok.

Uppå denna en gång några Sångers ord.
De äro hantade ur vår Rytthoplam bok, men
vilja fästa oss, såsom spinnare ur den
frågade, följande boudijörens hjerta-
en hetsning från den värld och det tids-
stånd, hvori hon sig befinner. Men kom
dum med den naggrenhet öfver oss ej
som icke tåta oss att emetta vår natur
den insäpa våra hjertan vid sådana
utgjulelser af en kärlek, som i sin hö-
laborna enfolda tron att och hoppas att.

Ps. 428. v. 2-6. — Heta vorens ändrad
till 6 te radur:

Stockholm, Nya Tryckeri-Atiebolaget, 1892.

vår Guds och Lammets pris,

Herrens välsignas oss. etc.

Amen.



Till minne af en älskad Moder.

Graftal

Hållet i finska kyrkan den 25 Okt. 1880.

Då denne elände ropade, hörde honom Herren och halp
honom utur all hans nöd. I dessa ord, hvilka vi
återfinna i Dawids 34:de psalm, har den konungslige
försörjaren till de för människors blickar dolda insida
tecknat förloppet af den räddning, hvilken Herrens hand uppen-
barligen låtit honom wedersaras, då han såsom en fattig lands-
flyktning irrat omkring i det främmande, fiendtliga filisteerlandet.
Dawid sökte icke härvid sig själf, han begärde icke såfängligt pris,
utan hvad han åsyftade, hvad han så innerligt åstundade, det
var att upphöja Herren, som på honom förhärsligt sitt namn, och
att uppmuntra eller inbjuda sina bröder och medwandrare i jem-
merdalen till att hoppas uppå Herren och i all nöd förtrösta på
honom. Ty sådant är en Guds människas hjerta. Det rycker
icke i hjälpsöfhet till sig Guds dyra gåfvor, vare sig naturens
eller nådens, hwarken utwertes eller inwertes, utan det gifver
Herren i himmelen äran och åstundar att kunna tjena bröderna
med sitt undfångna goda. Såsom i kroppen alla de färsilda

Henrika Bergman f. Deutsch
1802 - 1880

lemmarna erhålla sin andel af den upptagna näringen och deraf wedergwidas genom blodomloppet, så mottager ock ett sådant hjerta endast såsom en lem i samfundskroppen den gudomliga wälgerningen, och fröjdar sig endast i förbindelse med det hela öfwer densamma, men tager därför också det helas broderliga medverkan i anspråk för att i tack och lof kunna återgifwa den undfångna gåfwan åt Herren. **Priser med mig Herren, och låter oss med hwarannan upphöja hans namn. Då jag sökte Herren, swarade han mig och frälste mig utur all min fruktan. De som uppå honom se, de warda upplyste, och deras anfigte warder icke till skam. Då denne elände ropade, hörde honom Herren, och halp honom utur all hans nöd.**

Så må då ock wi, församlade fränder och wänner till den dyra bortgångna, inför hwilkens stofthydda wi stå, i denna stund rigta vårt sinne till en stilla, men, om möjligt, ur känslan af den ömma samfundsgemenskap, som i Kristus är, qwällande tackfägelse för den nåd, som blifwit henne gifwen, och i henne oss alla. **Då denne elände ropade, hörde honom Herren, och halp honom utur all hans nöd.** Se der den gudomliga wälgerning, som wi framför de många andra, Herren under en lång lefnad henne bewisat, särskildt hafwe att ihågkomma och tacka för, den wälgerning hwilken hon, om ringhetens stämma kunnat göra sig hörd, till Herrens ära och syndares uppmuntran att nalkas deras Frälsare, så gerna skulle wilja hafwa utropat inför all werlden. Låtom oss därför under några ögonblick taga i betänskande, hwad detta Dawidsord säger oss — det är såsom en ur hennes eget bröst tagen bekännelse om den wäg, som hon gått i det fördolda, och om den nåd, som blifwit henne uppenbarligen bewisad.

Fastän menniskolifwet i den närwarande werlden, ända från waggan och intill grafwen, aldrig saknar sin nöd, så är det dock hos de flesta, synnerligen under helsans och wälmagtens dagar, så mycket som gör, att nöden ej rätt blifwer känd såsom sådan. Man njuter af Guds gåfwor i naturen, man mättar sig med det yttre lifwets förmåner, eller, om man ej har tillfälle dertill, så hoppas man dock på werlden och tror på werlden, hoppas och tror att hon en annan tid skall skänka den tillfredsställelse, som

hon för ögonblicket förnekar. Ingenting är då mera främmande för menniskan än det, att räkna sig till de elända. Men andra tider komma, då werldsljdan ådagalägger falskheten af sin wänskap, då werldshoppet låter den, som byggt sitt hus på detsamma, komma på skam, då bekymren såsom wäldiga watten hopa sig och hota att fördränka den bräckliga farkosten i sina böljor. Nöden kan nu icke undandöljas; den trycker och tränger på alla sidor. Dock, den må trycka och tränga huru som helst: har man icke lärt sig att böja sig under Guds i densamma sig uppenbarande mäktiga hand, icke lärt sig att sätta sin nöd i förbindelse med sin synd genom innerlig botsfärdighet, icke lärt sig att i sin nöd se det kors, som man har att upptaga och bära — då hörer man, trots all sin betryckthet, ännu till dessa helbregda, som ingen gudomlig läkare behöfwa, icke till de elända, hwilkas rop kommer inför Gud i himmelen, så att han på dem uppenbarar sin magt och frälsar dem ur all deras nöd.

Men deremot den, som wid de mötande lefnadserfarenheterna låtit sig af Guds ord och Guds Ande öfwerlygas om sin synd och sitt inneboende förderf och som i känslan deraf blifwit bruten i sitt hjerta, så att han inför Gud ingenting är eller eger uti sig själf, och med sin hungrande och törstande själs begär hänvänder sig till nåden allena, den i Jesus Kristus åt alla fattiga syndare erbjudna nåden, han hittar wägen rätt till det rike, som är rättfärdighet och frid och fröjd i den helige Ande, ty den wägen är och förblifwer den **eländes**, den korsbrutnes, den i sin ande på all egen berömmelse utblottades wäg.

Salig den, som i en werld, full af icke blott uppenbar synd och orättfärdighet, utan ock själfwist menniskodogd och egen rättfärdighet, finner denna de eländas wäg, och wälsignade själfwa de törnen, de hwasja, sargande törnen, som förhjelpa att finna den! Salig den, som kan räkna sig icke blott såsom en elände bland många andra på grund af den allmänna werldsnöden elända, utan som inför Gud i sitt hjerta har blifwit **„denne elände“**, den företrädeswis elände, och detta då genom en in i det enskilda gående, hjertat förkrossande själfkänedom! Salig den själen, som så, beröfswad allt eget fotfäste, med sitt djupa frälsningsbehof, med sitt hungrande troshög, med sitt hjertas bön försänker sig i den blotta gudomliga

barmhertigheten, hwilken i Jesus Christus har öppnat sitt moderliga stöte såsom en tillflykt för eländhetens barn; salig den själen, ty då hon, „denne elände“, ropar, så hörer henne Herren i himmelen och hjälper henne — och hwarur? Icke ur den eller den enskilda nöden allena, utan ur **all hennes nöd**, ty han tvär henne ren ifrån synden uti sitt blod, han rättfärdiggör henne emot allt hwad som åklagar henne, han gifwer sin helige Ande in uti hennes hjerta till ett insegel på hennes barnskap hos Gud, en underpant på hennes arfsrätt till det ewiga lifwet, och dermed är då och sjelfwa dödslidandet förvandladt, nöden i des nöd borttagen eller gjord till ett medel för frälsningens fulländning, medel för den fullkomliga härliggörelsen i Guds rike.

Den kära bortgångna, hwars fallna hydda wi i dag bjuda det sista farväl, har — wi äro derom i Herranom och af hennes egen mun förwisjade — funnit den väg, hwilken wi nu i några korta drag tecknat; hon har undgått bönhörelsen af himmelen och blifwit räddad ur all sin nöd, såsom Herren det sjelf genom hennes dödsbädd nogsamtt betygat och de som wid densamma warit närwarande wäl kunna weta. War hon i sitt mått en smärtornas moder, fick hon, i förhållande till den icke så ringa widden af det henne tillmätta verkningssfältet, mångfaldigt widkännas tids-lifwets slitningar, måste hon allt intill ett hjertlidande, som icke mer lät sig helas, känna förstrycket — nu är hon uttagen ur **all sin nöd**. O saliga lott, o ewiga skatt, o härliga mål, i jemförelse hwarmed wägens möda, om än bitter nog, dock icke är att nämna; såsom det i en af våra kyrkopsalmer också heter:

„Ack, för så liten möda
Hwad härlig lön han ger!
Der skall ej hjertat blöda,
Ej ögat gråta mer“.

Men äfwen I, den bortgångnas själsfränder och anhöriga, äfwen I hafwen fått något i och med hennes bortgång, icke blott genom det minne hon efterlemnadt i sin nu avslutade bild, utan i och för sig derigenom, att I nu **hafwen** henne hos Gud. Ty hwad den fristrogna själen kärlek i Guds ordning har älskat på jorden, det älskar den också, ehuru renare och fullkomligare, i

den himmelska werlden. Men då så är, låtom också icke heller förgäta det förpligtande i ett sådant minne, en sådan gåfwa; låtom också ömt och troget lyfna till den derifrån gående maningen att söka det ewiga goda, fara efter det som oswan till är, och af dö också sjelfwa i Kristus, den för oss korsfäste Frälsaren. —

Till sist, bröder, må wi nu med förenade hjertan uppsända tackoffret för hennes förlofning till den ewige Fadren genom vår Herre Jesus Kristus:

Wi tacke dig, o Herre, att du hafwer hört den eländas bön, när hon ur djupen ropade till dig, och att du hulpt henne ur all hennes nöd; wi tacke dig, att du förhärligat ditt namn på din tjenarinnas ringhet; wi tacke dig för allt hwad godt du för tiden gjort och många genom hennes tjenst, för den uppbyggelse du också gifwit genom allt hwad af dig warit i hennes lif, och framför allt för det uppmuntrande fördomet af hennes saliga död, i hwilken du sjelf, o Herre, hafwer talat till oss af himmelen och genom hwars minne du låter med en ljus wedergwikelse, ja med något af din Smordes wällukt uppfylla det tomrum, som hon efterlemnadt i våra hjertan. Hwad hon icke mera förmådde, der hon låg i sin djupaste wanmagt, det har du förmått genom henne: bekänna din hand, som förlossar de elända från allt ondt och frälsar dem till ditt himmelska rike.

Ja, amen, Gud ware tack för hans outfägliga gåfwa.

Bland sorger, utan tal,
I denna jemrens dal
Den törnbeströdda vägen
I tiden är belägen;
Men Gud de fina leder
Och för sin nåd bereder.

För sorgen, timlig här,
Blir glädjen ewig der:
Som guld i elden pröfwas,
Guds barn i tiden öfwas:
Så själen, from, botsfärdig,
Guds nåd af nåd blir wärdig.

Ad! jälle de, som bo
 I Guds husets ro,
 Som på sig själfwa wunnit
 Och dig, o Jesu! funnit.
 De nåd för nåd förwärjwa
 Och himlens rike ärjwa.

Ad! jälle äro de,
 Som sina öden se
 I Herrans egna händer.
 Wäl dem! i fridens länder,
 Med ny och helig tunga,
 Guds lof de ewigt sjunga.

Wäl den, i dödens stund,
 Som barn af ditt förbund,
 I dig får ega trösten,
 Af Jesus höra rösten
 Igenom molnen ila:
 „Gack i din Herres hwila.“

Bihang

af

tvänne wid samma tillfälle afsjungna sånger.

(Ur Dillners sånger.)

1.

Friskt mod.

Kristtrogna själ, som här från korset bära!
 Förtrösta dig! se upp till Gud, din ära!
 Din pröfnings-tid är kort, ej ewig här.

När snart ditt stoft får ro i grafwens sköte,
 Då går din själ ett ewigt lif till möte,
 I himlen der.

Du paradisk! Du fälla himmelrike!
 Jerusalem! Du stad förutan like!
 Der ljuset själf, der Herren själf är sol,
 Der, helige, i sida, hwita kläder,
 Hans prester stå för Gud, som alla gläder,
 Kring Lambets stol.

Korsbrutna själ! der skall du hwila finna,
 När jord och werld på Herrens dag förbrinna,
 Om här på werld och dig du segra lärt.
 I ewigt lof, med palmer uti händer,
 Att prisa segrens Gud i fridens länder,
 Är dig befsärdt.

2.

Min glädje i ewighet.

„Ty klappar jag med händer.“
 Gamla Ps. B. 131: 10.

Wäl den, i Herrans frid
 Sin jemmers boning lemnat!
 Bland tusende Guds barn har han sin sälla lott.
 Han slutat har sin strid,
 Hans öden Gud har hämnat:
 Af Årans Konung själf sin nådalön han fått.
 Han ewigt hwilar
 Der inga pilar
 Hans själ och wunna fristad kunna nå.
 Med ingen tanke mer
 Till tidens nöd han ser:
 Tacksägelse och lof till Gud, det är hans kall,
 Hans dag, hans natt, hans lust, hans lek, hans möda all.

Åt, åt! en gång, en gång
 Skall något saligt hända,
 När stunden inne är, Gud! för min hädanfärd.
 Då tager verdens tvång
 En god, en ewig ända,
 Och jag blir aldrig mer i Babels bojer snärd.
 Den stöna våren
 Ingår för fåren,
 Guds paradis och Christi rike, der
 Ej mera jordens nöd,
 Ej mera tårars bröd,
 Men helig rikedom och ewigt öfwerflöd
 Och ingen owän mer och ingen synd och död.

Det sista farväl:

Guds trofasthet
 I ewighet
 Belöne all din möda.
 Åt, Jesu wän!
 Du lefwer än,
 Du är ej hos de döda.



Stockholm, tryckt i Central-Tryckeriet, 1880.

Du brot de band,
 Som mig i spunden snärde.

Att du är börd
 Ditt minne ännu sänder.

Lär, Jesu! mig
 På korsets stig
 Så wäl fullända färd.
 Af din miltund
 I salig stund
 Mig tag från denna verden.

Vid en moders död.

Sång, framsagd till vår nu i Herren afsomnade, saliga moder,

Fru Henrica Bergman, född Deutsch,

vid hennes dödsbädd.

Du, som för mig
På korsets stig
Till Gud har bedt och wakat,
Af sorg nedböjd,
Dock alltid nöjd,
Har allt för mig försakat!

Ej mera här
Du, hulda! är,
Blott hwad du war, jag minnes.
Ej moders bröst,
Ej moders röst
Sör mig i werlden finnes.

Ett hjertelag,
Som, mer än jag,
Har känt min fröjd och smärta,
Sör mig du har.
Ack! sådant war
Ditt kärleksfulla hjerta.

Ej stund, ej dag
Gått fram, då jag
Din huldhet ej försporde.
Nu bort du gått,
Sörre än jag fått
Dig tacka som mig borde.

Guds dyra bud
I bön till Gud
Och Jesum du mig lärde.
Med kärleks hand
Du bröt de band,
Som mig i synden snärde.

Lär, Jesu! mig
På korsets stig
Så wäl fullända färden.
Af din misförs
I salig stund
Mig tag från denna werlden.

Guds trofasthet
I ewighet
Belöne all din möda!
Ack, Jesu wän!
Du lefwer än,
Du är ej bland de döda.

Må i min själ
Sörwaras wäl
Det sista ord du sade,
Då, nära trädd
Till plågans bädd,
På mig din hand du lade:

»På Jesum tro:
»Han ger dig ro
»I alla lifwets öden,
»Och helig frid
»I bitter strid
»Och tröst i bleka döden.

»Hans kors upptag
»Som hjertats lag;
»Det är all nåd och ära.
»Af werlden trött,
»Den somnar sött,
»Som Herrans Englar bära.»

Nu, död i bön! . . .
Gud är din lön,
Af nåd, i fridens länder.
Mig vittnesbörd
Att du är hörd
Ditt minne ännu sänder.



MINNESORD

VID

JORDFÄSTNINGEN AF STOFDET EFTER

ARKIVARIEN I RIKSARKIVET

D:R EMANUEL WILHELM BERGMAN

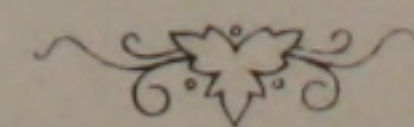
I FINSKA KYRKAN I STOCKHOLM

DEN 5 OKTOBER 1897.

AF

TH. MAZER

E. O. HÖFPREDIKANT.



*Må jag få dö de rättfärdiges död, och blifve mitt slut
såsom deras! 4 Mos. B. 23: 10.*

Dessa ord innehålla en värdig önskan inför en bår, hvarest vi ju påminnas om jordelivets vikt och betydelse. På livets slut och utgång beror ställningen i en kommande verld. Hvad vi upptagit i anden, hvad som ingått i vår varelse såsom tankar, rörelser, afsigter och begärelser, allt detta bildar vår invertes hjertemenniska. Och af den människans beskaffenhet beror, hvad vi hafva att vänta efter detta livets slut.

Kortare kan nu icke en säll och värdig död beskrifvas, än så: det gäller att dö som de rättfärdige. Att blifva en rättfärdig, det är sålunda förutsättningen för att en gång få en salig död. Och icke behöfva vi, om vi annars fattat något af den kristna trons innebörd, leta efter svaret på den frågan: hvem är då rättfärdig? Rättfärdig är den, som funnit syndaförlåtelse och lif i Jesus Kristus. Har människan känt evighetens kraf, har hon kommit på skam i sig sjelf med allt sitt eget, har hon blifvit grundligt utblottad på egen kraft, egen visdom och egen berömmelse och har hon som arm syndare tagit sin tillflykt till nåden

i Kristus Jesus, då har hon blifvit rättfärdig. Den rättfärdige hvilar på klippan Kristus. Då är syndaren renad i Jesu blod genom tron. Och den sålunda rättfärdiggjorde föres allt djupare in uti Kristus. Jesus Kristus tager allt mera hand om hjertat samt formar och utbildar den inre verlden efter sin vilja. Så utmejslas under den himmelska mästarehanden den nya människan, evighetsmänniskan i hjertat. Rättfärdigheten vinner allt kraftigare välde och utbildas i lifvets alla förhållanden. I umgängelsen, i den jordiska kallelsens uppgifter, i allt utgestaltas allt renare och klarare Kristi bild. Kristus blifver syndarens allt.

En sålunda rättfärdigs död är ingen död. Döden är blott en öfvergång till fullare och rikare egande af det, som blifvit grundlagdt. Döden, vare sig den är väntad eller kommer plötsligt och oförberedt, finner dock den rättfärdige beredd. Hela den nya lifsrigtningen i Kristus har intet annat varit än en beredelse att möta Herren. Olika långt komma de rättfärdiga här. Kristendoms lifvet kan hinna blifva mer eller mindre utpregladt. Men evighetsgrunden är dock lagd, och döden blifver intet annat än en födelse till det eviga lifvet.

Vi äro här samlade kring en rättfärdig mans stoft. Döden kom alldeles oväntadt, hastigt och lätt. Han somnade stilla in på arbetsrummet och föll så bokstafligen på sin post. Men han var beredd på dödens möte, ty hela hans lif alltifrån ungdomen hade varit en vandring inför Guds ansigte i Kristus Jesus.

Vi, som fingo blicka in i hans inre verld, kunde icke misskänna dragen af Kristi bild. Hans fina, ädla personlighet bar omisskännligt pregeln af en åt Gud

helgad och hängifven själ. Den i Jesus Kristus uppenbarade sanningen egde han icke blott såsom en med tankens klara öfverbevisning omfattad öfvertygelse, utan framför allt som en i personlifvets centrum upptagen och der i fruktbärande tro inplantad sannings- och rättfärdighetsbild. Kristendomen var för honom först och sist en helig lifssanning, infödd i hjertat. Men den blef för honom tillika en helig speculation, i och genom hvilken den forskande anden sökte tränga in till lösningen af tillvarons djupaste spörsmål. Hans tänkande kunde aldrig lösgöra sig från tros lifvets djupa sanningsgrund. Och sällan får man lika afgjort som hos honom möta en ren och fast läroståndpunkt på grundvalen af Jesu lefvande församlings urgamla tro och bekännelse. Han visste att äfven på tänkandets område skilja mellan Kristus och verlden.

Just derföre att andens blick, renad af bättringens tårar, sökte allting i dess centrala djup, sattes på personligheten ödmjukhetens och barnaenfaldens pregel. Han hörde till dem, som kunna tala genom sin tystnad, uppbygga utan ord och utan anspråk.

Ja, uppbygga! Uppbyggligt är det alltid att få intryck af en människa, som är mera än hon synes. Uppbyggligt är att se en man, hvars lugna, anspråklösa och trogna uppfyllande af kallelsens pligter har sin rot i en djupare blick på tingens betydelse och sammanhang. Uppbyggligt är att se, huru allt hvad till jorden och dess förhållanden hör får ställas på sin rätta plats och ses i sin riktiga belysning.

Så har den i Herren hänsofne vännen *Emanuel Wilhelm Bergman* genom Guds nåd i sitt lif och i sin vandring varit oss en sannskyldig uppbyggelse. Äran och

tacksägelsen härför tillkomma allena Gud. Och vare det fjerran ifrån oss att vid hans bår tala i annat sinne om hans kristliga dygder, än allenast för att uppväcka oss sjelfva till känsla af samvetsförpligtelse inför lefvande Gud. Ty har Gud i en medmänniska mött oss med någon gåfva och nåd, så äro vi sannerligen ansvariga för, huru vi i vårt eget lif göra oss till godo intrycken af den människans bild.

Vår broder har dött den rättfärdiges död. Vare det särskildt eder tröst, I, som stått honom allra närmast! I veten, hvad han varit som make och fader. Derom må vi nu icke tala; sådant hör till hemmets helgedom. Blott det må här sägas eder: han har gått bort ifrån eder för att på ett ännu väsentligare sätt förblifva hos eder.

Och vi alla, som haft honom kär, må vi inför Gud nedlägga vår tacksägelse för hvad han varit för oss och, höjda öfver naturens saknad och sorg, prisa Gud för att vår broder fått gå hem i frid. Gifve Han oss nåd att, såsom en hvar det från sin ståndpunkt kan, tillgodogöra oss frukterna af hans lefnad och af hans bortgång! Säll är du, *Emanuel Wilhelm Bergman*, som fått dö den rättfärdiges död! Och nu säger jag dig å allas våra vägnar ett sista tack för hvad du varit genom Guds nåd och ett sista: *farväl!*

Farväl, farväl, Guds vän, som gått
Till Jesum och Hans trogna flere!
Här nere
Förvärfvat har du arf och rätt
Med Herrens hus och med Hans ätt.
Ty bar han ock på händren dig

I döden hem till Gud och sig.
Väl dig, som lyktat ångestfulla striden!
Väl dig, som ingått ren och skär i friden!
Väl dig, hvars minne bär Guds vittnesbörd i tiden!*

Jag uttalar ock ett erkänsamhetens ord för hvad den aflidne på grundvalen af sin samvetsväg och hjeretro verkat i det offentliga på den plats, der han genom Försynens goda ledning varit ställd. Andra må det tillkomma att härom vittna. Här må blott bringas i åtanke den intresserade tjenstvillighet i embetet, som sträckte sig vida öfver den formella rättens fordringar. Människor hafva kunnat se, hvad som varit uppenbart. En blott ser och väger och uppskattar värdet af en sådan mans insats i den väsentliga, djupa andeströmningen inom vårt folk.

Och skulle nu till sist vår hädankallade broder i ljuset af evighetens upplysning i korthet tälja oss sin lefnads saga, så skulle hans bekännelse lyda så: en syndare, frälst af nåd och evigt bergad genom kärleken i Jesus Kristus.

Slutligen må vi samla våra hjertan i stilla bön och frambära inför den Evige tackoffret för vår broders förlossning:

Vi tacka Dig, evige Fader, genom Din älskade, enfödde Son Jesus Kristus, vår Herre, för den nåd, Du denna Din hemkallade tjenare bevisat. Vi prisa Dig och gifva Dig äran för den uppbyggelse, vi undfått genom hvad af Dig har varit i hans lif. Vi tacka Dig, att Du genom en så lugn och stilla död burit hans

* Ur Johannes Dillners sångsamling.

själ hem på Dina händer. Herre! Hvad Du gör är
allt godt och väl. Lofvadt vare Ditt namn för vår
broders saliga förlossning!

Så vilja vi nu viga stofthyddan till jordens hvila
intill uppståndelsen. *Af jord är du kommen o. s. v.*

Psalmer:

487: 3—5.

102: 5.

221: 3.



ORD

TALADE VID

KAMRERAREN

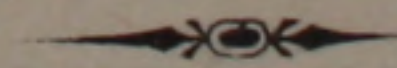
CARL LUDVIG LINDAUERS

JORDFÄSTNING

I NACKA KYRKA DEN 7 FEBRUARI 1884

AF

O. F. MYRBERG.



UPSALA 1884

R. Almqvist & J. Wiksell's boktryckeri.

Kärleken vänder aldrig åter ändock profetiorna skola återvända och tungomålen skola afkomma och förståndet skall återvända. Ty vi förstå endels och profetera endels, men då det kommer som fullkomligt är, så vänder det åter som endels är. Då jag var ett barn talade jag som ett barn och hade sinne som ett barn och hade barnsliga tankar; men sedan jag vardt man, lade jag bort det barnsligt var. Ty vi se nu genom en spegel i ett mörkt tal, men då ansigte mot ansigte. Nu känner jag endels, men då skall jag kännat såsom jag ock känd är. Men nu blifver tron, hoppet och kärleken dessa tre, men störst bland dem är kärleken. 1 Kor. 13: 8—13.

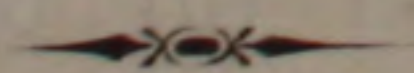
Det äro ord talade af en man, som visste mera af Guds rikes hemligheter än någon af oss, men just emedan han förstod så mycket deraf, äfven förstod, att hvad han visste af desamma var som ett intet i jemförelse med hvad som ännu var för honom fördoldt. Äfven vi stå inför många outredda gåtor och hemligheter på de naturliga och andeliga tingens område, och den man, hvars stoft-hyddas vi nu hafva invigt åt den sista hvilans i jordens sköte, erbjöd sjelf någonting i denna väg både åt dem som kände honom, och åt dem som icke kände honom. "Åt dem som icke kände honom", och till dessa hörde utan tvifvel äfven flertalet af dem, för hvilka hans utvärtes människa icke var främmande och obekant. Det finnes en hemlighetsfull sida af läkekonsten, hvilken rätt tillgodogjord kan blifva till lika stor välsignelse, som den, missbrukad till våldsamma ingrepp i lifvets innersta verkstad, kan vålla en ofta obotlig skada; och på detta område rörde sig den hädangångne: icke för att deraf skörda en jordisk vinst eller fördel, utan drifven af sin åstundan att till lidande medmänniskors hjälp bruka och använda den vare sig naturliga eller andeliga helbregdagörande gåfva, som han fått på sin del. Ty han var en mennisko-

vän, hvilken kände andras bördor som sina egna och med uppoffring af egen ro och bekvämlighet, ja äfven der det medförde verkliga och svåra lidanden för honom, gjorde hvad till honom stod för att lindra och afhjelpa deras nöd i andeligt och lekamligt afseende. Det är ett beröm, som icke skall kunna fränkännas honom, och detta beröm betyder mera än mycket annat: mera än berömmet af en omfattande yttre verksamhet, eller berömmet af stora andeliga gåfvor och kraftgerningar, med mera sådant. Ty så säger samme apostel på det anförda stället: Om jag talade med människors och englars tungor och hade icke kärleken, så vore jag en ljudande malm och en klingande bjellra, Och om jag kunde profetera, och visste all hemlighet och allt förstånd, och hade all tro så att jag försatte berg, och hade icke kärleken, så vore jag intet. Och om jag gåfve alla mina egodelar åt de fattiga och läte min lekamen brinna, och hade icke kärleken, så vore det mig intet nyttigt v. 1—3.

Det är en sida af den hädangångnes personlighet som nu blifvit, jag vill icke säga tecknad, men i största korthet antydd på ett sätt, hvilket säkert icke skall röna någons motsägelse. En annan sida af densamma kunna vi icke bättre leda oss öfver till, än med dessa ord af den apostel, till hvilken vi redan hafva lyssnat, i ett annat af hans bref: *Vi hafva icke strid mot kött och blod, icke mot furstar och väldige, nemligen mot verdens herrar, de som regera i denna verdens mörker, emot de onda andar under himmelen. Derföre tagen på eder allt Guds harnesk, att I mågen motstå i den onda dagen, och allting väl uträtta och bestående blifva.* Eph. 6: 12, 13. Vår bortgångne medvandrare talade ofta och mycket om de strider, som han hade att utstå mot dessa onda andemakter, och såg deras inflytande i mycket, som vi icke äro vane att betrakta ur denna synpunkt. Det är möjligt att han härutinnan gått för långt, men säkert är att det icke inverkat menligt på hans tänkesätt i det, som hör till sjelfva hufvudsaken af kärleken till Gud och nästan. Det verkade och åstadkom hos honom endast en ökad åstundan

efter att hjälpa, der hjälp behöfdes, i förening med en stor nitälskan mot det onda i alla sina skepnader, men i synnerhet i den falska andelighetens gestalt och skepnad. Till denna falska andelighet, med sitt i grunden sinliga njutningsväsende och sin vekliga kristendomsuppfattning, med sitt egenrättfärdighetsväsende under evangeliij namn och sitt "sken af gudaktighet utan gudaktighetens kraft" (2 Tim. 3: 5), var han en förklarad motståndare, som icke tröttnade att i Guds kraft kämpa deremot, så långt hans egen insigt och förmåga sträckte sig. "Så långt de sträckte sig"; och mera kan icke af någon begäras, mera fordrar icke heller Herren sjelf af någon bland sina tjenare, på hvad plats densamme än må hafva blifvit af honom stäld.

Han, vår till hög ålder komne medvandrare, har nu slutat sin strid här på jorden; men för oss, äldre så väl som yngre, återstår ännu att utkämpa denna strid; och huru skola vi bestå i densamma? Det kan endast ske genom att ikläda oss den *Guds vapenrustning*, om hvilken apostlen i de anförda orden talar; och hvilken är denna Guds vapenrustning? Det säga oss de följande orden på samma ställe: *Så stån nu omgjordade kringom edra länder med sanningen, och iklädde rättfärdighetens bröstharnesk; och med fötterna skodda, att I mågen redo vara till fridens evangelium. Men till allt detta och då I hafven tagit till eder trons sköld, med hvilken I kunnen utsläcka alla den ondes glödande skott, tagen äfven emot frälsningens hjälm och Andens svärd, som är Guds ord. V. 14—17.* Det är denna Guds vapenrustning; och vare det vår första och högsta angelägenhet i denna verld att gå klädde i densamma: då, men också endast då, äro vi väl rustade till att bestå i denna strid — bestå i densamma äfven när lifvets sista stund en gång för oss nalkas. Och dertill gifve oss Gud sin nåd för Jesu Christi skull; låtom oss bedja m. m.



PREDIKAN
OCH
PERSONALIER
VID
ERKEBISKOPEN
D:R HENRIK REUTERDAHL_S
JORDFÄSTNING

UTI
UPSALA DOMKYRKA

DEN 8 JULI 1870

AF
C. A. TORÉN.

STOCKHOLM
A. L. NORMANS BOKTRYCKERI

1870.



Du gode och trogne tjenare, öfver en ringa ting hafver du varit trogen, jag skall sätta dig öfver mycket, gack in i din herres glädje!

Med dessa ord gifver Herren Jesus sjelf enligt Matth. 25: 21, en i den genomskinliga liknelsens form framställd antydning om huru Han en dag skall på det vänligaste och ljufligaste emottaga hvar och en menniska, som under detta viktiga pröfningens lif redligen ockrat med de pund han af sin gudomlige husbonde fått att förvalta. Den som rätt begagnat de naturens och nådens gåfvor, hvilka här stått honom till buds, han skall helsas med dessa eller lika betecknande ordalag. Han, som kanske ganska ofta i denna verlden varit ett föremål för mycket klander och ogillande, han får ett mildt erkännande af Herrans mun, då Han kommer. Han

får heta en *god och trogen tjänare*. Hvilket saligt vitsord! Till honom skall sägas: *Öfver en ringa ting hafver du varit trogen*. Ty hvilken ställning den trogne tjänaren har innehaft under jordlifvets dag, hvilka, i sig sjelfva möjligen ganska stora, uppdrag än varit honom ombetrodda, så är dock allt detta vid evighetens inträdande och anblick, i viss mening något ringa. Hvad som uträttats och gjorts framstår såsom litet i jämförelse med det outsägliga, oändliga, öfversvinneliga, som förestår. *Jag skall sätta dig öfver mycket*: Herren lönar troheten i det jämförelsevis ringa, jordiska arbete dermed, att en sådan tjänare får i hvarje hänseende *stora* uppdrag att utföra, får verkligen stora egodelar att förvalta, egodelar af en evig kostbarhet, hemman, som aldrig förlora något af sitt värde, skatter, dem ingen slags förgängelse hinner. Den eviga glädjen, hvilken uti den sköna tillsägelsens slutord obestridligen antydas, kan af många skäl kallas en Herrans glädje, en Jesu Christi glädje, men i synnerhet emedan Han har köpt och förvärfvat den åt sig sjelf och åt oss med sin sorg, den Han smakade på jorden, äfvensom emedan Han, den förklarade, är den, från hvilken paradiset heliga lust oafslåtligen

utströmmar. Till denna ovanskliga glädje skall den trogne tjänaren, då det jordiska tjenandets tid är ute och loppet fulländadt, med kärleksrikaste bestämdhet af Herren sjelf inkallas.

Till alla trogna kommer denna saliga välkomsthelsning att ljuda. *Salige äro de döde som i Herranom dö härefter, ty Anden säger, att de skola hvila sig af sitt arbete och deras gerningar följa dem efter*. Men en egendomlig tonvigt torde väl, efter vår föreställning, denna samma upplyftande inbjudning erhålla, när den blifver uttalad till sådana, hvilka af Herren innehaft ett uppdrag af allra största betydighet, det att vara ansvarige skaffare till tusendens frälsning och salighet och af Herren, den store domaren, i den afgörande tidpunkten befinnas hafva varit trogne i detta sitt åliggande. Då vi nyss härinne till den sista hvilan invigt och nu stå i begrepp att till det fridlysta rummet utföra stoftet af en man, som icke blott tillhörde skaran af dessa, med de mest heliga och grannliga uppdrag betrodda tjänare, utan ock stod i spetsen för alla sådana inom vår Svenska församling, nemligen Svea Rikes Erkebiskop, Upsala Akademis Prokansler, Theologiæ Doctorn Henrik Reuterdaahl, så framträder med

ovillkorlig magt för vår begrundande andakt den nåd, hvilken Herren beskärt och allt framgent beskär sin församling deruti, att Han uppväcker och utrustar, sänder och styrker sina tjenare till sitt namns förhärligande och till sin kyrkas förökelse på jorden och i himmelen. Men i synnerhet må vi så begagna det för oss allesammans på de allra starkaste och djupaste uppfordringar rika ögonblicket, att vi derunder i korthet eftersinne, huru desse med odödliga uppgifter försedde dödlige skola bäst motsvara sin kallelse stora vigthet och dyrbarhet.

O trofaste Gud, se till din församling här i lågheten, väpna många att blifva hennes värdiga förkämpar under dessa hennes jordiska vapenår! Skydda, undsätt och styrk din stridande kyrka och hugna oss rikeligen med din frid! Öfvergif oss icke åt oss sjelfva, att vi sjunka i mörker och fördomning, utan låt din Andas stora verk förkofras, bland annat derigenom, att Du korar och utväljer många till din hands kraftiga, levande verktyg! O Gud, sänd arbetare, sänd trogna och ståndaktiga arbetare i din myckna säd! Hör detta vårt gemensamma bönerop för din stora barmhertighets skull! Amen.

Till grund för vår fortsatta betraktelse lägga vi de ord Aposteln Paulus skrifver i första brefvet till den Corinthiska församlingen, fjerde kapitlets första och andra vers, hvilka ord så lyda:

Der skall man hålla oss före, att vi äre Christi tjenare och skaffare till Guds hemligheter. Nu söker man intet ibland skaffarena annat än att de måtte finnas trogne. 1 Kor 4,1-2

Aposteln erinrar i dessa ord derom, att rätte ordets tjenare i församlingen äro Christi tjenare och skaffare till eller förvaltare af Guds hemligheter, samt huru all vigthet ligger derpå, att de i det kall de af Gud emottagit, äro trogne. Framför denna bår riktas af dubbelt skäl våra tankar till detta för oss alla, församlingarnes medlemmar och ledare så ytterst maktpåliggande och gripande ämne, dels emedan den aflidne i flera hänseenden för vårt minne framställer en uppmuntrande bild af en trogen tjenare, dels emedan påminnelsen derom, att vi inom kort skola bortkallas från arbetsfältet, väl innebär den allvarligaste maning för oss alla, som öfverlefva honom, men i syn-

nerhet för dem, hvilka, såsom han var, äro församlingens herdar och lärare. Vi vilje därför för denna stund ur de heliga orden framtaga och utveckla den sanningen, att *En trogen tjänare i Guds församling besinnar, att han är en Christi tjänare och behjertar sin kallelse att vara en förvaltare af Guds hemligheter.*

En trogen tjänare i Guds församling besinnar, hvilkens tjänare han egentligen är. Han bör se sitt kall och åliggande i ett himmelskt ljus. Han bör känna, att han, rätt förstådt, icke är människors, utan en Guds och *Christi tjänare*. Han bör veta med sig, att han står i Christi höga sold. Det är högst angeläget, att han är fullt medveten om hvem han egentligen har att tjena. Menniskan är så fallen för att se på de ting som synas, att tänka på det förgängliga i stället för att tänka på det oförgängliga. En församlingslärare är i mycket hög grad utsatt för samma svåra fara. Men så måste han ock så väl som hvarje annan och måhända ännu mer vara på sin vakt i detta hänseende. Han bör djupt och ofta på nytt besinna, att han icke står i det förgängligas tjänst, utan i den oförgängliges, i Hans, *hvilken allena hafver odödlighet.* Såsom en Christi

tjänare måste han af inre drifvande nödvändighet lägga med all makt derpå an, att han blir förlöslad från all äfven finare verldsdyrkan, hvilken i synnerhet borde vara långt ifrån en man, som fått en verklig kallelse att föda Christi får och lam. Han bör derom i sitt innersta af hela sin själ, under flitigt bruk af Guds ord, anropa den evige hjälparen, på det han ej måtte i något afseende vara en människoträl, utan alldeles uppsäga verldstjensten och blifva en hel Herrans tjänare. Då kan han hålla sig sjelfständig med afseende på dagens flyktiga tycken och människors öfvergående åsigter, önsknningar och fordringar. Då frågar han icke hvad verlden vill, utan hvad hans helige mästare vill och fordrar. Då kan han i rätt mening skilja sig ifrån verlden och hålla sig fri från dess lustar. För att komma derhän, behöfves mycken nåd till sjelfpröfning och sjelfkännedom. Här behöfves mycket ljus och en fortgående, ihärdig uppmärksamhet på sig sjelf i innerlig trohet emot detta ljus. Men när en ordets tjänare på denna väg kommit i en rätt ställning till verlden, först då kan han med någon kraft uppträda inför dess falska och emot Gud fientliga väsende. Besinnar han rätt, att

han är en Christi tjenare, drar han sig städse på nytt intill Herran, som, vi antage det, redan förut har korat och utvalt honom till sitt redskap, ställer han sig verkligen under den heliges fana, så förlora verldskärleken och menniskogunsten sitt eljest oemotståndliga behag och då blir han icke mer den stumme, som tiger när han ser dyrbara själar gå under i synd och andlig oredlighet. O det blir en helt annan uppfattning af verlden och synden, då man på ett afgjordt sätt kommit på den helige Frälsarens sida. Verld blir då verld, synd blir synd, man kallar ej längre mörkret ljus eller det onda godt. Man lär sig att inom sig själf skarpt skilja emellan ande och kött, emellan synd och nåd, emellan den gamla menniskan och den nya och man förvexlar dem icke heller hos andra. Man låter ej förblinda sig af skenet hos en dyr medmenniska. Man lider djupt vid tanken på andras synder. Man sörjer bittert öfver Josefs skada. Man känner, att man är i Hans tjenst, som både utdref vexlarne ur templet med gisslet och gret vid åsynen af folkets otro och hårdhet. Den som i embetet tjenar verlden, han darrar icke, han bäfvar icke vid tanken på den fara, hvilken

sväfvar öfver alla, som *förhålla sanningen i orättfärdighet*, nej, han bäfvar alldeles icke, blott ej hans jordiska välfärd hotas af något ofall. Men den som verkligen tjenar Christus, han får i sin ringhet något af Hans rena, heliga men tillika ömhjertade anda och känner sig inifrån manad att öppet vittna emot det onda, som smyger i mörkret och emot den syndens farsot, som uppenbart fräter omkring sig. Han förmanar menniskorna af uppriktigt och brinnande hjerta, att fly undan den tillkommande vreden, att fly från förderfvets stig, medan tillfälle till flykt är alldeles vidöppet. Såsom en Christi tjenare kan han icke längre söka sitt, utan han måste och han vill af hjertat afstå från sitt själfviska väsende. Sjelfkärleken i dess många förklädningar och bedrägerier måste han ihärdigt förfölja och bekämpa. Äfven här måste han använda den yttersta vaksamhet och det största trosallvar, ty egenviljans förföriska ande går ej ut med mindre man flitigt anlitar de andliga medel, öfver hvilka en christen har att förfoga. I stället för att, lik Fariseen uti forna och nuvarande tider, hänföra allt som han åsyftar och uträttar, till sig, såsom vore han medelpunkten, från hvilken allt skall utgå och till

hvilken allt skall strömma tillbaka, så går han troget och träget in i den christliga sjelfförnekel-sens nödvändiga kamp. Strider han nu på rätta sättet, så segrar han och segrar han, så kan han med ny sanning säga: *jag lefver, dock icke nu jag, utan Christus lefver i mig.* Sjelfviskheten undantränges och uthungras, Christus blir hans allt, Christus blir hans lif och ära. Såsom den härligaste Herres ringe tjenare frigöres han från det slemma ärebegäret, från den maktlystna prest-andan, som i verlden stiftat så mycket ondt och inom Christi kyrka är till så stort men, mest emedan den förrycker och skämmer den enkla himlasanningen och i så hög grad nedpressar det friska, fria christliga lifvet. Såsom ärlig tjenare vill han uppriktigt aftaga, på det att husbonden måtte tilltaga. Såsom tjenare är han angelägen att gifva allt ifrån sig åt husbonden. Hvad han andeligen förvärfvar och skördar i sitt heliga arbete, det rycker han ej på ett lika opassande som orättfärdigt sätt till sig, utan han lemnar det utan beting och tvekan, gladt och otvunget åt sin store Herre. Då får han ock verkställa hvad de första förkunarne af Jesu namn om sig bekände: *Vi predike icke oss sjelfva, utan Jesum*

Christum, att Han är Herren. I samma mån han blir liten, under det Jesus varder stor, hög och dyr, i samma mån kan han blifva ett lefvande verktyg i den mäktiges hand, en kanal för det himmelska lifsvattnet, ett redskap för de tillbed-jansvärda rådslutens utförande. För så vidt han i hjertat uppgifver all förgänglig vinning, i syn-nerhet den egna äran, blifver den öfversvinneliga lotten honom gifven att ovilkorligt, oemotståndligt, med mildt segrande kraft främja mästarens ära. Ju mer hans förhållande till Christus såsom tje-narens till sin herre kommer till sin rätt, desto högre blir värdet, desto sannare och ymnigare blir frukten af hans tjenst. Såsom en Christi tjenare träder han äfven in i allt djupare gemen-skap med Honom. En tjenare står ju i nära för-hållande till sin herre. Han vistas i hans hus, han har vanligen fritt tillträde till honom och han får i de flesta fall dagligen samtala med honom. Så är det i hög grad med den rätte läraren till himmelriket. Han får umgås med Herren Jesus. Han har en gång kommit i ett nära förhållande till Honom såsom Frälsare. Detta förhållande kommer i den heliga tjenstens utöfning, om nå-gonsin, till sin utveckling. Han får derunder röna,

hvilken husbonde han har. Här göras erfarenheter af den mest upphöjda beskaffenhet. Han får i sanning röna, att han har både en gudomlig beskyddare och ett gudomligt biträde. Jesus gifver svalka under dagens tunga och hetta. Han visar, att Han både förmår och vill hjälpa den som låtit städja sig till Hans tjänst. I nödens svåraste ögonblick, när stundom mycket häftiga stormar börja att rasa, när det blir allvar dermed, att korset så visst måste bäras i Jesu efterföljd, när det tyckes vilja inträffa, hvad Herren sade med tanken på den trogne, men ännu opröfvade Paulus: *Jag skall visa honom, hvad han för mitt namn lida skall*, då, huru kostligt är det icke att veta, att man har ett stöd i den gudomlige Jesus Christus, att Han står vid vår sida, att Han är oss nära alla dagar och alla stunder på dagen och att Han särskildt tager sig af vår tjänst, vårt arbete för hans rike! Och ju mer den trogne härolden växer in i den vissa, nästan saliga trosförmimmelsen, att han står i Öfverherdens tjänst, desto mer kan han också till Honom åter och åter, med omedelbar tillförsigt ställa sin bön om bistånd i åkerverket, om nådesutgjutelser öfver enskilda själar, som ligga för minnet och på hjer-

tat, om välbehöfliga allmänna väckelser, om himmelsk välsignelse öfver församlingen, desto mer kan han ock ständigt på nytt, i trots af motsägelser, svårigheterna, lidandet, med de heliga budskapen än tränga djupt in ibland folkets leder än träda upp på Zions kullar, ty han är uttryckligen bemyndigad och starkt drifven af den älskade Herren och själavännen.

En trogen tjänare i Guds församling behjertar sin kallelse att vara en *förvaltare af Guds hemligheter*. Just derigenom att han förvaltar dessa, hvilket innebär, att han med allra djupaste vördnad, andakt och kärlek umgås med dem för egen räkning och med en deremot svarande ifver och omsorg utskiftar dem till andra, är han en trogen tjänare. Hvilka äro dessa Guds hemligheter? En Guds hemlighet är det, en hemlighet, in i hvilken det lyster himmelens änglar att skåda, att Gud af evig kärlek utgifvit sin ende Son till vår frälsning, att denne för en tid utbytte härligheten emot dödligheten, att denne Son blifvit ett syndoffer för oss, att han för en tid blifvit fattig, på det vi genom *Hans fattigdom skulle rike varda*, att Han, den af evighet härlige, undergått döden, på det vi måtte få alla, alla synders förlåtelse och

i och med detsamma ett evigt lif i Hans namn. Detta är en hemlighet för det mensklige förnuftet. Det är en hemlighet, ty ingen har mäktat uttänka en åtgärd sådan som denna, hvilken Gud har vidtagit för att med sig försona och återupprätta världen. Det är en hemlighet, ty ingen fattar korsets mening, förrän Gud öppnat hans ögon. För det mensklige tycket är denna Guds tanke alldeles förborgad. Och det är dock just denna märkvärdiga hemlighet den trogne tjenaren har att frambära för dem i synnerhet, hvilka Guds heliga lag har slagit och sargat och hvilka hafva ingen ro för lagens eller Guds Heliga Andas förebråelser hvarken dag eller natt. Den rätt-sinnige tjenaren begagnar hvad tillfälle som gifves att bjuda alla botfärdiga den frälsning, som Jesus har tillvägabragt samt att på samma gång visa alla andra, huru väl de kunde få det stäldt för tid och evighet, om de ville falla till och tro på Honom, som gör de ogudaktiga rättfärdiga. Han känner icke blott den afgjorda outhärligheten af den rättfärdighet, som vinnes i tron på Guds enfödde, utan han har ock ett lifligt medvetande af dess salighet. Derföre vill han gerna, när lifvet blommar i solens sken eller när döden ropar

till eftertanke och allvar, lyfta slöjan från den underbara hemligheten af en gudomlig nåd, tillkommen genom gudomliga rådslut och gudomlig sjelfuppooffring i evig kärlek. En Guds hemlighet är det vidare, att Gud numera kan och plägar uppenbara sig för menniskan under detta lifvet och, vid ordets, nattvardens eller bönens begagnande eller eljest i stunder af välsignad begrundning, så besöka och beröra en efter rättfärdighet hungrande, efter Gud törstande själ, att hon får känna Honom, smaka Hans kärlek och derigenom lyftas öfver jorden, stärkas uti sorgen, rustas för pågående och kommande strider, genomträngas med helgelsens krafter och safter och kasta en blick bakom förlåten för att redan på jorden fästas och vigas vid den himmelska äran. Denna hemlighet, hvilken står i djupt sammanhang med den förstnämnda, lär en trogne Guds tjenare i vittnesbördets timmar icke heller kunna fördölja eller förtiga. Nej, han yppar och uppenbarar dessa båda men äfven många, många andra med dem beslägtade Guds hemligheter. Att Han, den helige och högtbesutne, åt oss af evighet tillämnar och tillrustar ett rike, der vi få lefva i evigt jubel och der vi få se Honom såsom Han är, ansigte mot

ansigte, att Han, densamme, ännu i dag sjelf i egen person nalkas botfärdiga syndare, tröstar dem, rentvager dem, luttrar och förädlar dem, att Han låter dem få skåda in i sitt hjertelag, att Han länkar allt i denna världen till sina barns djupaste lycka, att Han sköter dem efter deras innersta andliga behof och gör dem skickliga till att inträda i en fullkomligt helig och salig värld, att Han redan här på denna jorden af lefvande stenar, de trognas själar, bygger sig ett tempel, hvars resning stiger allt högre och högre och hvars betydenhet då först kan rätt fattas och åskådas, när evighetens ljusflöden falla på dess öfversvinneliga former, att Han, Jesus, som trampade den blodiga vinpressen på Golgatha och der förvärfvade oss en fullständig försoning med sin Fader, nu är stadd i rastlös kärleksomsorg, dels för att i verksam förbön i det himmelska allraheligaste frambära våra andliga behof, dels för att samla oss omkring sig såsom en man samlar omkring sig sina allra käraste vänner, att Han är i begrepp att återkomma för att upprätta ett sanningens och fridens rike, att Han vill ställa de frälstas skara, den förklarade menskligheten, inför sina ögon såsom sin brud och med henne

fira en evig förmälning i den stora härligheten under en fröjd, som öfvergår alla våra nuvarande begrepp, att Han, Jesus Christus, lockar den minste och syndigaste ibland oss till att blifva en med-arfvinge till sina himmelska besittningar — hvilka saligheter! På dem låter den trogne tjenaren dagligen sina blickar hvila och vinner en växande insigt i den eviga barmhertighetens art och natur. I samma mån behjertar han sin ljufva kallelse att vara en förvaltare, en gifmild förvaltare af de stora hemligheterna. Han har fått för intet, han vill gifva för intet. Han har fått de *obegrundliga Christi rikedomar* i sitt förvar, ej för att i overksam förnöjelse rufva öfver dem, utan för att med fulla händer strö ut och gifva åt andra med-återlösta af det oförgängliga guldets. Hans förvaltande är just ett utskiftande. Han afskräcker ingen. Välbekant med sakens ojemförliga vikt beder han människorna alldeles som om det gällde lifvet, ty han vet, att det verkligen gäller lifvet: *Låter försona eder med Gud!* Han beder dem med allra största ifver: Kommer och ser Guds under! Kommer, allt är redo! Kommer, köper utan penningar både vin och mjölk! Kommer och eder själ skall fet varda i vällust! Kommer,

ty min Herre hafver lust till barmhertighet! Hvilken plats han fått inom Herrans vingård, känner han samma obeskrifliga törst efter att vinna människosjälur åt Herran. Guds hemligheter vill han derföre utsprida i verlden, hvarhelst han blifvit stäld härnere. Går han på höjderna, står han på templets tinnar, har han hela skaror att mönstra och öfvervaka, hela grupper af evighetsintressen att omfatta, har han de mest vidtfamnande ansvar, har han både vuxna och späda att omhulda, både höga och låga att vexelvis betjena, har han embetsbröder af mycket olika åldrar och förmågor att stödja, lifva och elda, har han derbredvid vetenskapen, lärdomen, tankeverksamheten att med råd och föredöme uppmuntra, måste han på pligtens vingar med lågande anda svinga sig från det ena till det andra, eller — vandrar han djupt nere i dalen med en oansenlig, liten fårahjord, sjelf bortglömd och gömd för verldens blickar, i den fjerran bygden bland de öde bergen, försänkt i bön för sina lam och får, hvilkas sällskap på vägen till saliga rymder uppfyller honom med stilla, ren förtjusning, alltid bär han vittne om det, som för syndare på jorden är summan af alla hugsvalelser liksom af alla den

eviga frälsningens sanningar: *Gud är uppenbar vorden i köttet. Gud var i Christo och försonade verlden med sig sjelf.* Denna gudaktighetens stora hemlighet, som till öfverflöd bär inom sig allt det ljus, all den upprättelse och all den utsigt, som någonsin ett människohjerta har af nöden, bemäktigar sig mer och mer den förut redan deri invigde tjenarens hela själ, sätter den ofta i förökad, förnyad brand och skimrar sedan af sig sjelf alltmera fram ifrån hans verksamhet, planer, vittnesbörd, uppförande och hela väsende. Hans hela diktan och traktan talar om nåd och frid från himmelen. Hvad han gör bär prägeln deraf: genom allt och uti allt frambryter ljuset af Guds kärlek till oss i den högtlofvade. Den sanne evangelistens trohet består deri, att han är sitt egentliga uppdrag, det stora fröjdebudskapet, trogen. Detta budskap är ett öfverjordiskt thema, som han vexlar på tusende sätt alltefter de särskilda uppgifterna, detta budskap är strålen, som han vänder och riktar åt alla sidor, det är nätet, som han binder och binder, det är noten, som han öfverallt utkastar, ty ehvad namn eller titel han bär på jorden, lika godt, han är framför allt en människofiskare. *Men nu söker man bland*

skaffarne intet annat än att de måtte finnas trogne.
 Och han traktar efter att vara trogen sitt uppdrag i alla omständigheter och skiften, i godt rykte och i ondt rykte, under ära och smälek, då han af verlden gynnas eller då han för ögonblicket kanske allmänt motsäges och missaktas, i den mulna dagen och i den klara, i ungdomen och när han grå varder, då helsans bägare öfverflödar och då de onda dagar kommit. Stundom när det lider till slutet, uppgår kallets härlighet i en ny glans; evighetens afgjorda närhet tillförer förhöjda nådekrafter, så att han med döden för ögonen, får vittna med fördubblad styrka. Det händer, att Herren å sin sida dermed visar sin trofasthet, att Han låter en tjenare, som under lefnadsdagen sökt vara Honom trogen, få nästan oafkortadt arbeta i den kostliga vingården ända till det yttersta och berömma det stora Frälsarenamnet så länge han är kvar i den jordiska hyddan. Omsider en afton, då dagen är tilländagången, kommer Herren och befriar sin gamle trogne bekännare från denna dödens kropp och bjuder sina englar bära den trötte djupt in i den eviga friden. Då får denne, så lifligt han än i sitt inre känner det slutade dagsarbetets stora

och oräkneliga brister, med full klarhet förnimma den oändligt saliga tillsägelsen: *Du gode och trogne tjenare, öfver en ringa ting hafver du varit trogen; jag skall sätta dig öfver mycket, gack in i din Herres glädje!* Der delar den trogne förvaltaren af Guds hemligheter den stora frälsningens eviga frukt med den ringaste af sina trogna åhörare, men ett *mer*, ett *särskildt* ligger väl dock för denne slags tjenaren deruti, att han just haft det göromålet på jorden att draga menniskor till Honom, som är ljuset och att han dock här, i all sin jordiska och menskliga skröplighet, varit en Guds medarbetare. Si, han mötes af en liten eller af en något större skara: ansigtena äro honom väl bekanta eller blifva de det lätt. Si, de närma sig honom, de synas stå i något förhållande till honom. Det är sådana, hvilkas slutliga salighet han genom sitt med ifrig förbön och många tårar befruktade arbete, under kamp och nöd fått förmedla, det är, helt enkelt, själar, som genom hans ringa men trogna tjenst kommit in i himmelen. Med dessa får han ila upp och fram till thronen och sjunga Gud och Lammet en evig sång.


Nu söker man bland skaffarne intet annat

än att de måtte finnas trogne. O, I skaffare till medmenniskors glädje! I församlingarnes väktare och pelare, I sanningens härolder och ljusets bärare, I ungdomens ledare och ledarinnor, vinnläggom oss för all ting derom, att vi blifve trogne! Låtom oss besinna, att vi äre Christi tjenare, låtom oss förstå den upplyftande heligheten af vår kallelse! Låtom oss behjerta vår uppgift att vara förvaltare af Guds hemligheter, låtom oss djupt i vår innersta varelse känna rikedom och saligheten af vår stora kallelse! O mine medkämpar och medbröder i ljusens verk, varom trogne, varom trogne emot Honom, som älskat oss in till korsets död, varom trogne emot församlingen, som Han värfvar till sin brud för evigheters evighet! Här, vid den gamle, pligtälskande, ståndaktige tjenarens stoft, hvilken under lifstiden så manhaftigt stridde och så varmt nitälskade för Levi söners rening och för kyrkans lyftning, vilje vi med djup förtröstan offra oss på nytt åt den saliga tjensten. Och I alle, som önsken Jerusalem lycka, bedjen för oss, efterlevande tjenare, att våra återstående dagar måtte blifva beseglade åt Herran; bedjen för eder och för edra barn om en förökad mottaglighet för

alla Guds nåds evighetsskatter, på det att både oss och eder måtte *rikligen varda gifven ingången i vår Frälsares Jesu Christi eviga rike!* Herrans frid vare med eder alla! Amen.



PERSONALIER.



En teckning af framlidne Erkebiskop Henrik Reuterdahls lefnad och personlighet vore för många hans vänner välkommen. Men då en sådan teckning, i anseende till ämnets rikedom, kräfde ett djupare inträngande än som här nu kunde ske, torde vi böra nöja oss med att framlägga några drag af mera väsentlig beskaffenhet, helst den aflidne sjelf uttryckligen önskat den största begränsning för detta tillfälle. Henrik Reuterdahl föddes i Malmö den 10 Sept. 1795 af fattiga föräldrar. Nyss inkommen i Malmö lärdomsskola förlorade han sin fader och vid 11 års ålder äfven sin moder. Men den himmelske Fadren bevekade, såsom han sjelf säger, »goda menniskor» att bispringa den värlöse men vettgirige gossen, så att han kunde fortsätta sin skolgång. Redan

under sin första barndom fick han erfara trångmål men derjemte den från hjertat gående hjelpens ljufhet. Den första nöden utöfvade på honom en djupt fostrande inverkan. Den på en gång böjde och härdade det gryende mannamodet; minnet af den tidiga hjälpen gjorde ett outplånligt intryck på honom och gaf honom detta drag af förtröstan till Gud och af medlidande med nödställda, som under hela lifvet utmärkte honom. Denna sällsamma förening af stränghet och en till blödighet gränsande vekhet, hvilken förening ingen, som i embetets värf stod honom nära, kunde undgå att bemärka, får en viss förklaring från dessa hans tidigaste förhållanden. Student vid sexton års ålder fortsatte han med ifver sina studier, mest af philologiskt och historiskt innehåll, utmed det enskilda lärarearbete, som så ofta bidrog att frammana en begåfvad ynglings sjelfverksamhet. Henrik Reuterdaahl är ett lysande prof på välsignelsen af att iakttaga de gamles gyllene vishetsregel: Bed, arbeta och trösta sedan på Gud! Efter fullbordad Magistergrad 1817 kallades han redan samma år till Docens vid dåvarande Theologiska Seminarium. 1821 föreslogs han till Adjunkt i Österländska Språken

1824 utnämndes han till Extraordinarie Adjunkt i Theologiska Fakulteten samt 1826 till Præfekt vid Seminarium och kyrkoherde i Kerrtorps och Glastorps församlingar. 1830 utnämndes han till Theologiæ Doctor och 1833 till Förste Theologiæ Adjunkt och Pastor i Upåkra och Flackarp. Efter att under flera år hafva förestått Bibliothekariatet vid Lunds Universitets Bibliothek, utnämndes han 1838 till Bibliothekarie. År 1835 företog han en längre vetenskaplig resa till Tyskland och trädde, då sjelf en fullrustad vetenskapsman, i nära förhållande till mången af den tidens anseddare vetenskapsidkare vid flera af nämnda lands universiteter. Från den dag, då han infördes på den Akademiska vädjobanan hängaf han sig med den honom egna idogheten åt de trägnaste och grundligaste studier. Ovanligt mångsidig, mottaglig för vetandet, redan såsom sådant, men på samma gång, såsom alla förmågor af betydenhet, angelägen att sammantränga omfånget af sitt arbete, upptog han, bokvän af första ordningen, mycket inom gränserna af sitt tysta sträfvande, men dogmläran och kyrkohistorien togo honom förnämligast i anspråk. Han blef en varm ungdomslärare. Huru skulle icke tidigt den Akademiska

kathedern blifva kär för en man med hans hjerta för ljuset, för bildningen och för de bildningssökande unga! Visst är, att mången prestman, i synnerhet inom Lunds stift, med varm tacksamhet tänkt och tänker på den impuls till verksamhet för Guds rike, hvilken han af honom så väl enskildt som på det offentliga meddelandets väg fått emottaga. Henrik Reuterdahls namn har nämnts med lärjungakärlek af mången budbärare på Zions berg inom södra Sverige. Med sin akademiska verksamhet förstod han att förena ett tråget arbete för de församlingar, hvilka på olika tider betroddes åt hans vård. Han fick derigenom, bredvid de fortlöpande litterära mödorna, en utväg att tillfredsställa den christliga nitälskan, som genom hela livets dag, dock med jemn och stilla låga, brann i hans inre. Men hans företagsamma ande nöjde sig icke med uppfyllandet af de närmast liggande pligterna. Af den oemotståndliga kallelsens makt drefs han i tid in på författarbanan. Först må här nämnas den Theologiska Quartalskriften, som tog sin början 1828. Liksom det var han som gaf den dess tillvaro, så förblef han den egentliga själen i företaget, uti hvilket flera förmågor af första ordningen, såsom Tho-

mander, Bergqvist och andra, med liflig verksamhet deltog. Denna theologiska tidskrift täflar ej blott genom sin varaktighet med andra dylika uti sednare tider, utan äfven genom sin omvexling, sin sannt frisinade anda och sitt rikhaltiga upptagande af den tidens theologiska och andliga litteratur. Men bland alla profven af Reuterdahls produktiva rörlighet intager hans Svenska Kyrkans Historia det främsta rummet. I detta arbete nedlade han resultaterna af sina ifrigaste ansträngningar. Vid detta arbete fick han tillfredsställa dessa höga böjelser, som ännu i äldrens dagar kommo hans hjerta att slå fortare, kärleken till fosterlandet, till kyrkan, till det gamla goda som försvunnit, till de stora svenska minnena, slutligen kärleken till forskningen i och för sig. Ty sjelfva letandet efter sanningens strimma egde för honom ett namnlöst behag. I detta trogna sökande låg också hans största förtjenst såsom häfdatecknare. Hans var icke siarens gåfva att i sitt inre, sedan materialet är vunnet och taget i besittning, liksom afspegla den försvunna verkligheten, för att hänförd af det han sett, sedan dermed hänföra andra. Hans var den i sin enkelhet majestätiska troheten, som, nästan rädd för hänförelsen, i

stilla sjelfförsakelse följer personerna och händelserna tätt i spåren. Det intagande i hans historiska framställning ligger också ej på ytan. Men älskar du ditt folk, dina fornsägnar, dina bygder, vill du se, huru det stora ljuset äfven här bröt sig sina banor, vill du se händelserna sådana de träda fram ur de gamla gömmorna, älskar du det ursprungsmessiga, det källfriska, läs då Henrik Reuterdahls Svenska Kyrkohistoria! Måhända är dock detta verk mest att skatta för den trogna och säkra vägvisning det gifver framtida forskare.

Det var vid Reuterdahls mannaålders skönaste fullblomning som första delen af detta arbete såg ljuset, nemligen 1838. Hans afsigt var då icke att blott behandla några tidehvarf af vår kyrkas lif, utan det var hela vår kyrkas utvecklingsgång som stod för hans varma ögon. Han ville ej blott börja, utan äfven avsluta dess historia. Detta var hos den återhållsamme mannen ej en sanguinisk dröm, utan tydligen en genom studier och förberedelser till mognad hunnen tanke, en utbildad plan. Man kan icke annat än beklaga, att denna plan aldrig gick i fullbordan. Väl öfvergaf han aldrig sin mannaålders käraste tanke, utan han förblef henne trogen tills han för få år sedan,

sjuttioårig, utsände sin sista del, som omfattar Gustaf den Förstes tidigare regeringsår, men det växande tillflödet af källskrifter och hans grund-sats att i kyrkans historia lemna så stort utrymme åt de borgerliga förhållanden, såsom den yttre grundvalen för de kyrkliga företeelserna, vållade redan till ej ringa del den antydda planens fördröjande.

Men dertill bidrog ännu mer den nya riktning hans lif i yttre hänseende erhöll icke många år sedan han uttalade denna förhoppning såsom en bestämd föresats. Hans litterära förtjenster vunno sitt fulla erkännande, då han kort efter utgifvandet af första delen af sin historia invaldes i Kongl. Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien i Stockholm, Vetenskaps-Akademien i Upsala, Physiographiska Sällskapet i Lund och äfven efterhand i flera andra samfund af litterär och borgerlig syftning inom och utom fäderneslandet. Sedan 1852 tillhörde han äfven kretsen af Svenska Akademiens medlemmar. Men — den stora praktiska och administrativa duglighet han, alltid trogen sina pligter, såsom Consistorii-ledamot hade ådagalagt, det innerliga förtroende, som presterne inom Lunds stift hyste till den

36
frejdade läraren och vännen, gjorde, att han straxt efter sin utnämning till Professor, 1844, af nämnda stift valdes till dess ombud vid det årets riksdag. I och med denna händelse inträder ett nytt skede i Reuterdahls yttre lif. Den trohet, som aldrig tänkte efter hvad han helst *ville* göra, utan hvad han i hvarje stund af lifvet *borde* göra, denna pligtkänsla, som aldrig ryggade tillbaka för obehag, då det gälde ett åliggande, denna innerlighet, som väl led, led lifligt vid motsägelsen och motgången, men för ett ögonblick undanträngd, alltid elastiskt, nästan punktligt, återtog sitt ljus och sin glada värma, dessa egenskaper, hvilka förr tillskyndat honom ädla och många vänner, förnekade sig icke i Stockholm. Också blef han, sedan han 1845 utnämnts till Domprost i Lund, äfven vid de följande ständsriksdagarna medlem af det dåvarande Presteståndet. De politiska uppgifterna kunde nu ej annat än mycket inkräkta på den tid, som eljest mera odeladt skulle hafva egnats åt rent andliga och theologiska värf, helst som det statsmannaanseende han förvärfvade snart stod uti ett friskt stigande. Af hela sin själ tillgifven den slags utveckling, som växer ut från det redan gifna och bestående, blef han, så väl

37
inom det borgerliga som det kyrkliga området, en af det konservativa sträfvandets afgjordaste förfäktare. Om han också i en och annan punkt, under den period af sitt lif, då han ännu företrädesvis var forskare, och då således undersökandet och spörjandet utgjorde karakteren af hans mödor, yttrat sig i någon mån olika emot nu, då han blifvit en den energiska handlingens man, så kan ingen, som kände hans ärlighet, ett ögonblick betvifla, att hans rådslag och ord utgingo från den genom allvarlig kamp vunna personliga öfvertygelsens grund. Sannolikt skall mången framdeles såsom förr känna sig ur stånd att öfverensstämma med honom med afseende på några den högsta kyrkostyrelsens åtgärder, hvilka han under de tre åren 1852—1855, såsom Ecclesiastik-Minister, gentöfver den då just uppflammande andeliga rörelsen i vårt land, medelst sitt tillstyrkande åstadkom, men den rättvise bedömaren af denna tidpunkt, som nästan sammanfaller med ett ganska betydelsefullt skifte i Svenska kyrkans lif, skall alltid besinna lifligheten af den total-åskådning, åt hvilken den kraftfulle ministern företrädesvis under denna brytningstid hängaf sig. Denna åskådning åter framgick från ett i djupaste

grunden kyrkligt sinne, från ett hjerta, för hvilket den Svenska kyrkan såsom ett organiskt helt var dyrbar och kär öfver allt i verlden. Han betraktade det såsom sitt problem att häfda denna kyrkans enhet, enligt hans förmenande, till millioners lycka och skydd mot den religiösa förvirringen, söndringen och upplösningen. Hvem kan betvifla, att afsigten var god, hvem kan neka, att målet var stort och värdigt en högsinnad man?

Hvar och en förstod, att, när Faxé 1855 lagt sitt åldriga hufvud till hvila, Reuterdahl, som så ofta åtagit sig hans biskopsbesök i Lunds Stifts tempelgårdar, skulle utbyta sin plats i regeringen mot Lunds gamla biskopsstol. Mera oväntadt föreföll det, då skickelsen så fogade, att samme man, kallad af många röster men mest af sin Konungs vilja, året derpå utnämndes till Svea Rikes Erkebiskop och Upsala Akademis Prokansler. Fastän vi väl kände hans personliga värde, kände vi oss främmande för honom sjelf. Men han tog oss snart med sig; det töfvade ej, förrän han eröfrade allt. Han blef vår, ej blott i yttre utan ock i inre mening. Hans starka ordningssinne, hans ifver att urvägenrödja allt, som kunde vara till hindres för det stilla arbetet för Guds

rikes tillkommelse i vårt stift, hans för allt väsentligt ömmande omtanke, hans ungdomliga oförtrutenhet fast hjessan redan var snöbetäckt, hans förmåga att sätta sig in i hvarje andelig arbetares egendomligheter och förstå hvars och ens särskilda skaplynne och kallelse, hans sannt biskopliga gåfva att med en blick, ett tonfall framlocka de alltför blygas och blödigas förhöjda bemödanden, hans skicklighet att allt efter de olika personliga krafven hejda och lifva, stilla och uppmuntra, hans innerliga vänsällhet, hans i allmänhet äfven under de väldiga bekymren, för hvilka en annan svigtat, lugna och jemna sinne, allt detta tog oss snart och gjorde oss till hans glada och villiga medkämpar i den härliga striden för Guds och Jesu Christi rike. Då han infann sig i stiftets tempel, lyssnade menigheterna och herdarne vederqvicktes. Måste han stundom svänga gisslet, framlyste derbredvid så mycken sann mildhet, att tuktans ord trängde så mycket djupare. I dessa patriarkaliska besök hade han väl i allmänhet sina gladaste stunder. Här hemma satt han hvarje morgon liksom på utkik, ifrig att förnimma hvilka budskap som kommo från hans vida åkerland, här satt han på sin post, här satt han in i

bleka döden, »lik väktaren som vakar till dess sig dagen ter». Universitetet vann han genom den gamla, inrotade kärlek han hyste för forskningens alla idrotter. I dessa var han ju såsom en af oss, »ben af vårt ben, kött af vårt kött». Han kände af erfarenhet till våra svårigheter och våra glädjeämnen, han kände till våra dalar, han kände till våra höjder. Universitetet vann han genom sin trohet äfven i dess tjänst, ty först mycket sent och då ogerna, med tunga suckar, föll häfdens griffel ur hans hand. Tre volymer af sin historia utsände han såsom Erkebiskop. Skolan vann han genom sin sympathi för dess lärare, genom sitt allvar, genom sitt oafåtliga begär att göra allt för att lyfta, stärka, uppmuntra och förljufva dess arbete. Äfven här var det ej stundens bifall som bestämde honom, äfven såsom ephorus var han ej alltid så mild, men hvem begrep icke, att hjertat var en faders, den ömaste faders? Han har väl helt nyss rest sig här i staden en yttre minnesvård af sin kärlek till de ungas bildning, af sin kärlek till fosterlandet och till kyrkans framtid, men än skönare är den vård han rest sig i våra hjertan. Vi säge honom nu härinne vårt farväl, men vi glömme honom aldrig.

Det blef Erkebiskop Reuterdahls lott att vid den sista ståndsriksdagen, såsom Presteståndets Talman, bevittna den genomgripande förändring i vårt lands inre förhållanden, hvilken vid den riksdagen försiggick. Långt ifrån någon vän af den plötsliga vexlingen, offrade han med fosterländsk sjelfförsakelse, sin personliga mening åt det allmännas väl. Han sörjde det samhällsskick, som försvann, men det var en stor syn att se den äldre, oakadt sorgen, hvilken han icke dolde, vid tanken på framtiden dock lifvas af den frommes tillförsigt. Den gråhårige företedde då bilden af den gamla tiden, som, allvarlig och kärleksfull, räcker handen åt den mötande nya. Kort der- efter, i Sept. 1868, fick han, liksom i sammanhang med detta skifte, på det första Svenska kyrkomötet efter den nya ordningen, samla omkring sig några af vår fosterländska kyrkas många varma vänner. Ingen förgäter de dagar, då vi, med Reuterdahl i spetsen, stodo under korsets skuggrika fana med hjertan brinnande vid tanken på Guds rikes stundande landvinningar inom vår Svenska nord.

Hans mångartade och under senare delen af hans lefnad äfven starkt i ögonen fallande förtjen-

ster medförde åt honom efterhand äfven de största yttre utmärkelser. Redan 1849 utnämnd till Ledamot af Kongl. Nordstjerne-Orden, blef han 1854 Commendör och 1858 Commendör med stora korset af samma Orden, Ledamot af andliga ståndet af Kongl. Maj:ts Orden 1860 och samma år Riddare af Konung Carl den XIII:des Orden. Dessa utmärkelser egde för hans flärdlösa sinne sitt största värde såsom vedermälen af den Konungs bevågenhet, hvilken intill döden var ett särskildt föremål för hans starka hängifvenhet. O huru klappade detta manliga hjerta för den rikt begåfvade monarkens, den konungslige vännens välfärd och sanna fröjd för evigheterna!

Hans senaste år förrunno under fortsatt verksamhet i det biskopliga kallet. Derjemte studerade han mycket och tänkte mycket öfver allmänna ämnen. Hans blickar hvilade ofta på Jesu Christi kyrka och öfverskådade med lifligaste deltagande dess ställning, dess rörelser och företeelser. I förtrogna stunder, helst på tu man hand, älskade han någon gång att utbreda sig deröfver. Han hyste bekymmer för den närmaste framtiden, han drog känsel på stora olyckor och lidanden i den yttre och i den inre verlden: han förutsåg svåra tider

af oro, söndring och affall inom de christna länderna. Men en ljus stråle bröt fram genom molnen. Den christne tänkarens förbidan af stora stundande segrar för den eviga sanningen var, ehuru icke alltid tydlig, i det hela omisskänlig. Ju längre det led, desto fridfullare blef det i den gamles tjäll. Den rena kärlekens fläktar blefvo allt förnimbarare. Kunde man ej märka den bedagade väktarens förböner för sin omgifning, för sin konung och hans hus, för sin kyrka, för sitt stift, för hela det älskade fosterlandet? Var det icke tjenaretrohetens lön, som närmade sig i sin fullhet? Växte ej den invertes menniskan, då den utvertes menniskan gick ned åt, hvilatill mötes? Under sin långa sjukdomstid förliden vinter hade han redan sport sin Mästaress kallelse och, såsom det syntes, i ny bot och i ny trostillflykt lyssnat dertill. Måndagen den 28 Juni under rättades han af sin läkare om dödens afgjorda närhet. I första ögonblicket nästan öfverraskad, fattade han sig straxt, böjde hufvudet med glad belåtenhet och sade: Ske din vilje! Och då han tillfrågades, om han ännu hade någon önskan, något att ordna, svarade han: »Nej, allt är klart, allt är klart». Dagen derpå, om aftonen,

lemnade han, utan svårare dödssmärtor, detta stridernas, pröfningarnas och sorgernas land.

Frid vare med hans stoft, fröjd och salighet njute hans ande, genom Guds stora nåd efter vårt hjertas ödmjuka hopp förlossad, hos vår Gud i evighet!

O Herre, himmelske Fader! Vi tacke Dig för allt det goda denne din tjenare ibland oss under sin lifstid fått uträtta. Vi tacke Dig för alla de lifsens frön han genom ditt ords predikan utsått ibland oss. Dig allena tillkommer äran och tack-sägelsen. Från dig allena kommer ljuset, kraften och lifvet. Vi äre stoft och aska, vi äre utan egen berömmelse, vi äre alle syndiga menniskor, såsom våra fäder, så ock vi. Herre, gack icke till doms med dina tjenare, ty för Dig är ingen lefvande rättfärdig! Låt oss, o Herre Jesu, få erfara din frälsnings kraft, att vi sedan måtte troget vandra i dina fotspår! Trösta dem, som mest sörja vid denna bår! Välsigna detta stifts alla arbetare, gif stor framgång åt deras tjenst på din heliga åker! Välsigna vårt land, dess konung och dess folk! Välsigna ungdomen och dess lärare! Välsigna hela vår kyrka, dess tjenare och alla medlemmar! O sänd oss en kraftig uppenbarelse af din Gu-

domliga nåds stora öfvermakt, att vi måtte lära att i allt och alltid prisa ditt saliga namn, tills vi i det eviga tabernaklet, som ej är byggt med menniskohänder och der ingen död och ingen sorg och ingen gråt skall vara mera, få skåda, tjena och lofsjunga Dig från evighet till evighet! Amen.





